

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ
ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่าน
สู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก
รหัสโครงการ 204690

โดย
ปองขวัญ สร้างทุกข์
วิทยาลัยน่าน

เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2568

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568
จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ
ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่าน
สู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก
รหัสโครงการ 204690

โดย
ปองขวัญ สร้างทุกข์
วิทยาลัยน่าน

เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2568

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568
จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการบูรณาการยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์กับการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในบริบทเมืองรองของประเทศกำลังพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนารูปแบบที่สามารถขยายผลได้ (scalable model) เพื่อยกระดับศักยภาพของจังหวัดน่านในการเข้าสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UCCN) สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน วัตถุประสงค์คือ (1) ศึกษาพลังอำนาจของประชาชน (2) ศึกษาปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ และ (4) พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจภายใต้ยุทธศาสตร์ UCCN

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (mixed methods) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากประชาชน 375 คน และเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 6 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ประกอบกับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับพลังอำนาจของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับสูง (2) ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะ “การเรียนรู้ของกลุ่ม” และยุทธศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน” (3) พลังอำนาจของประชาชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างมีนัยสำคัญ และ (4) SEM ยืนยันว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย “การสื่อสารและพัฒนาเครือข่าย” และ “การเรียนรู้ของกลุ่ม” เป็นกลไกหลัก ขณะที่ “การสร้างทีม” และ “การมีส่วนร่วมของชุมชน” ทำหน้าที่สนับสนุน

สังเคราะห์ได้เป็นรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ (1) การสื่อสารและพัฒนาเครือข่าย (2) การพัฒนาศักยภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่กับโครงสร้างพื้นฐาน และ (3) การสร้างโอกาสทางสังคมและสืบสานภูมิปัญญา รูปแบบนี้เป็นนวัตกรรมเชิงนโยบายที่ผ่านการตรวจสอบเชิงประจักษ์ สามารถประยุกต์ใช้ในเมืองรองของประเทศกำลังพัฒนาเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

คำสำคัญ: การเสริมสร้างพลังอำนาจ, ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์, UCCN, โมเดลสมการโครงสร้าง

Abstract

This study seeks to bridge a knowledge gap on integrating creative city strategies with citizen empowerment in secondary cities of developing countries. It aims to develop and validate a scalable model to enhance Nan Province's potential to join the UNESCO Creative Cities Network (UCCN) in Crafts and Folk Art. The objectives were: (1) to examine the level of citizen empowerment, (2) to assess empowerment-enhancing factors, (3) to analyze their interrelationships, and (4) to develop and validate a model of empowerment under UCCN strategies.

A mixed-methods design was employed. Quantitative data were collected from 375 citizens, while qualitative data came from six key informants. Analytical techniques included descriptive statistics, correlation analysis, and structural equation modeling (SEM), supported by content analysis.

Findings revealed that (1) citizen empowerment was at a high level; (2) empowerment-enhancing factors were also high, with "group learning" most prominent, while the strategy with the highest score was "communication and network development in crafts and folk art"; (3) empowerment showed significant relationships with the enhancing factors; and (4) SEM confirmed the model's fit with empirical data, identifying "communication and network development" and "group learning" as core drivers, while "team building" and "community participation" served as supportive structures.

These findings were synthesized into a model of citizen empowerment under creative city strategies, consisting of three components: (1) communication and network development, (2) capacity building and creative economy development alongside infrastructure, and (3) creating social opportunities and sustaining local wisdom. This empirically validated model represents a policy innovation for secondary cities in developing countries, supporting citizen empowerment, strengthening UCCN readiness, and advancing the Sustainable Development Goals (SDGs).

Keywords: Citizen empowerment, Creative city strategies, UCCN, Structural equation modeling

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ.....	ก
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญภาพประกอบ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ.....	16
ปัจจัยที่ส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจ.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
สรุปและเชื่อมโยงสู่กรอบแนวคิดการวิจัย.....	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย.....	68
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย.....	70
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก.....	70
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของ ประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก.....	79
ผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	86
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของ ประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก.....	96
วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของ ประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก.....	103
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	109
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผล.....	118
องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	128
ความใหม่ขององค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้.....	130
ข้อเสนอแนะ.....	131
บรรณานุกรม.....	134
ภาคผนวก.....	145
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	146
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	159
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	161

บทที่		หน้า
5	ภาคผนวก ง เอกสารจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	169
	ประวัติผู้วิจัย.....	173

สารบัญตาราง

ตาราง ที่	หน้า
1	แสดงจำนวนประชากร 15 อำเภอ จังหวัดน่าน..... 54
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตาม 15 อำเภอ จังหวัดน่าน..... 56
3	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 68
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก โดยภาพรวม..... 71
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก..... 72
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการ สร้างสรรค์ ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก..... 73
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่า เทียมทางสังคม ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก..... 74
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้าน หัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก..... 75
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่าย เมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก..... 77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง ที่		หน้า
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก.....	78
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชนใน จังหวัดน่านต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัด น่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (ภาพรวม).....	79
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลัง อำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก ด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม	80
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลัง อำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก ด้านการสร้างทีมงาน.....	81
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลัง อำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	83
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลัง อำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก ด้านการสื่อสาร.....	84
16	ผลการทดสอบการแจกแจงปกติของตัวแปร.....	98
17	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's r) ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทั้งหมด.....	99
18	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการทำนายยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อปัจจัย เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก.....	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง ที่		หน้า
19	ค่าดัชนีและค่าสถิติในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐาน.....	104
20	อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของโมเดล.....	105

สารบัญภาพประกอบ

รูปภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	53
2 แสดงโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของการวิเคราะห์รูปแบบการ เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัด น่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก.....	104
3 รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	129

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาเมืองในศตวรรษที่ 21 องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้จัดตั้ง “เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์” (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจหลัก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], n.d.) ปัจจุบันมีสมาชิกมากกว่า 350 เมือง จากกว่า 100 ประเทศ ครอบคลุม 7 สาขา ได้แก่ วรรณคดี ดนตรี ภาพยนตร์ หัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะสื่อ การออกแบบ และการทำอาหาร (UNESCO, 2023) เครือข่ายนี้เป็นเวทีความร่วมมือระหว่างเมืองต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นกลไกในการยกระดับเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา “เมืองรอง” (Secondary Cities) ที่มีฐานวัฒนธรรมเข้มแข็งถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงต่อการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ (Roberts, 2014; United Nations Human Settlements Programme [UN-Habitat], 2020) ทว่ามักเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน เครือข่ายความร่วมมือ และการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับเมืองหลัก ความท้าทายสำคัญจึงอยู่ที่การสร้าง “กลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน” (People’s Empowerment) ให้เป็นแรงขับเคลื่อนหลัก เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง มากกว่าการเป็นเพียงผู้รับผลของการพัฒนา การเสริมพลังในที่นี้ครอบคลุมทั้งการตระหนักรู้ศักยภาพของตน การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนชุมชน (Rappaport, 1987; Zimmerman, 1995)

จังหวัดน่านเป็นกรณีตัวอย่างของเมืองรองที่มีศักยภาพโดดเด่นด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน และได้รับการจัดอันดับเป็นหนึ่งใน 100 แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนของโลก (Green Destinations Foundation, 2565) อย่างไรก็ตาม แม้จะสมัครเข้าสู่ UCCN ตั้งแต่ปี 2564 แต่ยังไม่ผ่านการคัดเลือกในปี 2566 สะท้อนปัญหาที่พบบ่อยในเมืองรองของประเทศกำลังพัฒนา คือ การมีสินทรัพย์วัฒนธรรมอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากขาดกระบวนการขับเคลื่อนที่บูรณาการกับการเสริมพลังประชาชน

แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ในมิติการพัฒนาเมือง มีรากฐานจากการสร้างสภาพแวดล้อมและโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Rappaport, 1987; Zimmerman, 1995) ซึ่งแตกต่างจากการมอบอำนาจแบบบนลงล่าง การเสริมพลังต้องมาจากการพัฒนาศักยภาพของบุคคล กลุ่ม และชุมชน ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน (Lashley, 1997; Muchinsky, 2000) และการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น แนวคิดนี้สอดคล้องกับมิติความยั่งยืนที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน

แม้จะมีงานศึกษาด้านการเสริมพลังประชาชน (People's Empowerment) และการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (Creative City Development) ในหลายบริบท แต่การบูรณาการสองแนวคิดนี้ในเมืองรองที่มีฐานวัฒนธรรมเข้มแข็ง โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ยังมีอยู่อย่างจำกัด (Roberts, 2014; UN-Habitat, 2020) งานส่วนใหญ่เน้นเพียงศักยภาพทางวัฒนธรรมหรือโครงสร้างพื้นฐาน (Landry, 2012; Pratt, 2011) โดยขาดการวิเคราะห์เชิงกระบวนการที่อธิบายว่าการเสริมพลังของประชาชนสามารถเชื่อมกับยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์เพื่อสร้างผลลัพธ์เชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรมได้อย่างไร (Rappaport, 1987; Zimmerman, 1995)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์กลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ โดยใช้จังหวัดน่านเป็นกรณีศึกษาเชิงลึก เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลการวิจัยคาดว่าจะให้ประโยชน์เชิงวิชาการในฐานะต้นแบบการบูรณาการยุทธศาสตร์กับการเสริมพลัง และประโยชน์เชิงปฏิบัติในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์สำหรับเมืองรองที่ต้องการเข้าสู่เครือข่าย UCCN สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

นอกจากนี้ องค์ความรู้ที่ได้ยังสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบอ้างอิงให้เมืองรองในประเทศกำลังพัฒนาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับจังหวัดน่าน ซึ่งมีทุนทางวัฒนธรรมเข้มแข็งแต่เผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำไปออกแบบนโยบาย วางแผนกลยุทธ์ และพัฒนากรอบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นของตน อันจะช่วยขยายผลการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ในระดับภูมิภาคและโลก สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDG 8, SDG 11, SDG 17) และพันธกิจของ UNESCO Creative Cities Network

คำถามการวิจัย

1. ระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกเป็นอย่างไร?
2. ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ได้แก่ การเรียนรู้ของกลุ่ม การสร้างทีมงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสื่อสาร อยู่ในระดับใด?
3. พลังอำนาจของประชาชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจหรือไม่ และมีลักษณะอย่างไร?
4. รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนฯ ควรมีลักษณะอย่างไร?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก
4. เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypotheses)

1. H1: ระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อยู่ในระดับมาก
2. H2: ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนทั้ง 4 ด้าน (การเรียนรู้ของกลุ่ม การสร้างทีมงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสื่อสาร) อยู่ในระดับมาก
3. H3: พลังอำนาจของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. H4: โมเดลการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนฯ

ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ค่า goodness-of-fit indices อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ 15 อำเภอในจังหวัดน่าน ได้แก่ 1.อำเภอเมืองน่าน 2. อำเภอแม่จริม 3. อำเภอบ้านหลวง 4.อำเภอนาน้อย 5. อำเภอปัว 6. อำเภอท่าวังผา 7.อำเภอเวียงสา 8. อำเภอทุ่งช้าง 9. อำเภอเชียงกลาง 10. อำเภอนาหมื่น 11. อำเภอสันติสุข 12. อำเภอบ่อเกลือ 13. อำเภอสองแคว 14. อำเภอภูเพียง และ 15. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

2. ขอบเขตด้านประชากร

1. การวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative research) ได้แก่

ทำการศึกษาจากประชาชนประชากรที่อาศัยอยู่ใน 15 อำเภอในจังหวัดน่าน จำนวน 476,727 คน (ข้อมูลการปกครอง, 15 ม.ค. 2568) และคำนวณตามสูตรของ เครซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน และทำการกำหนดสัดส่วนโดยเทียบบัญชีไตรยางค์ของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละชุมชนจึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน

จากนั้นทำการกำหนดสัดส่วนโดยเทียบบัญชีไตรยางค์ของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละอำเภอ จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ และทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยการสุ่มอย่างสะดวกเช่น กลุ่มตัวอย่างอยู่ใกล้ เดินทางสะดวก

2. การวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้แก่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1) คณะทำงานเกี่ยวกับการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน จำนวน 3 คน 2) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จำนวน 3 คน คนรวมทั้งสิ้น 6 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

1) มุ่งศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

2) มุ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองน่านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ได้แก่ 1.ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม 2. ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน 3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร

3) มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์กับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

4) ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังนี้

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกทั้ง 4 ปัจจัย และข้อเสนอแนะอื่นๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

- การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนจังหวัดน่าน ในการวิจัยนี้หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อมีอำนาจในการตัดสินใจและเข้ามามีบทบาทในสังคม โดยอ้างอิงแนวคิดของ Zimmerman (1995) ซึ่งแบ่งเป็น 3 มิติ ได้แก่ intrapersonal, interactional และ behavioral ส่วนในเชิงปฏิบัติการ งานวิจัยนี้วัดพลังอำนาจผ่านตัวชี้วัด 4 ด้าน คือ การเรียนรู้ของกลุ่ม (GL) การสร้างทีม (TB) การมีส่วนร่วมของชุมชน (CP) และการสื่อสาร (CC)

- ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก หมายถึง แนวทางการพัฒนาที่จังหวัดน่านกำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์หลัก (น่านเมืองสร้างสรรค์, 2566) ; UNESCO Creative Cities Network ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เสริมศักยภาพการแข่งขันของเมืองผ่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรมด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน เพื่อสร้างรายได้และความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะและขีดความสามารถของบุคลากร กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ และพื้นที่สร้างสรรค์ ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ เข้าถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และพัฒนาทักษะหัตถกรรมให้สอดคล้องกับตลาดยุคใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน พัฒนาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านผ่านการวิจัยและบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่านปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับการเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ขยายความร่วมมือกับเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทั้งในประเทศและระดับสากล เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้และยกระดับงานหัตถกรรมของน่านให้เป็นที่รู้จักในเวทีโลก

- ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก หมายถึง องค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีพลังอำนาจในการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. การเรียนรู้ของกลุ่ม กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถร่วมกันและสร้างความเข้าใจในปัญหาและเป้าหมายเดียวกัน (Argyris & Schön, 1978; Lave & Wenger, 1991)

2. การสร้างทีมงาน การทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลอย่างมีเป้าหมายร่วม บทบาทหน้าที่ชัดเจน และความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและความสามารถในการตัดสินใจ (Katzenbach & Smith, 1993; Putnam, 1993; Castells, 2010)

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน การร่วมวางแผน ดำเนินการ และตัดสินใจระหว่างภาครัฐและประชาชนในโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (Arnstein, 1969; Fung, 2006)

4. การสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และความรู้สึกันอย่างเปิดกว้างและโปร่งใส เพื่อสร้างความเข้าใจร่วม ความไว้วางใจ และกระตุ้นการปฏิบัติร่วมกัน (Rogers, 2003; Habermas, 1984)

- รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน หมายถึงแบบจำลองเชิงโครงสร้าง (Structural Model) ที่ระบุโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ยุทธศาสตร์ 6 ด้าน (ตัวแปรอิสระ: Independent Variables) กับ พลังอำนาจของประชาชน (ตัวแปรแฝง: Latent Construct/Latent Variable) โดย พลังอำนาจ ถูกวัดผ่าน ตัวชี้วัดเชิงสังเกต (Observed Indicators) 4 ด้าน ได้แก่

- การเรียนรู้ของกลุ่ม (Group Learning: GL)
- การสร้างทีม (Team Building: TB)
- การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation: CP)
- การสื่อสาร (Communication: CC)

ทั้งนี้ “รูปแบบ” ถูก ประเมินค่าและทดสอบ ด้วย การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยรายงาน ดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (Model Fit Indices) ที่เหมาะสม (เช่น CFI, TLI, RMSEA, SRMR) และความมีนัยสำคัญของเส้นทางเชิงโครงสร้าง (Structural Paths) เพื่อยืนยันความถูกต้องของ “รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ” ในงานวิจัยนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ (Academic Contribution)

1.) ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ในบริบทการขับเคลื่อนเมืองสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UCCN) สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งเป็นมุมมองที่ยังมีงานศึกษาจำกัดในบริบทเมืองรองของประเทศกำลังพัฒนา

2.) ขยายความเข้าใจในการเชื่อมโยง ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ

(Empowerment Theory) และ ทฤษฎีสังคมเครือข่าย (Network Society) เข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองบนฐานวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์

3.) พัฒนา โมเดลเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์กับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงในงานวิจัยและการสอนด้านการพัฒนาเมือง

2. ประโยชน์เชิงนโยบายและการปฏิบัติ (Policy and Practical Contribution)

1.) เป็น แนวทางเชิงกลยุทธ์ ให้กับจังหวัดน่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะทำงานขับเคลื่อนฯ และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ในการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน

2.) ช่วยให้ภาคประชาชนและชุมชนมี แนวทางพัฒนาศักยภาพ ในด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม การสร้างทีม และการสื่อสาร เพื่อเพิ่มบทบาทและความสามารถในการเป็นเจ้าของการพัฒนาเมือง

3.) เป็นกรอบนโยบายและแผนปฏิบัติที่สามารถปรับใช้ได้กับพื้นที่อื่นที่มีทุนทางวัฒนธรรมใกล้เคียงกับจังหวัดน่าน

3. ประโยชน์เชิงสังคมและการขยายผล (Social and Scalability Contribution)

เป็นองค์ความรู้ต้นแบบ

1.) ทำหน้าที่เป็น ต้นแบบองค์ความรู้ สำหรับเมืองอื่น ๆ ในประเทศไทยที่มีศักยภาพ และต้องการเข้าร่วมเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเตรียมความพร้อมในมิติยุทธศาสตร์และการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.) ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยกระดับเศรษฐกิจชุมชนบนฐานความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่กับการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้ร่วมสมัยและสอดคล้องกับตลาดยุคใหม่

3.) สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น และความผูกพันในชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความเข้มแข็งทางสังคมในระยะยาว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ
3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปและเชื่อมโยงสู่กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (Creative City)

แนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) เป็นกระบวนการทัศน์สำคัญของการพัฒนาเมืองยุคใหม่ที่มุ่งใช้ สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Cultural Assets) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และ ทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก แทนการพึ่งพาเพียงอุตสาหกรรมหนักหรือโครงสร้างพื้นฐานแบบดั้งเดิม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบนิเวศทางเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อต่อการนวัตกรรม การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (Landry, 2000; Segovia, 2022)

การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์จึงเป็นการมองเมืองในฐานะพื้นที่แห่งการสร้างคุณค่าใหม่ ไม่ใช่เพียงศูนย์กลางเศรษฐกิจหรือการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน แต่เป็นเวทีที่ผู้คนสามารถใช้ศักยภาพของตนเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ บริการ และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาของเมืองทั่วโลกที่มุ่งเน้น เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) และความยั่งยืน (Yamamoto & Fujita, 2025)

1.1 จุดกำเนิดและความหมายของเมืองสร้างสรรค์

แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาโดย Charles Landry ผ่านการทำงานขององค์กร Comedia ในช่วงทศวรรษ 1970 และนำเสนออย่างเป็นระบบในหนังสือ The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators (Landry, 2000) โดยให้คำนิยามว่า เมืองสร้างสรรค์คือเมืองที่จัดสภาพแวดล้อมให้ผู้คนและองค์กรสามารถคิด วางแผน และลงมือทำด้วยจินตนาการเพื่อแก้ปัญหาและสร้างโอกาสใหม่ ๆ

Landry ชี้ว่า เมืองต้องเปลี่ยนจากการเน้นเพียง Urban Hardware (โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ) ไปสู่การพัฒนา Urban Software (สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์) เช่น การมีบรรยากาศเปิดกว้าง การสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง การพัฒนาทักษะบุคลากร และการเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ความสำเร็จของเมืองสร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับ การปลดปล่อยศักยภาพของ “ทุกคน” ให้มีส่วนร่วมพัฒนาเมือง ไม่ใช่เพียงการมีจำนวนศิลปินหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมมากเท่านั้น (Segovia, 2022) ดังนั้น เมืองสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการบูรณาการวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เข้ากับสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและสร้างความอยู่ดีมีสุขที่ยั่งยืน

1.2 แนวคิดชนชั้นสร้างสรรค์และทฤษฎี 3T

ริชาร์ด ฟลอริดา (Richard Florida) ได้นำเสนอแนวคิด “ชนชั้นสร้างสรรค์” (The Creative Class) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเสาหลักของทฤษฎีเมืองสร้างสรรค์ ฟลอริดา (2002) ให้เหตุผลว่า ความสำเร็จของเมืองในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดึงดูดและรักษา “กลุ่มคนสร้างสรรค์” ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

Richard Florida (2002) ขยายแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ด้วยการนำเสนอ “ชนชั้นสร้างสรรค์” (Creative Class) และทฤษฎี 3T ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่เมืองต้องพัฒนา ได้แก่

1. โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีที่รองรับนวัตกรรม (Technology)

การมีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นศูนย์กลางของนวัตกรรม ซึ่งไม่เพียงแต่สนับสนุนการทำงานของกลุ่มคนสร้างสรรค์ แต่ยังเป็นผลผลิตที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ด้วย

2. กลุ่มคนที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถสูง (Talent)

การมีกลุ่มคนที่มีทักษะ ความรู้ และความสามารถในระดับสูง ซึ่งวัดจากสัดส่วนของประชากรที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาและความหนาแน่นของกลุ่มคนในสายงานสร้างสรรค์

3. สภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างต่อความหลากหลาย (Tolerance)

การมีสภาพแวดล้อม ทางสังคมที่เปิดกว้าง ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด เชื้อชาติ และวิถีชีวิต ซึ่งฟลอริดาเชื่อว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะบรรยากาศที่เปิดกว้างจะทำให้คนสร้างสรรค์รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่

แนวคิดของฟลอริดาชี้ให้เห็นว่า เมืองที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดและรักษาคคนเก่ง มักลงทุนในคนและสร้าง Quality of Place ที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตและการสร้างสรรค์ ตัวอย่างในไทย

เช่น เชียงใหม่และกรุงเทพฯ ที่พัฒนาย่านสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Wilson & Ingram, 2024)

1.3 เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)

แนวคิดเมืองสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ตามจอห์น ฮาวกินส์ John Howkins (2001) ซึ่งมองว่าที่แปลงความคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจครอบคลุมตั้งแต่งานฝีมือจนถึงสื่อดิจิทัลและซอฟต์แวร์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ตั้งแต่งานฝีมือและศิลปะการแสดง ไปจนถึงการออกแบบ สถาปัตยกรรม สื่อดิจิทัล และซอฟต์แวร์

ในประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) ระบุว่า การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถเพิ่มรายได้ สร้างงาน และเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้ งานวิจัยล่าสุดโดย Homsombat et al. (2025) พบว่ามิติของเมืองสร้างสรรค์ เช่น ความมีชีวิตชีวาทางวัฒนธรรม (cultural vibrancy), เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) และ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการพัฒนา (enabling environment) มีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจระดับจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญ

1.4 เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN)

องค์การยูเนสโกริเริ่มโครงการ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) ในปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเมืองที่มองว่า “ความคิดสร้างสรรค์” เป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก (UNESCO, 2019) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เมืองสมาชิกแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ สร้างความร่วมมือ และบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับนโยบายการพัฒนาเมือง

UCCN แบ่งประเภทเมืองสมาชิกออกเป็น 7 สาขาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่

1. หัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art): เมืองที่โดดเด่นด้านการผลิตงานหัตถกรรมและสืบสานศิลปะพื้นบ้าน
2. สื่อศิลปะ (Media Arts): เมืองที่เป็นศูนย์กลางของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล
3. ภาพยนตร์ (Film): เมืองที่มีโครงสร้างพื้นฐานและประวัติศาสตร์ที่สำคัญเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์
4. การออกแบบ (Design): เมืองที่มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมออกแบบและมีภูมิทัศน์เมืองที่โดดเด่น

5. วิทยาการอาหาร (Gastronomy): เมืองที่มีวัฒนธรรมอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ มีชุมชนเชฟที่แข็งแกร่ง และใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการสร้างสรรค์

6. วรรณกรรม (Literature): เมืองที่มีประวัติศาสตร์ด้านวรรณกรรม มีสำนักพิมพ์ที่เข้มแข็ง และส่งเสริมการอ่าน

7. ดนตรี (Music): เมืองที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ดนตรี มีการจัดเทศกาลดนตรี และมีพื้นที่สำหรับการแสดงดนตรี

แนวทางสำคัญของ UCCN มุ่งเน้นให้เมืองสมาชิกดำเนินการใน 3 ด้านหลัก (UNESCO, 2019; Global Cities Hub, 2023; ECOPEP, 2024) ได้แก่

1. การแบ่งปันองค์ความรู้ (Sharing Best Practices and Knowledge) – ส่งเสริมให้เมืองสมาชิกแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (best practices) และองค์ความรู้ในบริบทที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร (Experience and Resources Exchange) – พัฒนาความร่วมมือผ่านโครงการนำร่อง การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ ศิลปิน หรือบุคลากรวิชาชีพ ตลอดจนการดำเนินโครงการร่วมระหว่างเมือง

3. การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเมือง (Fostering International Cooperation and Partnerships) – ดำเนินงานผ่านเครือข่ายย่อยในแต่ละสาขาความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการจัดประชุมประจำปี และการสร้างความร่วมมือกับทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม

แนวทางเหล่านี้ช่วยให้เมืองสมาชิกสามารถเรียนรู้จากกันและกัน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับสากล และเพิ่มขีดความสามารถในการนำศักยภาพทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานของ UCCN ยังสอดคล้องโดยตรงกับ วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ของสหประชาชาติ โดยเฉพาะ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 11 (Sustainable Development Goal 11) ที่มุ่งทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และยั่งยืน (Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable) (UNESCO, n.d.-b) การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรลุ SDGs

สรุป แนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ตามกรอบของ UCCN เป็นแนวทางแบบองค์รวมที่มองว่าความเจริญของเมืองไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางกายภาพหรือเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่หยั่งรากลึกอยู่ในพลังทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ของพลเมือง การขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องผสมผสานทฤษฎีของ Landry ที่เน้นการสร้างระบบนิเวศที่เอื้ออำนวย เข้ากับแนวคิดของ Florida ที่มุ่งพัฒนาและดึงดูดทุนมนุษย์ และนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมผ่าน

กลไกเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเครือข่ายความร่วมมือระดับนานาชาติ โดยมีการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมเป็นหัวใจสำคัญ

1.5 กระบวนการและเกณฑ์การคัดเลือก

เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) เป็นโครงการเมืองชั้นนำที่องค์การยูเนสโกเปิดตัวในปี พ.ศ. 2547 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเมืองที่ตระหนักว่า วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (UNESCO, 2021) ปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) มีเมืองเกือบ 300 เมือง จากประมาณ 90 ประเทศทั่วโลกเป็นสมาชิกเครือข่ายดังกล่าว

การเข้าร่วมเป็นสมาชิก UCCN เป็นกระบวนการที่มีการแข่งขันสูงและต้องผ่านเกณฑ์การประเมินที่เข้มงวด โดยปกติจะเปิดรับสมัครทุก ๆ 2 ปี เมืองที่ต้องการสมัครจะต้อง

1. ได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ของประเทศตนเอง
2. จัดทำใบสมัครที่แสดงถึงคุณสมบัติและพันธสัญญาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเครือข่ายฯ

ยูเนสโกกำหนด เกณฑ์การประเมินหลัก ไว้ดังนี้ (UNESCO, 2021):

1. สินทรัพย์และกิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Assets and Activities): เมืองต้องแสดงให้เห็นว่ามีสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และมีกิจกรรมหรืออุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่คึกคักและเป็นที่ยอมรับในสาขาที่สมัคร โดยเฉพาะในระดับประเทศ
2. มิติทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Dimensions): ต้องชี้ให้เห็นว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในสาขาที่สมัครมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของเมือง เช่น การสร้างงาน การเป็นศูนย์กลางนวัตกรรม หรือการส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม
3. มิติทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์เมือง (Cultural and Urban Landscape Dimensions): ต้องบ่งชี้ว่าวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ถูกบูรณาการเข้ากับการพัฒนาภูมิทัศน์และพื้นที่สาธารณะของเมือง เช่น การมีสถาบันทางวัฒนธรรม พื้นที่สร้างสรรค์ หรือการจัดเทศกาลต่าง ๆ

4. การมีส่วนร่วมและพันธสัญญา (Participation and Commitment): เมืองต้องมีการสนับสนุนอย่างชัดเจนจากหน่วยงานท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมและภาคเอกชน

5. แผนยุทธศาสตร์และวิสัยทัศน์ (Strategic Plan and Vision): ต้องมีแผนปฏิบัติการ

(Action Plan) ระยะ 4 ปี ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับพันธกิจของเครือข่ายฯ

6. ศักยภาพด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ (Potential for International Cooperation): ต้องแสดงถึงประสบการณ์หรือศักยภาพในการสร้างความร่วมมือระดับนานาชาติ เช่น การเข้าร่วมโครงการเครือข่ายระหว่างเมือง การจัดกิจกรรมระดับนานาชาติ หรือการแลกเปลี่ยนศิลปินและผู้เชี่ยวชาญ

กระบวนการคัดเลือกจะดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระและตัวแทนจากเมืองสมาชิกในสาขาที่สมัคร ก่อนที่ ผู้อำนวยการใหญ่ของยูเนสโก จะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้าย เกณฑ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นเมืองสร้างสรรค์ไม่ได้วัดเพียงจากสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ แต่ยังให้ความสำคัญกับ วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการที่ชัดเจน และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.6 ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์น่าน ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (น่านเมืองสร้างสรรค์, 2566) เป็นการดำเนินงานตามพันธกิจของสมาชิกเมืองสร้างสรรค์องค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น และดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เมืองน่านก้าวสู่ความยั่งยืนตามกรอบพันธกิจของการเป็นสมาชิก UCCN โดยยุทธศาสตร์หลัก 6 ประการ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economic Activities Development) เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองน่าน ให้มีศักยภาพด้านการแข่งขัน ภายใต้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และนวัตกรรมสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้แก่เมืองอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (Capacity Building & Skill Development of Creativity) เพื่อพัฒนาขีดความสามารถทักษะด้านการสร้างสรรค์ รองรับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ด้านหัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน อย่างยั่งยืน ครอบคลุม 4 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรสร้างสรรค์ (Creative People) การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ (Creative Process) และการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ (Creative Products) ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ในเมือง (Creative Place) สะท้อนอัตลักษณ์เมืองน่านอย่างเหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (Inclusive Society & Learning Opportunities for All) เพื่อเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยเฉพาะสำหรับ ผู้บอบบางในสังคม ได้แก่ เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ลดปัญหาความยากจน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

ในระยะยาว อีกทั้งเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับการออกแบบผลงานสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมรองรับความต้องการของตลาดแบบปกติวิถีใหม่ (New Normal Market) การพัฒนาหลักสูตรด้านการออกแบบและสร้างสรรค์งานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Local Wisdom and Creative Development for Crafts & Folk Art) การพัฒนาศักยภาพของเมืองสร้างสรรค์น่าน ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ด้วยการศึกษาศึกษาและวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการออกแบบ การพัฒนาแนวคิดเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน โดยการบูรณาการภูมิปัญญาศิลปะพื้นบ้าน ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ยกกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ รองรับการค้าเติบโตด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของเมืองน่าน

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน (Development of Creative City Infrastructures) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับรองรับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน สำหรับเมืองสร้างสรรค์น่าน

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (UCCN Activities and Networking Promotion) เพื่อส่งเสริมการรับรู้ การสื่อสาร และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเมืองสร้างสรรค์ UCCN ทั้งในระดับประเทศ และในระดับนานาชาติ เพื่อยกระดับความสัมพันธ์ และบทบาทของเมืองสร้างสรรค์น่าน ในการแบ่งปันประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี ระหว่างเครือข่ายเมืองสมาชิก เพื่อสืบสานและต่อยอดงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านของเมืองน่านให้เป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวางในเวทีระดับโลก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ครอบคลุมพันธกิจและกิจกรรมตามพันธกิจระหว่างสมาชิกเมืองสร้างสรรค์เครือข่าย UNESCO Creative Cities Network (UCCN)

ยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ประการนี้ครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่การเป็นสมาชิก UCCN อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับตัวแปรวิจัยด้าน การสื่อสาร การพัฒนาเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกรอบแนวคิดของการวิจัยนี้

1.7 แนวคิดการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน

การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน จำเป็นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของ การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เมืองสามารถเติบโตได้อย่างสมดุลและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

แนวคิดของ ซาสเกีย ซัสเซน (Saskia Sassen) (2006) นำเสนอกรอบการวิเคราะห์เมืองสมัยใหม่ โดยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเมืองต้องเผชิญกับ พลวัตของเศรษฐกิจโลก (Global Economic Dynamics) และความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ซึ่งต้องจัดการอย่างรอบด้านเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสให้กับทุกภาคส่วนของสังคม ซัสเซนเสนอแกนหลักของการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนไว้ดังนี้

1. พลวัตทางเศรษฐกิจ (Economic Dynamics)

เมืองสมัยใหม่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางเศรษฐกิจระดับโลก ทำให้เกิดการกระจุกตัวของทรัพยากรและความมั่งคั่ง การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนจึงต้องสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุม และเข้าถึงได้สำหรับประชากรทุกกลุ่ม

2. การพัฒนาเชิงโครงสร้าง (Structural Development)

การเติบโตทางเศรษฐกิจต้องมาพร้อมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบสาธารณสุขโลกที่มีประสิทธิภาพ ระบบขนส่งมวลชนที่เข้าถึงได้ และพื้นที่สาธารณะที่เอื้อต่อการใช้ชีวิต

3. การมีส่วนร่วมของพลเมือง (Citizen Participation)

การพัฒนาเมืองที่แท้จริงต้องเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงขับเคลื่อนจากเศรษฐกิจโลกกับพลังของคนในท้องถิ่น การเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสมดุลและความยั่งยืน

ดังนั้น แนวคิดของซัสเซนจึงเป็นกรอบคิดที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ เพราะช่วยให้เข้าใจว่า การพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก การดำเนินงานควรเน้นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เมืองสร้างสรรค์สามารถเติบโตได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

สรุป ในบริบทของจังหวัดน่าน แนวคิดนี้สอดคล้องกับตัวแปรวิจัยด้าน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน, การสร้างโอกาสทางสังคม, และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนและการขับเคลื่อนสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาชุมชน การสาธารณสุข การศึกษา และการจัดการองค์กร โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ การเพิ่มความสามารถให้แก่บุคคล กลุ่ม หรือชุมชนในการควบคุมทิศทางชีวิตและสภาพแวดล้อมของตนเอง แนวคิดนี้ไม่ได้

หมายถึง "การมอบอำนาจ" (Giving Power) จากผู้มีอำนาจสู่ผู้ด้อยอำนาจ แต่เป็น กระบวนการ (Process) ที่บุคคลหรือชุมชนพัฒนาศักยภาพ สร้างความตระหนักรู้ในสิทธิ และเข้าถึงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการด้วยตนเอง (Perkins & Zimmerman, 1995; Zimmerman, 2000; Gaventa, 2021)

2.1 ความหมายและที่มาของแนวคิด

คำว่า Empowerment มีรากศัพท์จากคำว่า power หมายถึง “อำนาจ” หรือ “ความสามารถ” และคำนำหน้า em- สื่อถึงการ “มอบ” หรือ “เสริม” ให้ ดังนั้น Empowerment จึงหมายถึง “การเสริมสร้างอำนาจ” ให้กับบุคคลหรือกลุ่มเพื่อควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อชีวิตและชุมชนของตนเอง (Oxford English Dictionary, n.d.; Perkins & Zimmerman, 1995)

แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจมีรากฐานมาจากการเคลื่อนไหวทางสังคมในทศวรรษ 1960–1970 ที่มุ่งเน้นเรื่องสิทธิพลเมือง (Civil Rights) และความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) (Rappaport, 1987) โดย รัปพพอร์ท (Rappaport, 1987) ซึ่งเป็นนักวิชาการคนสำคัญในสาขาจิตวิทยาชุมชน ได้ให้คำนิยามว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจคือกระบวนการที่มุ่งเพิ่มความสามารถในการควบคุมชีวิตของตนเอง โดยเน้นการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และการทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองอย่างถ่องแท้

กิบสัน (Gibson, 1991) อธิบายว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการทางสังคมที่ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาความสามารถในการตอบสนองความต้องการ แก้ปัญหา และเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกว่าคุณสมบัติของตนเองสามารถควบคุมชีวิตและความเป็นอยู่ได้

ในมุมมองด้านการพัฒนา ธนาคารโลก (World Bank) ให้นิยามว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็น "กระบวนการเพิ่มขีดความสามารถของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มในการตัดสินใจเลือก และเปลี่ยนทางเลือกเหล่านั้นให้เป็นการกระทำและผลลัพธ์ที่ต้องการ" (Alsop & Heinsohn, 2005, p. 1) โดยเน้นองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ สิทธิในการเลือก (Agency) และ โครงสร้างแห่งโอกาส (Opportunity Structure) ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองที่เอื้อต่อการทำให้การตัดสินใจนั้นเกิดผลได้จริง

นอกจากนี้ แนวคิด Empowerment ยังได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากนักการศึกษาชาวบราซิล เปาโล เฟรเร (Paulo Freire) ผู้เสนอแนวคิดเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกที่เท่าทัน” (Conscientização หรือ Critical Consciousness) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้คน โดยเฉพาะผู้ที่ถูกกดขี่ ได้เรียนรู้ที่จะตระหนักถึงความขัดแย้งทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ แล้วลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงความเป็นจริงรอบตัว (Freire, 1970) ในทัศนะของเฟรเร การเสริมสร้างพลังอำนาจจึง

แยกไม่ออกจากกระบวนการทางการศึกษาที่ปลดปล่อยผู้คนจากการเป็นเพียง “ผู้รับ” มาสู่การเป็น “ผู้สร้าง” ความรู้และประวัติศาสตร์ของตนเอง

ในประเทศไทย จินตนา ยูนิพันธุ์ (2539) ได้สรุปว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยการยอมรับ การส่งเสริม การพัฒนา และการสร้างเสริมความสามารถของบุคคลในการตอบสนองความต้องการของตนเองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตหรือการทำงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกว่ามีอำนาจควบคุมความเป็นอยู่หรือชีวิตได้

แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจมีรากฐานมาจากการเคลื่อนไหวทางสังคมในทศวรรษ 1960-1970 ที่มุ่งเน้นเรื่องสิทธิพลเมืองและความยุติธรรมทางสังคม แรพเพพอร์ท (Rappaport, 1987) ซึ่งเป็นนักวิชาการคนสำคัญในสาขาจิตวิทยาชุมชน ได้ให้คำนิยามว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจคือกระบวนการที่มุ่งเน้นการเพิ่มความสามารถในการควบคุมชีวิตของตนเอง โดยเน้นการมีส่วนร่วมร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองอย่างถ่องแท้ ในขณะที่ กีบสัน (Gibson, 1991) ได้อธิบายว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการทางสังคมที่ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาความสามารถในการตอบสนองความต้องการแก้ปัญหา และเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกว่าคุณสามารถควบคุมชีวิตและความเป็นอยู่ของตนได้

ดังนั้น ความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจจากหลากหลายมุมมอง ทั้งเชิงจิตวิทยาชุมชน การพัฒนา และการศึกษา แสดงให้เห็นว่า Empowerment เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สอดคล้องกับตัวแปรวิจัยของงานนี้ในด้าน การมีส่วนร่วม, การพัฒนาศักยภาพ, และ การสร้างโอกาสทางสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

มิติและระดับของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นแนวคิดที่มีความซับซ้อน ครอบคลุมหลายมิติและสามารถวิเคราะห์ได้ในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับโครงสร้างทางสังคม (Zimmerman, 2000; Laverack, 2006) การเข้าใจมิติและระดับเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการออกแบบกลยุทธ์การพัฒนา เพราะทำให้สามารถระบุได้ว่าควรเสริมสร้างพลังอำนาจในด้านใด ระดับใด และด้วยวิธีใดจึงจะเกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

มิติของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวคิดที่มีหลายมิติ ซึ่งแต่ละมิติมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ชุมชน และสังคมในภาพรวม การทำความเข้าใจมิติทั้งหลายนี้มีความจำเป็นต่อการออกแบบนโยบายและกิจกรรมที่เหมาะสม เพราะแต่ละมิติสะท้อนแง่มุมของอำนาจและ

ความสามารถที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ความเชื่อมั่นในตนเอง การมีส่วนร่วมในสังคม การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงการศึกษา จนถึงการรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น (Zimmerman, 1995; Narayan, 2002; Kabeer, 1999; UNESCO, 2020; Chen et al., 2022)

1. มิติทางจิตวิทยา (Psychological Empowerment) มุ่งสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกว่าตนมีคุณค่า และความสามารถควบคุมสถานการณ์ในชีวิต (Zimmerman, 1995)
2. มิติทางสังคมและการเมือง (Social and Political Empowerment) เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ การเข้าถึงสิทธิและทรัพยากร และการมีอำนาจต่อรองในสังคม (Narayan, 2002)
3. มิติทางเศรษฐกิจ (Economic Empowerment) มุ่งสร้างโอกาสในการมีรายได้ การควบคุมทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และความเป็นอิสระทางการเงิน (Kabeer, 1999)
4. มิติทางการศึกษาและความรู้ (Educational Empowerment) เน้นการเข้าถึงการศึกษา การพัฒนาทักษะ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (UNESCO, 2020)
5. มิติทางวัฒนธรรม (Cultural Empowerment) (เพิ่มเติมจากงานวิจัยใหม่) การรักษาอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงสิทธิในการแสดงออกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Chen et al., 2022)

ระดับของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ตามกรอบแนวคิดของ Zimmerman (2000) และ Peterson & Zimmerman (2004) การเสริมสร้างพลังอำนาจสามารถวิเคราะห์ได้ในหลายระดับ ดังนี้

1. พลังอำนาจระดับบุคคลหรือเชิงจิตวิทยา (Individual or Psychological Empowerment) มุ่งเน้นไปที่การรับรู้และความรู้สึกของบุคคลต่อความสามารถในการควบคุมชีวิต ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน (Zimmerman, 2000) คือ
 - ความเชื่อในการควบคุม (Perceived Control): ความเชื่อว่าตนเองสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
 - ความตระหนักรู้เชิงวิพากษ์ (Critical Awareness): ความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต
 - การมีส่วนร่วม (Participation): การลงมือปฏิบัติหรือเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง
2. พลังอำนาจระดับองค์กร (Organizational Empowerment): เป็นกระบวนการที่องค์กรสร้างโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการบริหารจัดการ รวมถึงผลลัพธ์ที่องค์กรมีความสามารถในการแข่งขัน แสวงหาทรัพยากร และสร้างอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมภายนอก

องค์กรที่มีพลังอำนาจมักมีโครงสร้างที่เปิดกว้าง ส่งเสริมความร่วมมือ และกระจายอำนาจการตัดสินใจสู่สมาชิก (Peterson & Zimmerman, 2004)

3. **พลังอำนาจระดับชุมชน (Community Empowerment):** เป็นกระบวนการที่สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนให้เข้มแข็ง ชุมชนที่มีพลังอำนาจสามารถระบุปัญหา เข้าถึงทรัพยากร และร่วมกันแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ผู้นำที่เข้มแข็ง และเครือข่ายสังคมที่เกื้อกูล (Laverack, 2006)

4. **พลังอำนาจระดับโครงสร้างหรือสังคม (Structural/Societal Empowerment)** เน้นการปรับเปลี่ยนนโยบาย กฎหมาย และระบบสังคมให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม เช่น การปฏิรูปกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ และการสร้างระบบสนับสนุนทางสังคม

มิติและระดับของการเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสอดคล้องโดยตรงกับตัวแปรวิจัยในงานนี้ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพและทักษะ (มิติการศึกษา), การสร้างโอกาสทางสังคมที่เท่าเทียม (มิติทางสังคมและการเมือง), การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (มิติทางวัฒนธรรม) และ การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (มิติทางเศรษฐกิจ) โดยการดำเนินการต้องครอบคลุมทุกระดับ ตั้งแต่บุคคล องค์กร ชุมชน จนถึงโครงสร้างสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

2.3 แนวคิด ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ Empowerment Theory

แนวคิด Empowerment Theory เริ่มต้นอย่างเป็นระบบจากงานของ Julian Rappaport (1987) ในบริบทของจิตวิทยาชุมชน โดยเขาเสนอว่า empowerment เป็นกระบวนการ (a process) ที่ต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงผลลัพธ์สุดท้าย (an outcome) และเป็นกระบวนการที่บุคคล กลุ่ม หรือชุมชนเพิ่มความสามารถในการควบคุมชีวิตของตนเอง รวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในกิจกรรมและการตัดสินใจที่มีผลต่อสังคม Rappaport ยังเน้นว่ากระบวนการนี้ต้องเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและการเมือง เพื่อให้การเสริมสร้างพลังอำนาจเกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืน

ต่อมา Zimmerman (1995, 2000) ได้พัฒนาแนวคิด Empowerment Theory ให้เป็นกรอบวิเคราะห์ที่ชัดเจนขึ้น โดยแบ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจออกเป็น 3 ระดับที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ ระดับบุคคล (individual), ระดับองค์กร (organizational) และระดับชุมชน (community) และอธิบายว่า empowerment เป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ ซึ่งสามารถวัดและประเมินได้ผ่านตัวชี้วัดในแต่ละระดับ

Perkins และ Zimmerman (1995) ยังเสนอว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจต้องพิจารณา บริบท (context) และ วัฒนธรรม (culture) เพราะสิ่งเหล่านี้กำหนดวิธีที่บุคคลและชุมชนรับรู้และใช้พลังอำนาจของตน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา งานวิจัยใหม่ได้ขยาย Empowerment Theory ให้ครอบคลุมประเด็นร่วมสมัย เช่น Christens (2012) ที่เพิ่มมิติ policy advocacy (การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย) เพื่อสะท้อนบทบาทของการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย และ Ohmer & Beck (2022) ที่เพิ่มมิติ digital empowerment (การเสริมสร้างพลังอำนาจผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล) เพื่ออธิบายการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชน

องค์ประกอบหลักของ ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ Empowerment Theory แนวคิด Empowerment Theory ได้ระบุองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ทำให้การเสริมสร้างพลังอำนาจเกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืน โดยองค์ประกอบเหล่านี้เป็นผลจากการศึกษาทางจิตวิทยาชุมชนและการพัฒนาสังคม ซึ่งนักวิชาการอย่าง Zimmerman (2000), Perkins และ Zimmerman (1995) รวมถึงงานของ Christens (2012) ได้สรุปไว้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีประสิทธิภาพควรครอบคลุมอย่างน้อย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. การเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากร (Access to Information and Resources) การที่บุคคลหรือชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการตัดสินใจและการพัฒนาตนเอง เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาและวางแผนอนาคต (Zimmerman, 2000)
2. การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของตน การมีส่วนร่วมต้องเป็นเชิงคุณภาพ ไม่ใช่เพียงการปรากฏตัวหรือการรับฟังแบบผิวเผิน (Perkins & Zimmerman, 1995)
3. การพัฒนาทักษะและความสามารถ (Skill Development) การฝึกฝนและเพิ่มพูนทักษะทั้งทางความรู้ เทคนิค และทักษะทางสังคม เพื่อให้บุคคลหรือชุมชนมีขีดความสามารถสูงขึ้นในการจัดการกับความท้าทายและใช้โอกาสที่มีอย่างเต็มที่ (Christens, 2012)
4. การควบคุมและอำนาจตัดสินใจ (Control and Decision-Making Power) ความสามารถในการกำหนดทิศทางชีวิต เลือกทางเลือก และมีสิทธิ์ตัดสินใจในประเด็นที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของตนและชุมชน ซึ่งเป็นแกนหลักของการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Zimmerman, 2000)

องค์ประกอบเหล่านี้ไม่ได้แยกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่มีความเชื่อมโยงและเสริมกัน เช่น การเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรช่วยเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย ขณะที่การพัฒนาทักษะก็ช่วยเพิ่มความสามารถในการควบคุมและตัดสินใจ

ดังนั้น ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ Empowerment Theory ให้กรอบคิดที่อธิบายได้ว่าการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก จำเป็นต้องดำเนินการเสริมสร้างพลังอำนาจในทุกระดับ ทั้งบุคคล (การพัฒนาศักยภาพและทักษะ), องค์กร (การกระจาย

อำนาจและสร้างเครือข่าย), และชุมชน (การจัดการทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบาย) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

2.4 แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชน (Community Empowerment)

การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชน (Community Empowerment) เป็นกระบวนการที่มุ่งเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนให้สามารถควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของตนได้มากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีรากฐานจากแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (participatory development) และจิตวิทยาชุมชน (community psychology) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจ จนถึงการดำเนินการและติดตามประเมินผล (Laverack, 2006)

Wallerstein (2006) อธิบายเพิ่มเติมว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเป็นการขยายโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีบทบาทอย่างแท้จริงในการกำหนดอนาคตของตนเอง ผ่านการเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากร การควบคุมการตัดสินใจ และการพัฒนาโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาในระยะยาว

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2010) ให้นิยามว่า Community Empowerment คือ “กระบวนการที่ชุมชนเพิ่มการควบคุม การเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงสุขภาพและคุณภาพชีวิตของตน” ซึ่งไม่เพียงหมายถึงการเพิ่มศักยภาพรายบุคคล แต่ยังรวมถึงการสร้างโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนในระยะยาว

กรอบแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชน

Glenn Laverack (2006) ได้นำเสนอกรอบแนวคิด community empowerment ว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยชี้ว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจมิใช่เพียงการให้ข้อมูล ความรู้ หรือทักษะพื้นฐานแก่ประชาชนเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องพัฒนาในหลายระดับควบคู่กัน ได้แก่

1. ระดับบุคคล (Individual Level)

มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชน โดยเฉพาะการเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง (self-esteem), การตระหนักรู้ในปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อชีวิต (critical awareness) และการพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคคลมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของชุมชนและตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะผู้มีพลังในการเปลี่ยนแปลง

2. ระดับกลุ่ม (Group Level)

ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มและสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (solidarity) รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายทางสังคม (social networks) ที่เป็นฐานสำคัญของการเคลื่อนไหวในชุมชน การรวมกลุ่มช่วยให้เกิดการระดมทรัพยากร การจัดตั้งองค์กร และการสร้างกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่

มีศักยภาพในการต่อรองกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ด้านนโยบายหรือทรัพยากร

3. ระดับโครงสร้าง (Structural Level)

มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ เช่น การปรับปรุงนโยบายสาธารณะ การเข้าถึงบริการและทรัพยากรของรัฐ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจระดับสูง หากชุมชนสามารถควบคุมโครงสร้างทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของตนได้ ก็จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและลดการพึ่งพาภายนอก

หลักการสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชน

หลักการสำคัญเป็นแนวทางพื้นฐานที่ช่วยให้การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน คือ

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Inclusive Participation) เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเพศ วัย หรือสถานะทางเศรษฐกิจ ได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนาอย่างเท่าเทียม (Wallerstein, 2006)

2. การสร้างศักยภาพ (Capacity Building) พัฒนาและเสริมทักษะ ความรู้ และทรัพยากรให้กับบุคคลและองค์กรในชุมชน เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาและใช้โอกาสได้ด้วยตนเอง (Laverack, 2006)

3. การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากร (Access to and Control over Resources) ให้ชุมชนมีสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร เช่น งบประมาณ ความรู้ เทคโนโลยี และเครือข่ายความร่วมมือ (WHO, 2010)

4. การกำหนดอนาคตร่วมกัน (Shared Vision and Decision-Making) สมาชิกชุมชนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชน

Laverack (2006) เสนอขั้นตอนการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเป็นลำดับขั้น

ดังนี้

1. การสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วม (Building trust and participation)
2. การพัฒนาภาวะผู้นำในชุมชน (Developing community leadership)
3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Building partnerships and networks)
4. การพัฒนาศักยภาพและทักษะ (Enhancing capacity and skills)
5. การกระจายอำนาจการตัดสินใจ (Decentralizing decision-making)
6. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and evaluation)

โดยสรุปกรอบแนวคิดของ Laverack (2006) ช่วยให้เข้าใจว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนไม่ใช่เพียงการพัฒนาศักยภาพรายบุคคล แต่ต้องทำพร้อมกันในระดับกลุ่มและโครงสร้างเพื่อให้ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดอนาคตของตนเองได้อย่างแท้จริง แนวคิดนี้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนจังหวัดน่าอยู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ที่ต้องอาศัยการพัฒนาแบบบูรณาการทั้งบุคคล กลุ่ม และโครงสร้างเพื่อความยั่งยืน

2.5 แนวคิดการพัฒนาตามศักยภาพ (Capability Approach)

แนวคิดการพัฒนาตามศักยภาพ (Capability Approach: แนวคิดการพัฒนาตามศักยภาพ) เป็นกรอบแนวคิดด้านการพัฒนาที่เสนอโดย Amartya Sen นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล โดยมุ่งเน้นว่าการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาไม่ควรพิจารณาเพียงตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้หรือ GDP แต่ควรพิจารณาว่าบุคคลมี “เสรีภาพ” และ “ศักยภาพ” ในการเลือกใช้ชีวิตตามที่ให้คุณค่า (the kind of life they value) ได้เพียงใด (Sen, 1999)

ต่อมา Martha Nussbaum นักปรัชญาชาวอเมริกัน ได้ขยายความแนวคิดนี้ โดยเสนอ “รายการศักยภาพพื้นฐาน” (Central Capabilities) จำนวน 10 ด้าน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์สากลในการประเมินคุณภาพชีวิตและความยุติธรรมทางสังคม (Nussbaum, 2011) ดังนี้

1. การมีชีวิต (Life) ความสามารถในการมีชีวิตที่มีคุณค่า และไม่เสียชีวิตก่อนวัยอันควร หรือก่อนที่จะมีโอกาสใช้ชีวิตอย่างเต็มที่
2. สุขภาพร่างกาย (Bodily Health) ความสามารถในการมีสุขภาพดี การมีอาหารเพียงพอและที่พักอาศัยที่เหมาะสม
3. ความสมบูรณ์ของร่างกาย (Bodily Integrity) เสรีภาพในการเคลื่อนไหวอย่างปลอดภัย การไม่ถูกคุกคามทางร่างกาย และสิทธิในเรื่องเพศและการสืบพันธุ์
4. ประสาทสัมผัส จินตนาการ และความคิด (Senses, Imagination, and Thought) ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัส ผึกจินตนาการ และใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งมีการศึกษาและเสรีภาพในการแสดงออก
5. อารมณ์ (Emotions) ความสามารถในการมีความผูกพันทางอารมณ์ เช่น ความรัก ความเอื้ออาทร และความโศกเศร้า โดยไม่ถูกกดขี่หรือปิดกั้น
6. เหตุผลในเชิงปฏิบัติ (Practical Reason) – ความสามารถในการกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ดี และวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น
7. การมีส่วนร่วมทางสังคม (Affiliation) – ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความเคารพและความเท่าเทียม และมีสิทธิทางสังคมและการเมืองที่ปกป้องความเท่าเทียม
8. การอยู่ร่วมกับสิ่งมีชีวิตอื่น (Other Species) – ความสามารถในการมีความสัมพันธ์กับสัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างเคารพ

9. การเล่นและการพักผ่อน (Play) – ความสามารถในการหัวเราะ เล่น และ เพลิดเพลินกับกิจกรรมนันทนาการ

10. การควบคุมสิ่งแวดล้อมของตน (Control over One's Environment) – ความสามารถในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีสิทธิในทรัพย์สิน และการมีโอกาสในการทำงานที่มีคุณค่า

หลักการสำคัญของ Capability Approach

หลักการสำคัญของ Capability Approach หรือ “แนวคิดการพัฒนาตามศักยภาพ” เป็นแนวทางพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์และออกแบบนโยบายหรือโครงการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้บุคคลและชุมชนมีเสรีภาพและศักยภาพเพียงพอในการเลือกวิถีชีวิตที่มีคุณค่า (Sen, 1999; Nussbaum, 2011) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1. เสรีภาพในการเลือก (Freedom of Choice) – เสรีภาพนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากโครงสร้างและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (Sen, 1999)
2. ความสามารถ (Capabilities) – โอกาสหรือศักยภาพที่บุคคลมีในการบรรลุสิ่งที่ตนให้คุณค่า (Nussbaum, 2011)
3. สิ่งที่เป็นและสิ่งที่ทำ (Functionings) – ผลลัพธ์ที่บุคคลบรรลุได้จริงจากการใช้ capabilities เช่น การมีสุขภาพดี การมีงานทำ หรือการมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี (Sen, 1999)
4. ความยุติธรรมและความเสมอภาค (Justice and Equality) – การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างเงื่อนไขให้ทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้เต็มที่ (Nussbaum, 2011)

การประยุกต์ใช้ Capability Approach ในการพัฒนาชุมชน

แนวคิด Capability Approach ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเหมาะสมต่อการวางแผนนโยบายและการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน เนื่องจากมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มขีดความสามารถของ คนและชุมชน ไม่ใช่เพียงการเพิ่มรายได้หรือปริมาณทรัพยากร (Alkire, 2005; Robeyns, 2017)

ในบริบทของการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก แนวคิดนี้สามารถประยุกต์ใช้ในการ

- พัฒนาทักษะและการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพบุคคล
- ส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางเศรษฐกิจ
- สร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรม
- ลดข้อจำกัดทางโครงสร้างที่ขัดขวางการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

แนวคิด Capability Approach ช่วยให้การวิเคราะห์การเสริมสร้างพลังอำนาจของ

ประชาชนในจังหวัดน่านไม่เพียงวัดจากผลลัพธ์เชิงเศรษฐกิจ แต่ครอบคลุมถึงเสรีภาพในการเลือก วิถีชีวิตที่มีคุณค่า และการพัฒนาศักยภาพในทุกมิติ ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

2.6 แนวคิดองค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน (Psychological Empowerment in the Workplace)

การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน (Psychological Empowerment in the Workplace) เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงสถานะทางจิตวิทยาของบุคลากรซึ่งเกิดจากการรับรู้ว่าคุณมีความหมาย มีความสามารถ และมีอำนาจในการควบคุมงานที่ทำ แนวคิดนี้มีรากฐานจากทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจเชิงโครงสร้าง (Structural Empowerment) ของ Kanter (1977) ที่มุ่งเน้นการจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูล ทรัพยากร การสนับสนุน และโอกาสในการพัฒนา ต่อมาได้พัฒนาเป็นกรอบเชิงจิตวิทยาโดย Gretchen Spreitzer (1995) ซึ่งเน้นการรับรู้ภายในของบุคลากรเอง

Spreitzer (1995) กำหนดองค์ประกอบของ Psychological Empowerment ไว้ 4 ด้าน ได้แก่

1. ความหมาย (Meaning) – การรับรู้ว่างานที่ทำมีคุณค่าและสอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อ และมาตรฐานส่วนบุคคล พนักงานที่เห็นความหมายของงานจะมีแรงจูงใจและความทุ่มเทสูงขึ้น (Thomas & Velthouse, 1990; Spreitzer, 1995)
2. ความสามารถ (Competence) – การรับรู้ว่าคุณมีทักษะและความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด self-efficacy ของ Bandura (1997) ที่เชื่อว่าความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงาน
3. การมีอำนาจตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) – ระดับของการควบคุมตนเองในการริเริ่มและกำหนดวิธีการทำงาน พนักงานที่มีอิสระในการตัดสินใจจะรู้สึกว่ามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและมีความรับผิดชอบสูง (Deci & Ryan, 2000)
4. อิทธิพลต่อผลลัพธ์งาน (Impact) – การรับรู้ว่าการกระทำของตนเองส่งผลต่อผลลัพธ์หรือทิศทางของงานและองค์กร พนักงานที่รู้สึกว่าอิทธิพลต่อผลลัพธ์จะมีแรงจูงใจภายในสูง (Ashforth, 1989; Spreitzer, 1995)

ความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน

การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีบทบาทสำคัญต่อทั้งบุคคลและองค์กร งานวิจัยพบว่าพนักงานที่มีระดับ psychological empowerment สูงจะมีความพึงพอใจในงานมากขึ้น มีความผูกพันกับองค์กร (organizational commitment) สูงขึ้น และมีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น

(Seibert, Wang, & Courtright, 2011) นอกจากนี้ยังช่วยลดความเครียดจากงาน และส่งเสริมพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรในระยะยาว (Zhang & Bartol, 2010)

สำหรับการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก แนวคิด การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน Psychological Empowerment in the Workplace สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับบุคลากรในหน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายชุมชน เพื่อสร้างแรงจูงใจ เพิ่มศักยภาพ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการดำเนินโครงการพัฒนา ทั้งนี้ การเสริมสร้างความหมาย ความสามารถ การตัดสินใจด้วยตนเอง และอิทธิพลต่อผลลัพธ์ จะช่วยให้บุคลากรมีความผูกพันกับเป้าหมายร่วมของจังหวัดมากขึ้น

2.7 แนวคิดบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Ladder of Citizen Participation)

แนวคิดบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Ladder of Citizen Participation) ถูกเสนอครั้งแรกโดย Sherry R. Arnstein ในบทความคลาสสิก A Ladder of Citizen Participation (1969) ซึ่งตีพิมพ์ใน Journal of the American Institute of Planners เพื่ออธิบายระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบาย

Arnstein (1969) เปรียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น “บันได” ที่มี 8 ขั้นไล่จากระดับที่ประชาชนแทบไม่มีอำนาจ ไปจนถึงระดับที่ประชาชนมีอำนาจร่วมตัดสินใจอย่างแท้จริง การจัดลำดับนี้ช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายและนักพัฒนาสามารถประเมินได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมในโครงการหรือนโยบายอยู่ในจุดใด และควรพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างแท้จริง

ระดับของบันไดการมีส่วนร่วม 8 ขั้นของ Arnstein (1969)

Arnstein (1969) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 8 ขั้น โดยเปรียบเทียบเป็น “บันได” ซึ่งแต่ละขั้นสะท้อนระดับอำนาจและบทบาทของประชาชนในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบาย เริ่มตั้งแต่ระดับที่ประชาชนแทบไม่มีอำนาจเลย จนถึงระดับที่ประชาชนมีอำนาจเต็มในการกำหนดทิศทางและบริหารจัดการโครงการ การทำความเข้าใจแต่ละขั้นช่วยให้สามารถวิเคราะห์และประเมินได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการหรือนโยบายอยู่ในระดับใด และควรพัฒนาไปสู่ระดับใดเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างแท้จริง ดังนี้

ขั้นที่ 1: Manipulation (การชักจูง)

ขั้นนี้เป็นระดับที่ต่ำที่สุดของการมีส่วนร่วม ประชาชนถูกใช้เป็นเครื่องมือสร้างภาพว่ามี การมีส่วนร่วม ทั้งที่แท้จริงแล้วเป็นเพียงการสื่อสารด้านเดียวจากผู้มีอำนาจ และมีเป้าหมายเพื่อชี้นำหรือโน้มน้าวให้ประชาชนยอมรับโครงการหรือนโยบายที่ถูกกำหนดไว้แล้ว

ขั้นที่ 2: Therapy (การบำบัด)

ในขั้นนี้ ผู้มีอำนาจใช้กระบวนการที่ทำให้ประชาชนเชื่อว่ากำลังได้รับการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา แต่แท้จริงแล้วเป็นเพียงการเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรมของประชาชนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ มากกว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ขั้นที่ 3: Informing (การให้ข้อมูล)

เป็นขั้นที่ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหรือนโยบาย แต่เป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่มีช่องทางให้ประชาชนซักถาม แสดงความคิดเห็น หรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ แม้จะช่วยให้รับรู้ แต่ยังไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 4: Consultation (การปรึกษาหารือ)

ขั้นนี้ประชาชนได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็น เช่น ผ่านการประชุม การสัมภาษณ์ หรือการตอบแบบสอบถาม อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะของประชาชนอาจไม่ได้ถูกนำไปพิจารณาหรือปรับใช้ในกระบวนการตัดสินใจ ทำให้ยังไม่สามารถถือว่าเป็นอำนาจจริง

ขั้นที่ 5: Placation (การยอมรับบางส่วน)

เป็นขั้นที่ประชาชนได้รับโอกาสให้มีตัวแทนในคณะกรรมการหรือเวทีตัดสินใจ แต่จำนวนและอำนาจของตัวแทนยังจำกัด ทำให้แม้จะมีโอกาสเสนอความคิดเห็น แต่ก็ไม่สามารถกำหนดทิศทางหรือผลลัพธ์ของโครงการได้อย่างเต็มที่

ขั้นที่ 6: Partnership (ความเป็นหุ้นส่วน)

ในขั้นนี้ ประชาชนและผู้มีอำนาจทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียม แบ่งปันความรับผิดชอบและอำนาจในการตัดสินใจ กระบวนการพัฒนามีลักษณะเป็นความร่วมมือ ซึ่งช่วยเพิ่มความไว้วางใจและความโปร่งใส

ขั้นที่ 7: Delegated Power (การมอบอำนาจ)

ประชาชนได้รับอำนาจตัดสินใจในประเด็นหรือโครงการบางอย่างโดยตรง และผู้มีอำนาจต้องปฏิบัติตามข้อตกลงร่วม ขั้นนี้สะท้อนการเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับสูงที่ประชาชนสามารถกำหนดผลลัพธ์ได้

ขั้นที่ 8: Citizen Control (การควบคุมโดยประชาชน)

เป็นขั้นสูงสุดของการมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนมีอำนาจเต็มที่ในการกำหนดทิศทางวางแผน ดำเนินงาน และบริหารจัดการโครงการด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาการอนุมัติจากผู้มีอำนาจภายนอก

บันไดของ Arnstein สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 ระดับใหญ่ ได้แก่

1. Nonparticipation (การไม่เข้าร่วมที่แท้จริง) – ขั้นที่ 1 และ 2 เป็นเพียงการใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือ

2. Tokenism (การมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์) – ขั้นที่ 3 ถึง 5 แม้จะมีช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น แต่ยังไม่มียอำนาจจริงในการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์

3. Citizen Power (อำนาจของประชาชน) – ขั้นที่ 6 ถึง 8 ประชาชนมีอำนาจจริงในการกำหนดทิศทางและการดำเนินงาน

ความสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเลื่อนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นไปสู่ขั้น Partnership, Delegated Power และ Citizen Control จะช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างยั่งยืน เนื่องจากประชาชนไม่เพียงมีเสียง แต่ยังมีอำนาจจริงในการกำหนดอนาคตของตนเอง (Arnstein, 1969) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ Community Empowerment และ Capability Approach ที่เน้นเสรีภาพและศักยภาพของบุคคลและชุมชน (Laverack, 2006; Wallerstein, 2006)

ในบริบทของการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมตามบันไดของ Arnstein สามารถใช้ประเมินและวางกลยุทธ์เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการรับข้อมูลและปรึกษาหารือ ไปสู่การเป็นหุ้นส่วนและการมอบอำนาจอย่างแท้จริง

2.8 แบบวัดพลังอำนาจ (Empowerment Measurement)

การวัดพลังอำนาจ (Empowerment Measurement) เป็นขั้นตอนสำคัญในการประเมินระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคล กลุ่ม หรือชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน ติดตาม และประเมินผลโครงการพัฒนา การเลือกใช้แบบวัดที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ วัตถุประสงค์ของการวิจัย และมิติของพลังอำนาจที่ต้องการประเมิน เนื่องจากพลังอำนาจเป็นแนวคิดเชิงซับซ้อนและหลายมิติ (multidimensional construct) ครอบคลุมทั้งด้านจิตวิทยา อังค์กร และสังคม (Perkins & Zimmerman, 1995; Zimmerman, 1995) การมีเครื่องมือวัดที่ถูกต้องและเชื่อถือได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำความเข้าใจและการเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของแบบวัดพลังอำนาจ

การจำแนกประเภทของแบบวัดพลังอำนาจมีความสำคัญ เนื่องจากช่วยให้นักวิจัยเลือกใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับมิติและระดับของพลังอำนาจที่ต้องการประเมิน (Laverack & Wallerstein, 2001) การจัดประเภทสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. แบบวัดพลังอำนาจเชิงจิตวิทยา (Psychological Empowerment Scales)

แบบวัดพลังอำนาจเชิงจิตวิทยาเป็นเครื่องมือที่มุ่งประเมินการรับรู้ของบุคคลต่อความหมายของงาน ความสามารถของตน การตัดสินใจด้วยตนเอง และอิทธิพลที่ตนมีต่อผลลัพธ์ของงาน โดย Spreitzer (1995) ถือเป็นผู้บุกเบิกในการพัฒนาเครื่องมือนี้ขึ้นจากการประยุกต์แนวคิดของ

Conger และ Kanungo ร่วมกับแนวคิดของ Thomas และ Velthouse จนได้มาตรวัดการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน (Psychological Empowerment in the Workplace) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1.) การรู้คิดด้านความหมาย (Meaning) คือ คุณค่าของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานที่บุคคลตัดสินใจโดยเปรียบเทียบกับค่านิยม อุดมคติ และมาตรฐานของตน ความสอดคล้องระหว่างความต้องการของแต่ละบทบาทในงานกับความเชื่อและค่านิยมส่วนบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรับรู้ด้านนี้

2.) การรู้คิดด้านสมรรถนะ (Competence) คือ ความเชื่อหรือการรับรู้ของบุคคลต่อความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยทักษะและความชำนาญที่เฉพาะเจาะจงต่อบทบาทในงาน

3.) การรู้คิดด้านเจตนาธรรมในตนเอง (Self-determination) คือ ความเชื่อหรือการรับรู้ของบุคคลว่าตนเองมีทางเลือกในการเริ่มต้นและควบคุมการกระทำ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการริเริ่มและทำงานด้วยวิธีการของตนเอง รวมถึงการตัดสินใจและความพยายามที่ใช้ในการทำงาน

4.) การรู้คิดด้านผลกระทบ (Impact) คือ ระดับที่บุคคลมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของงานทั้งในมิติกลยุทธ์ การจัดการ และการปฏิบัติการ

องค์ประกอบทั้ง 4 นี้ได้รับการวัดด้วยมาตรวัด 12 ข้อ โดยใช้สเกลไลเคิร์ต (Likert scale) และได้รับการทดสอบความเชื่อมั่นและความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ในหลายบริบทการทำงาน (Spreitzer, 1995)

2.แบบวัดพลังอำนาจชุมชน (Community Empowerment Measurement)

ใช้วัดความสามารถของชุมชนในการระบุปัญหา ระดมทรัพยากร และดำเนินการแก้ไขด้วยตนเอง

ตัวอย่าง: เครื่องมือของ Laverack & Wallerstein (2001) ที่เสนอ 9 องค์ประกอบ ได้แก่

1.) การมีส่วนร่วม (Participation) – การเข้าร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจและกิจกรรมของชุมชน

2.) ความเป็นผู้นำ (Leadership) – การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และได้รับการยอมรับจากชุมชน

3.) การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Assessment) – ความสามารถของชุมชนในการระบุและวิเคราะห์ปัญหาของตน

4.) การจัดการโครงการและการวางแผน (Project Management and Planning) – การวางแผนและดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ

5.) การระดมและเข้าถึงทรัพยากร (Resource Mobilization) – ความสามารถในการหาทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชน

6.) การสร้างเครือข่าย (Networking) – การสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับองค์กรและชุมชนอื่น

7.) การจัดการความรู้และทักษะ (Links to Others/Skill Development) – การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ที่จำเป็น

8.) การตระหนักรู้ในบริบททางการเมือง (Political Awareness) – ความเข้าใจในโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองที่มีผลต่อชุมชน

9.) ความยั่งยืน (Sustainability) – ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมและบรรลุเป้าหมายในระยะยาว

3. แบบวัดพลังอำนาจเชิงโครงสร้าง (Structural Empowerment Measurement) ใช้ประเมินการเข้าถึงโอกาส ข้อมูล ทรัพยากร และการสนับสนุนภายในองค์กร

ตัวอย่าง: Conditions of Work Effectiveness Questionnaire-II (CWEQ-II) ของ Laschinger et al. (2001) ซึ่งพัฒนาจากกรอบแนวคิด Structural Empowerment Theory ของ Kanter โดย Kanter อธิบายว่า “พลังอำนาจเชิงโครงสร้าง” เกิดขึ้นเมื่อบุคลากรสามารถเข้าถึงองค์ประกอบหลัก 4 ด้านในที่ทำงาน ได้แก่

1.) โอกาส (Opportunity) – ความสามารถในการเติบโตและพัฒนาในหน้าที่การงาน
2.) ข้อมูล (Information) – การได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ
3.) ทรัพยากร (Resources) – การมีทรัพยากรเพียงพอ เช่น เวลา งบประมาณ อุปกรณ์ เพื่อให้งานสำเร็จ

4.) การสนับสนุน (Support) – การได้รับคำแนะนำ การช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงาน

CWEQ-II จึงเป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการเข้าถึงองค์ประกอบเหล่านี้ โดยมีคำถามที่ครอบคลุมทั้งสภาพแวดล้อมในองค์กรและโอกาสในการพัฒนา ทำให้สามารถประเมินได้ว่าโครงสร้างขององค์กรเอื้อต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคลากรหรือไม่

ตัวอย่างการประเมินพลังอำนาจในงานวิจัย

การนำแบบวัดพลังอำนาจไปใช้ในงานวิจัยมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับระดับการประเมินและบริบทของโครงการ การยกตัวอย่างช่วยให้เห็นการประยุกต์ใช้เครื่องมือในสถานการณ์จริง ได้แก่

1. ระดับบุคคล: ใช้ Psychological Empowerment Instrument ของ Spreitzer (1995) เพื่อประเมินความรู้สึกมีพลังอำนาจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์
2. ระดับชุมชน: ใช้กรอบของ Laverack & Wallerstein (2001) เพื่อวัดความสามารถของชุมชนในการวางแผนและจัดการโครงการด้านวัฒนธรรม
3. ระดับองค์กร: ใช้ CWEQ-II ของ Laschinger et al. (2001) เพื่อวัดระดับการเข้าถึงข้อมูล ทรัพยากร และการสนับสนุนของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความสำคัญของการเลือกใช้แบบวัดที่เหมาะสม

การเลือกใช้แบบวัดพลังอำนาจที่ถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้การเก็บข้อมูลมีความแม่นยำ สามารถสะท้อนสถานการณ์จริงได้อย่างครบถ้วน นำไปสู่การวิเคราะห์เชิงลึกที่ชี้จุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสในการพัฒนาที่เหมาะสม (Ohmer & Beck, 2022) นอกจากนี้ แบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือยังช่วยให้การติดตามและประเมินผลโครงการในระยะยาวมีความต่อเนื่องและเป็นระบบ

การวัดพลังอำนาจเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้สามารถประเมินระดับศักยภาพของบุคคลและชุมชนได้อย่างเป็นระบบ ในงานวิจัยนี้ แนวคิดการวัดพลังอำนาจทั้งในมิติทางจิตวิทยา ชุมชน และโครงสร้าง ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบตอนที่ 2 ของแบบสอบถาม เพื่อประเมินระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก โดยข้อคำถามในแต่ละมิติถูกออกแบบให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดจากงานวิจัยและเครื่องมือวัดที่ได้รับการยอมรับ เช่น แบบวัดของ Spreitzer (1995), Laverack & Wallerstein (2001) และ CWEQ-II ของ Laschinger et al. (2001) การเชื่อมโยงดังกล่าวช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลที่สะท้อนสถานการณ์จริงของพื้นที่และใช้วิเคราะห์เชิงปริมาณผ่านโมเดล SEM เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมและระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจได้อย่างแม่นยำ โดยในงานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก” แนวคิดการวัดพลังอำนาจทั้ง 3 มิติที่กล่าวมา ได้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบการประเมินตัวแปรตามหลักของการวิจัย เพื่อสะท้อนระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในพื้นที่ศึกษาอย่างครอบคลุม

นอกจากนี้ Soja (2010) ได้เสนอแนวคิด Spatial Justice หรือ “ความยุติธรรมเชิงพื้นที่” ซึ่งอธิบายว่าความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมทางสังคมมักสะท้อนออกมาในมิติของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน หรือโอกาสทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน แนวคิดนี้ช่วยขยายกรอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจจากระดับบุคคลและชุมชน ไปสู่ระดับโครงสร้างและการกำกับดูแลเมือง (urban governance) โดยเฉพาะในบริบทของเมืองรองที่มักเผชิญข้อจำกัดด้าน

โครงสร้างและความเหลื่อมล้ำเชิงโอกาส การบูรณาการ Spatial Justice เข้ากับ Empowerment Theory จึงทำให้การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์มีความครอบคลุม เท่าเทียม และยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคลและชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากการเพิ่มศักยภาพส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายด้านที่ช่วยให้บุคคลและกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลทรัพยากร และกระบวนการตัดสินใจอย่างแท้จริง (Wallerstein, 2006) ในงานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก” ได้กำหนดปัจจัยสำคัญ 4 ด้านเป็นกรอบวิเคราะห์หลัก ซึ่งคาดว่าจะมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนและเป็นตัวแปรสำคัญในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ การเรียนรู้ของกลุ่ม การสร้างทีมงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสื่อสารดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม

การเรียนรู้ของกลุ่มเป็นกระบวนการที่สมาชิกในชุมชนหรือองค์กรแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในปัญหาและเป้าหมาย เพิ่มความไว้วางใจ และสร้างพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจร่วม (Wenger-Trayner & Wenger-Trayner, 2020) ในมิติของการเสริมสร้างพลังอำนาจ การเรียนรู้ของกลุ่มช่วยให้สมาชิกมีความมั่นใจในความรู้ของตนและสามารถใช้ความรู้นั้นในการดำเนินการแก้ปัญหาหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

Knowles (1980) อธิบายว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีลักษณะเฉพาะที่เน้นการใช้ประสบการณ์เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ และมุ่งแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่จริง ในบริบทของชุมชน การเรียนรู้ของกลุ่มจึงไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดข้อมูลจากผู้รู้ไปสู่ผู้รับ แต่เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างความหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่ Freire (1970) เสนอว่าการเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการปลดปล่อยทางความคิดและเพิ่มพลังให้ผู้เรียนสามารถวิพากษ์สถานการณ์ของตนเองได้ มีแนวคิดดังต่อไปนี้

3.1.1 แนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร (Organizational Learning)

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ขององค์กร (Organizational Learning) ซึ่งเสนอโดย Chris Argyris และ Donald Schön (1978) มุ่งเน้นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรหรือกลุ่มคนว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพและการสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยทั้งสองได้อธิบายว่า การเรียนรู้ในองค์กรไม่ได้จำกัดอยู่เพียงระดับบุคคล หากแต่เป็นกระบวนการที่

สมาชิกภายในองค์กรหรือกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกระบวนการนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บรรทัดฐาน และค่านิยมของกลุ่มในที่สุด

Argyris และ Schön ได้แบ่งประเภทของการเรียนรู้ขององค์กรออกเป็น 2 ลักษณะหลักได้แก่:

1. การเรียนรู้แบบวงวนเดียว (Single-Loop Learning): เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งแก้ไขเฉพาะหน้า หรือข้อผิดพลาด โดยไม่ตั้งคำถามต่อกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่ใช้อยู่ ตัวอย่างเช่น เมื่อยอดขายตกต่ำ องค์กรอาจปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การตลาดแบบเดิมโดยไม่ตั้งคำถามกับสมมติฐานหรือแนวคิดพื้นฐานที่ใช้อยู่

2. การเรียนรู้แบบวงวนคู่ (Double-Loop Learning): เป็นการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งกว่า ซึ่งไม่เพียงแต่แก้ปัญหานั้น แต่ยังตั้งคำถาม ทบทวน และปรับเปลี่ยนสมมติฐาน บรรทัดฐาน หรือค่านิยมที่เป็นรากฐานของปัญหาอีกด้วย เช่น เมื่อต้องเผชิญกับยอดขายที่ตกต่ำ องค์กรจะตั้งคำถามว่า เหตุใดกลยุทธ์การตลาดแบบเดิมจึงไม่ได้ผล และอาจนำไปสู่การปรับแนวคิดหรือวิธีคิดที่ใช้กำหนดนโยบายทางการตลาดโดยรวม

ในบริบทของการพัฒนาองค์กรหรือชุมชน แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ร่วมกัน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในระดับลึก โดยเฉพาะใน 3 ด้านหลัก ได้แก่

1. การสร้างความเข้าใจร่วมกัน: การเปิดพื้นที่ให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และสะท้อนประสบการณ์ร่วมกัน จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและมุมมองที่สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นฐานของการทำงานร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์: โดยเฉพาะเมื่อเกิดการเรียนรู้แบบวงวนคู่ สมาชิกในกลุ่มจะสามารถวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน และพัฒนาแนวทางหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเดิมเกิดขึ้นซ้ำ

3. การสร้างการเปลี่ยนแปลง: การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างหรือวัฒนธรรมขององค์กรหรือชุมชน ซึ่งเอื้อต่อการปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

โดยสรุป แนวคิดการเรียนรู้ขององค์กรตามที่ Argyris และ Schön (1978) เสนอเป็นกรอบคิดที่เน้นให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มหรือชุมชน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้แบบบนลงล่าง หากแต่เป็นการเปิดพื้นที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาในระดับ

3.1.2 แนวคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” (Communities of Practice)

การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์และการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนจำเป็นต้องอาศัยกลไกที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวคิด "ชุมชนแห่งการเรียนรู้" (Communities of Practice) ของ จิน ลาฟ (Jean Lave) และ เอเตียน เวนเกอร์ (Etienne Wenger) (1991) ได้ให้กรอบการทำความเข้าใจในประเด็นนี้อย่างชัดเจน โดยอธิบายว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นในห้องเรียนหรือการอบรมเชิงทฤษฎีเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากการที่ผู้คนที่มีความสนใจร่วมกันมารวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงหมายถึงกลุ่มคนที่มีความมุ่งมั่นร่วมกันในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง และได้พัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นให้ลึกซึ้งขึ้นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Lave & Wenger, 1991) องค์ประกอบสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย:

1. ขอบเขตความรู้ (Domain): ความสนใจร่วมกันที่นำพาผู้คนมารวมกลุ่มกัน
2. ชุมชน (Community): ความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
3. แนวปฏิบัติ (Practice): ชุดของเครื่องมือ เรื่องราว ภาษาสัญลักษณ์ และวิธีการทำงานที่กลุ่มได้สร้างขึ้นและนำมาใช้ร่วมกัน

ดังนั้น การเรียนรู้ของกลุ่มเป็นฐานรากสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ เพราะเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนหรือองค์กรได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ และทักษะ จนเกิดความเข้าใจร่วมในปัญหาและเป้าหมาย การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยสร้างความมั่นใจและความตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่ทำ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมิน Meaning และ Competence ในมิติพลังอำนาจเชิงจิตวิทยา (Psychological Empowerment) ตามที่ระบุในข้อ 2.8 แบบสอบถามตอนที่ 3 จึงออกแบบให้มีข้อคำถามที่สะท้อนถึงการเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และทักษะร่วมกัน เพื่อประเมินว่ากระบวนการเรียนรู้มีส่วนเพิ่มพลังให้สมาชิกมากน้อยเพียงใด

3.2 ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน

การสร้างทีมงานหมายถึงกระบวนการพัฒนากลุ่มคนให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการกำหนดเป้าหมายร่วม การสร้างบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และการสร้างบรรยากาศของความร่วมมือ (Salas et al., 2018) ในบริบทของการเสริมสร้างพลังอำนาจ ทีมงานที่เข้มแข็งจะสามารถระดมทรัพยากร แบ่งปันความรับผิดชอบ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองและความสามารถในการตัดสินใจของกลุ่ม

ในมุมมองของ Katzenbach และ Smith (1993) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพควรมีความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายร่วมกัน มีทักษะที่หลากหลาย และมีความรับผิดชอบร่วม (mutual

accountability) การสร้างทีมงานจึงไม่เพียงมุ่งเน้นด้านโครงสร้างการทำงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of ownership) ในงานร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีแนวคิดดังต่อไปนี้

3.2.1 แนวคิดการสร้างทีมงานเพื่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่ม

การสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่ม โดยเฉพาะในบริบทของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง แนวคิดของ Katzenbach และ Smith (1993) ในหนังสือ The Wisdom of Teams: Creating the High-Performance Organization ได้เสนอองค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างทีมที่ประสบความสำเร็จ หรือที่เรียกว่า “ทีมที่แท้จริง” (Real Team) ซึ่งเป็นทีมที่มีศักยภาพในการทำงานสูงกว่ากลุ่มทั่วไป โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนและสร้างแรงบันดาลใจ (Compelling Common Purpose) ทีมที่เข้มแข็งต้องมีเป้าหมายหรือพันธกิจที่สมาชิกทุกคนเข้าใจตรงกันและยึดถือร่วมกันอย่างลึกซึ้ง เป้าหมายดังกล่าวไม่ใช่เพียงเป้าหมายในการทำงานเชิงหน้าที่ แต่เป็นแรงขับเคลื่อนทางอารมณ์ที่สร้างความมุ่งมั่น ทำให้สมาชิกในทีมพร้อมที่จะทุ่มเทเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

2. บทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนและทักษะที่เสริมกัน (Specific Roles and Complementary Skills) ทีมที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีทักษะหลากหลายและสามารถเสริมกันได้อย่างลงตัว บทบาทของแต่ละคนต้องถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจขอบเขตความรับผิดชอบของตนและสามารถประสานงานกับผู้อื่นในทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนจะช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มความคล่องในการทำงานของทีม

3. ความรับผิดชอบร่วมกัน (Mutual Accountability) นี่คือนิวเคลียสสำคัญที่แยกทีมออกจากกลุ่มคนทั่วไป ทีมที่มีพลังจะสร้างวัฒนธรรมของความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วม สมาชิกทุกคนจะไม่เพียงรับผิดชอบเฉพาะงานของตนเอง แต่ยังรู้สึกมีส่วนร่วมในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของทีมโดยรวม ส่งผลให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มอย่างแท้จริง

แนวคิดของ Katzenbach และ Smith (1993) ชี้ให้เห็นว่า หากทีมงานใดขาดองค์ประกอบเหล่านี้ แม้จะมีคนที่มีความสามารถอยู่ในกลุ่ม ก็อาจไม่สามารถปลดปล่อยศักยภาพที่แท้จริงออกมาได้อย่างเต็มที่ และอาจไม่สามารถเปลี่ยนจากกลุ่มคนธรรมดาให้เป็น “ทีมที่แท้จริง” ได้ด้วยเหตุนี้ การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่ม ทั้งในระดับชุมชน องค์กร และกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ที่ต้องอาศัยพลังของการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายและความรับผิดชอบร่วม

3.2.1 แนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital)

การศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในบริบทของเมืองสร้างสรรค์จำเป็นต้องพิจารณาถึงกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งแนวคิด "ทุนทางสังคม" (Social Capital) ของ โรเบิร์ต ดี. พัตนัม (Robert D. Putnam) ได้ให้กรอบการวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งในประเด็นนี้ พัตนัมได้อธิบายถึงความสำคัญของความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างผู้คนในชุมชนว่าเป็นกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พัตนัม (1993) ให้นิยามว่า ทุนทางสังคมคือ "คุณลักษณะขององค์กรทางสังคม เช่น เครือข่าย (networks), บรรทัดฐาน (norms) และความไว้วางใจ (trust) ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงานและความร่วมมือเพื่อประโยชน์ร่วมกัน" องค์ประกอบหลักของทุนทางสังคมประกอบด้วย:

1. ความไว้วางใจ (Trust): ความเชื่อมั่นที่สมาชิกในชุมชนมีต่อกัน ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงและต้นทุนในการทำธุรกรรมต่างๆ
2. บรรทัดฐานของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Norms of Reciprocity): กฎเกณฑ์ทางสังคมที่กำหนดให้ผู้คนช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่ได้หวังผลตอบแทนในทันที แต่มีความคาดหวังว่าจะได้รับการช่วยเหลือตอบแทนในอนาคต
3. เครือข่ายความร่วมมือของพลเมือง (Networks of Civic Engagement): เครือข่ายของสมาคม องค์กร หรือกลุ่มต่างๆ ที่สมาชิกในชุมชนเข้าร่วม ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ที่จะไว้วางใจกัน

แนวคิดทุนทางสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและสอดคล้องโดยตรงกับกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยเฉพาะในระดับกลุ่มและระดับชุมชน เพราะการมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งจะช่วยให้ชุมชนสามารถรวมตัวกันเพื่อระบุปัญหา ระดมทรัพยากร และร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

3.2.2 แนวคิดสังคมเครือข่าย (Network Society)

การทำความเข้าใจรูปแบบการมีส่วนร่วมและการสร้างพลังอำนาจของประชาชนในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องพิจารณาถึงบทบาทของ "สังคมเครือข่าย" (Network Society) ที่เป็นโครงสร้างสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ซึ่ง มานูเอล คาสเทลส์ (Manuel Castells) ได้นำเสนอแนวคิดนี้ในหนังสือชุด The Information Age โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเล่ม The Rise of the Network Society (2010)

คาสเทลส์ (2010) อธิบายว่าในยุคข้อมูลข่าวสาร สังคมได้เปลี่ยนผ่านไปสู่ "สังคมเครือข่าย" (Network Society) ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานที่กำหนดการไหลเวียนของข้อมูลและทรัพยากรคือเครือข่ายทางสังคม เครือข่ายเหล่านี้ประกอบด้วย "โหนด" (nodes) ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันด้วย "สายสัมพันธ์" (ties) การไหลเวียนของข้อมูล เงินทุน หรืออิทธิพลในสังคมจึงไม่ได้ถูกกำหนดโดยโครงสร้างแบบลำดับชั้น (hierarchy) อีกต่อไป แต่ถูกกำหนดโดยตำแหน่งและบทบาทของแต่ละโหนดในเครือข่าย

แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจและการมีส่วนร่วม ดังนี้:

1. เป็นกลไกในการสร้างและกระจายพลังอำนาจ: พลังอำนาจในสังคมเครือข่ายไม่ได้อยู่ที่จุดศูนย์กลาง แต่เกิดจากความสามารถในการเข้าถึงและควบคุมการไหลเวียนของข้อมูลและทรัพยากรภายในเครือข่าย ดังนั้น การที่บุคคลหรือชุมชนมีเครือข่ายที่แข็งแกร่งและสามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ ได้ จะช่วยเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองและตัดสินใจได้มากขึ้น

2. กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วม: การมีส่วนร่วมของประชาชนจะถูกหล่อหลอมตามรูปแบบของเครือข่ายทางสังคมในชุมชนนั้นๆ การมีเครือข่ายที่เปิดกว้างและหลากหลายจะส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ตามแนวคิดเมืองสร้างสรรค์

ดังนั้น การนำแนวคิดการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมมาใช้ในการวิจัย จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจได้อย่างเป็นรูปธรรมว่า โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชนในพื้นที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจและการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเมืองสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกได้อย่างไร

3.2.3 แนวคิดเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม (Deliberative Networks and Stakeholder Engagement)

Scherer และ Palazzo (2007) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรในสังคมสมัยใหม่ โดยเสนอว่าองค์กรควรมีบทบาทเชิงรุกในการสร้างกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (deliberative democracy) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการสร้าง เครือข่ายแบบพหุภาคี (multi-stakeholder networks) ที่เปิดกว้างและมีพลวัต แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า การมีเครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างองค์กร ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ จะส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากรระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความชอบธรรม และความสามารถในการตัดสินใจร่วมในระดับนโยบายหรือชุมชน ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการ

เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน (empowerment) โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่น และการขับเคลื่อนเมืองอย่างยั่งยืน

Scherer และ Palazzo (2007) ยังเน้นว่า ความเข้มแข็งของเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่เพียงเพิ่มศักยภาพในการจัดการกับปัญหาทางสังคม แต่ยังทำให้องค์กรหรือชุมชนมีความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาได้ด้วยตนเอง ผ่านการแลกเปลี่ยนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียม โปร่งใส และการยอมรับซึ่งกันและกัน

ดังนั้น เมื่อมีพื้นฐานความเข้าใจร่วม การสร้างทีมงานคือขั้นตอนที่หลอมรวมพลังของบุคคลให้เป็นพลังการขับเคลื่อนที่เป็นเอกภาพ ทีมที่มีเป้าหมายชัดเจน บทบาทหน้าที่ลงตัว และความรับผิดชอบร่วมกัน จะสามารถระดมทรัพยากรและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงโดยตรงกับองค์ประกอบ Self-determination และ Impact ที่เน้นการกำหนดวิธีการทำงานด้วยตนเองและการเห็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำงานของทีม ในแบบสอบถามตอนที่ 3 จึงมีข้อคำถามที่สะท้อนการทำงานเป็นทีม ความชัดเจนของบทบาท และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อประเมินว่าทีมงานช่วยเพิ่มอำนาจตัดสินใจและต้อรองให้แก่กลุ่มอย่างไร

3.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ เพราะทำให้สมาชิกชุมชนมีโอกาสมีเสียงและอำนาจในกระบวนการตัดสินใจที่ส่งผลต่อชีวิตของตนเอง (Arnstein, 1969; Rifkin, 2021) การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (meaningful participation) ไม่ได้จำกัดเพียงการให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็น แต่ต้องรวมถึงการมีอำนาจตัดสินใจร่วมและการลงมือดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนถูกกำหนดให้เป็นองค์ประกอบสำคัญ เนื่องจากการที่ภาคประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์นั้น สะท้อนถึงระดับพลังอำนาจที่แท้จริง ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบ “บันไดแห่งการมีส่วนร่วมของประชาชน” (Ladder of Citizen Participation) ของ Arnstein (1969) ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม โดยจำแนกตั้งแต่ระดับที่ประชาชนยังไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร (Informing) หรือ การรับฟังความคิดเห็น (Consultation) ไปจนถึงระดับการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย เช่น การเป็นหุ้นส่วน (Partnership) และ การควบคุมการตัดสินใจโดยประชาชน (Citizen Control) กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นนั้น นำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่

ระดับของบันไดการมีส่วนร่วม 8 ขั้น

Arnstein (1969) อธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นโครงสร้างเชิงลำดับขั้น 8 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ การไม่เข้าร่วมอย่างแท้จริง (Non-participation), การมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ (Tokenism) และ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Citizen Power) ดังนี้

- 1.) Manipulation (การชักจูง) – ประชาชนถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างภาพว่ามีส่วนร่วม แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ
- 2.) Therapy (การบำบัด) – การทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพราะพฤติกรรมของตนเอง และต้อง “ปรับตัว” มากกว่าการแก้ไขโครงสร้าง
- 3.) Informing (การให้ข้อมูลข่าวสาร) – ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหรือแผนงาน แต่ไม่มีช่องทางแสดงความคิดเห็นหรือโต้ตอบ
- 4.) Consultation (การรับฟังความคิดเห็น) – ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ แต่ไม่มีการรับประกันว่าความเห็นจะถูกนำไปใช้
- 5.) Placation (การปลอบประโลม) – ประชาชนมีส่วนร่วมในคณะกรรมการหรือกระบวนการบางส่วน แต่ยังคงถูกควบคุมโดยผู้มีอำนาจหลัก
- 6.) Partnership (การเป็นหุ้นส่วน) – ประชาชนและผู้มีอำนาจร่วมกันตัดสินใจ แบ่งปันความรับผิดชอบและทรัพยากร
- 7.) Delegated Power (การมอบอำนาจตัดสินใจ) – ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจในบางด้านโดยตรง โดยที่ภาครัฐหรือองค์กรภายนอกต้องปฏิบัติตาม
- 8.) Citizen Control (การควบคุมโดยประชาชน) – ประชาชนมีอำนาจเต็มที่ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินการ

ความสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเลื่อนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นไปสู่ขั้น Partnership, Delegated Power และ Citizen Control จะช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างยั่งยืน เนื่องจากประชาชนไม่เพียงมีเสียง (voice) แต่ยังมีอำนาจจริง (power) ในการกำหนดอนาคตของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ Community Empowerment และ Capability Approach ที่เน้นเสรีภาพและศักยภาพของบุคคลและชุมชน (Sen, 1999; Nussbaum, 2011)

3.3.1 แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Deliberative Democracy)

การเสริมสร้างพลังอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับโครงสร้างอย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องอาศัยกลไกที่ช่วยให้ประชาชนสามารถสื่อสารและตัดสินใจร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง อาร์คอน ฟุง (Archon Fung) ได้นำเสนอแนวคิด "ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" (Deliberative Democracy) เพื่ออธิบายกระบวนการนี้

ฟุง (2006) ได้ชี้ให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีและเป็นระบบ ถือเป็นกลไกหลักของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (authentic participation) ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างลึกซึ้งในระดับโครงสร้าง

แนวคิดนี้มีแก่นหลักดังนี้:

1. การอภิปรายอย่างมีเหตุผล (Reasoned Deliberation): การตัดสินใจไม่ได้เกิดจากการลงคะแนนเสียงหรือการต่อรองเชิงอำนาจเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนเหตุผลและข้อมูลอย่างรอบด้าน

2. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Authentic Participation): การมีส่วนร่วมในที่นี้หมายถึงการที่ประชาชนมีโอกาสในการเข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจอย่างมีความหมาย ไม่ใช่แค่การให้ความเห็น แต่เป็นการร่วมกันสร้างข้อสรุปที่ชอบธรรม

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจในเชิงโครงสร้าง: เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการอภิปรายและตัดสินใจที่ส่งผลต่อการกำกับดูแลและนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม จะเป็นการเพิ่มอำนาจในระดับโครงสร้างให้กับประชาชน ทำให้พวกเขาสามารถควบคุมทิศทางการพัฒนาของชุมชนได้มากขึ้น

ดังนั้น แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงเป็น ปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในระดับชุมชนและนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์นั้นมีคุณภาพในเชิงลึกมากน้อยเพียงใด และสามารถนำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับโครงสร้างได้อย่างแท้จริงหรือไม่

3.3.2 แนวคิด "ข้อบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือ" (Regulation on Collaboration)

แนวคิด "ข้อบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือ" (Regulation on Collaboration) ของ ซีลา ฟอสเตอร์ (Sheila Foster) และ คริสเตียน อีโอเน (Christian Iaione) (2016) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน โดยแนวคิดนี้เป็นกรอบการทำงานเชิงปฏิบัติที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถสื่อสาร เสนอความคิด และมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่สาธารณะร่วมกับภาครัฐผ่านเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น

ฟอสเตอร์และอีโอเน (2016) มองว่าแนวคิดนี้เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการกำกับดูแลเมืองจากแบบบนลงล่าง (top-down) ไปสู่การสร้างความร่วมมืออย่างแท้จริง โดย "Regulation on Collaboration" คือกรอบการทำงานเชิงกฎหมายหรือนโยบายปฏิบัติที่เปิดพื้นที่และสร้างระบบสื่อสารสองทางให้ประชาชนสามารถ:

1. สื่อสารและเสนอความคิด: ประชาชนสามารถนำเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

2. มีส่วนร่วมในการจัดการ: ประชาชนสามารถทำงานร่วมกับภาครัฐในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะร่วมกัน (Co-management) เช่น การดูแลสวนสาธารณะ หรือการบริหารจัดการห้องสมุดชุมชน

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ: แนวคิดนี้ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่นระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อดำเนินโครงการร่วมกัน

การนำแนวคิดนี้มาใช้จะช่วยให้ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of ownership) และอำนาจในการจัดการตนเองของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนย้ายบทบาทจากการเป็นเพียงผู้รับบริการมาเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์และจัดการพื้นที่สาธารณะด้วยตนเอง อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการเสริมสร้างพลังอำนาจที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้พลังอำนาจของกลุ่มขยายสู่ระดับโครงสร้าง การก้าวจากขั้นการรับข้อมูล ไปสู่การเป็นหุ้นส่วนหรือการควบคุมการตัดสินใจร่วม ช่วยให้ประชาชนมีอำนาจกำหนดทิศทางการพัฒนาได้จริง แนวทางนี้สอดคล้องกับการประเมินพลังอำนาจเชิงชุมชน (Community Empowerment) ที่เน้นการมีอำนาจต่อรอง การเข้าถึงทรัพยากร และบทบาทในเวทีนโยบาย ในแบบสอบถามตอนที่ 3 จึงออกแบบข้อคำถามเพื่อประเมินทั้งระดับและคุณภาพของการมีส่วนร่วม ว่ามีความหมายและนำไปสู่การเพิ่มพลังอำนาจให้แก่ประชาชนเพียงใด

3.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และความรู้สึกระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมและการประสานงาน (Keyton, 2017) ในแง่ของการเสริมสร้างพลังอำนาจ การสื่อสารที่เปิดกว้าง โปร่งใส และเป็นแบบสองทาง (two-way communication) ช่วยให้บุคคลและกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจและการดำเนินการ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความไว้วางใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of ownership) ต่อโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

ปัจจัยด้านการสื่อสารในงานวิจัยนี้อ้างอิงจากแนวคิด การสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Communication for Empowerment) ซึ่งไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอดข้อมูลจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการสร้าง บทสนทนา (Dialogue) และ ปฏิสัมพันธ์สองทาง เพื่อเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนปัญหาาร่วมกัน และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ กระบวนการสื่อสารในลักษณะนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้าง จิตสำนึกร่วม (Collective Consciousness) และกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวเพื่อลงมือขับเคลื่อนเป้าหมายการเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้วยพลังของชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Freire (1970)

ที่มองว่าการสื่อสารควรเป็นกระบวนการปลดปล่อยทางปัญญาและการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.4.1 แนวคิดการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations)

การขับเคลื่อนเมืองสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์จำเป็นต้องอาศัยการยอมรับแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ จากประชาชนในวงกว้าง ซึ่งแนวคิด "การแพร่กระจายนวัตกรรม" (Diffusion of Innovations) ของ เอเวอเรตต์ เอ็ม. โรเจอร์ส (Everett M. Rogers) (2003) ได้ให้กรอบการทำความเข้าใจในประเด็นนี้ โดยชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารในเครือข่ายทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ในชุมชน

แก่นหลักของแนวคิด

โรเจอร์ส (2003) อธิบายว่าการแพร่กระจายนวัตกรรมคือกระบวนการที่แนวคิดใหม่ ๆ จะถูกสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ในกลุ่มสมาชิกของระบบสังคมหนึ่งในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ นวัตกรรม (Innovation), ช่องทางการสื่อสาร (Communication Channels), เวลา (Time) และระบบสังคม (Social System)

โดยโรเจอร์สเน้นย้ำถึงบทบาทของ การสื่อสารในเครือข่ายทางสังคม ว่าเป็นกลไกหลักที่ทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรม โดยเฉพาะการมีอยู่ของ ผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leaders) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนอื่น ๆ ในเครือข่าย ซึ่งจะช่วยลดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับนวัตกรรมและกระตุ้นให้เกิดการยอมรับในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของกลุ่มและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่กลางสำหรับการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการขยายเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกพื้นที่อย่างเข้มข้น

ดังนั้น แนวคิดการแพร่กระจายนวัตกรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนประสบความสำเร็จ โดยอธิบายว่าการที่ประชาชนจะยอมรับและนำแนวคิดหรือกิจกรรมสร้างสรรค์ใหม่ ๆ มาปรับใช้ในชีวิตและชุมชนนั้น ต้องอาศัยการสื่อสารในเครือข่ายทางสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การขยายองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมในวงกว้าง อันเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์

3.4.2 แนวคิดการกระทำเชิงสื่อสาร (Communicative Action)

เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเสริมสร้างพลังอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพ โดยฮาเบอร์มาส (1984) ได้ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารอย่างเปิดกว้างและเท่าเทียมกันเป็นพื้นฐานของการสร้างฉันทามติและการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่ง ฮาเบอร์มาส (1984) ได้ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารอย่างเปิดกว้างและเท่าเทียมกันเป็นพื้นฐานของการสร้างฉันทามติและการมีส่วนร่วมที่แท้จริง โดยเขาได้นิยาม "การกระทำเชิง

สื่อสาร" ว่าเป็นการกระทำที่มุ่งเน้นการบรรลุความเข้าใจร่วมกัน (mutual understanding) และสร้างข้อตกลงร่วมกัน แทนที่จะเป็นการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายส่วนตัวเพียงอย่างเดียว

แนวคิดนี้มีแกนหลักอยู่ที่ "สถานการณ์การพูดในอุดมคติ" (Ideal Speech Situation) ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นเพื่อให้การสื่อสารนำไปสู่ฉันทามติที่ชอบธรรมอย่างแท้จริง โดยเงื่อนไขดังกล่าวประกอบด้วย:

1. ความเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น: ผู้เข้าร่วมทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการพูด แสดงความคิดเห็น และตั้งคำถาม
2. การปราศจากอำนาจและการบีบบังคับ: การตัดสินใจไม่ได้เกิดจากการใช้อำนาจหรือการข่มขู่ แต่เกิดจากเหตุผลที่น่าเชื่อถือที่สุด
3. ความเปิดกว้างในการรับฟัง: ทุกคนพร้อมที่จะรับฟังและเปลี่ยนมุมมองของตนเองหากมีเหตุผลที่หนักแน่นกว่า

ดังนั้น การนำแนวคิดการกระทำเชิงสื่อสารมาใช้ในการวิจัยจึงช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์นั้น มีกลไกการสื่อสารที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและฉันทามติที่แท้จริงได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินคุณภาพของการมีส่วนร่วมในเชิงลึก

ทั้งนี้ การสื่อสารเป็นโครงข่ายที่เชื่อมโยงปัจจัยทั้งหมดเข้าด้วยกัน การสื่อสารที่โปร่งใส เปิดกว้าง และเป็นแบบสองทาง ช่วยสร้างความเข้าใจร่วม เสริมความไว้วางใจ และกระตุ้นให้เกิดการลงมือปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับทั้งมิติพลังอำนาจเชิงจิตวิทยา ชุมชน และโครงสร้าง โดยเฉพาะการวัดการเข้าถึงข้อมูลและการมีช่องทางแสดงออกอย่างแท้จริง แบบสอบถามตอนที่ 3 จึงมีข้อคำถามที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของการสื่อสาร ความรู้สึว่าการสื่อสารเปิดโอกาสให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการรับรู้ถึงบทบาทของตนในกระบวนการพัฒนา

นอกจากแนวคิดหลักตามปัจจัยข้างต้นแล้ว ยังมีแนวคิดที่กล่าวถึงในเนื้อหา ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจและการพัฒนาอีก 3 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (Economic Inequality)

การพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างแท้จริงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัจจัยเชิงโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับชุมชน

โทมัส พิกเก็ตตี (Thomas Piketty) นักเศรษฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ได้เสนอแนวคิดเชิงโครงสร้างที่ทรงพลังในหนังสือ Capital in the Twenty-First Century (2014) โดยเขาชี้ให้เห็นว่าความมั่งคั่งมีแนวโน้มที่จะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนส่วนน้อย อันเป็นผลมาจากการที่อัตราผลตอบแทน

จากทุน (r) สูงกว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม (g) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ช่องว่างระหว่างกลุ่มที่มั่งคั่งและกลุ่มประชาชนทั่วไปกว้างขึ้นอย่างรวดเร็ว (Piketty, 2014)

แม้แนวคิดของพิเกตตีจะมุ่งวิเคราะห์ในมิติของเศรษฐศาสตร์มหภาค แต่ ข้อค้นพบของเขากลับมีนัยสำคัญอย่างลึกซึ้งต่อด้านสังคมและการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจได้นำไปสู่ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา บริการสาธารณะ และช่องทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งล้วนเป็นรากฐานของการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอย่างแท้จริง

ดังนั้น ในการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน จึงไม่อาจละเลยประเด็นของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจได้ เพราะการที่ประชาชนบางกลุ่ม ถูกจำกัดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและเวทีในการมีส่วนร่วม ย่อมส่งผลให้ศักยภาพของพวกเขในการพัฒนาและตัดสินใจร่วมกับสังครสฤกลดทอนอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งยังส่งผลให้กระบวนการมีส่วนร่วมขาดความครอบคลุม และอาจไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในระยะยาว

2. แนวคิด "ความยุติธรรมเชิงพื้นที่" (Spatial Justice)

แนวคิด "ความยุติธรรมเชิงพื้นที่" (Spatial Justice) ของ เอ็ดเวิร์ด โซจา (Edward Soja) (2010) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาในการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอย่างครอบคลุม เพราะแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โซจา (2010) ได้ให้นิยามความยุติธรรมเชิงพื้นที่ว่าเป็นการพิจารณาว่าทรัพยากร โอกาส และภาระต่าง ๆ ในสังคมมีการกระจายตัวไปตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อย่างเป็นธรรมหรือไม่ แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการวิจัยดังนี้:

1. ชี้ให้เห็นถึงแหล่งที่มาของความเหลื่อมล้ำ: ความเหลื่อมล้ำทางสังคมไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยส่วนบุคคลหรือเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นผลมาจากการจัดสรรและการออกแบบพื้นที่ที่ไม่เป็นธรรม เช่น การที่บางชุมชนเข้าถึงบริการสาธารณะที่ดีกว่า หรือมีโอกาสทางการศึกษาและการจ้างงานที่สูงกว่า

2. เป็นกรอบในการประเมินการพัฒนา: แนวคิดนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินว่าการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์นั้นสามารถลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ได้จริงหรือไม่ โดยการวิเคราะห์ว่าทรัพยากรและความรู้ที่เกิดขึ้นจากโครงการได้กระจายไปสู่ประชาชนในทุกพื้นที่ของจังหวัดอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่

ดังนั้น การนำแนวคิดความยุติธรรมเชิงพื้นที่มาใช้ในการวิจัยจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้อย่างรอบด้านว่า ปัจจัยด้านความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ มีผลกระทบต่องรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอย่างไร และยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ได้เข้ามามีส่วนช่วยแก้ไขความเหลื่อมล้ำ

ในการเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรเชิงพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ครอบคลุมสำหรับประชาชนทุกคนในจังหวัดน่านได้อย่างไร

3. แนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory)

การทำความเข้าใจความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์และการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนจำเป็นต้องใช้กรอบแนวคิดที่มองภาพรวมอย่างเป็นระบบ ซึ่ง ลูตวิก ฟอน เบร์ทาลันฟฟี (Ludwig von Bertalanffy) ได้นำเสนอ ทฤษฎีระบบ (System Theory) ในหนังสือ General System Theory (1968) ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

เบร์ทาลันฟฟี (1968) มองว่าโลกไม่ใช่ชุดขององค์ประกอบที่แยกจากกัน แต่เป็นระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่เชื่อมโยงและพึ่งพาอาศัยกันและกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ และต่อระบบทั้งหมดอย่างเป็นลูกโซ่ แกนหลักของแนวคิดนี้คือ:

1. การมององค์รวม (Holism): ทฤษฎีนี้มองว่าระบบทั้งหมดมีความสำคัญมากกว่าผลรวมขององค์ประกอบย่อยแต่ละส่วน (The whole is greater than the sum of its parts) ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดแบบเดิมที่มุ่งเน้นการแยกส่วนเพื่อทำความเข้าใจ

2. ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบ (Interdependence): ระบบประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การกระทำใดๆ ที่เกิดขึ้นในส่วนหนึ่งของระบบจะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงส่วนอื่นๆ เสมอ

3. ระบบเปิดและระบบปิด (Open and Closed Systems): เบร์ทาลันฟฟีให้ความสนใจกับ "ระบบเปิด" ซึ่งเป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูล พลังงาน และทรัพยากรกับสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างต่อเนื่อง

การนำแนวคิดทฤษฎีระบบมาใช้ในการวิจัย จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์จังหวัดน่านในฐานะ "ระบบ" หนึ่งที่ซับซ้อนได้ โดยพิจารณาว่าการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ ซึ่งเป็น "การเปลี่ยนแปลง" หนึ่งที่เกิดขึ้นในระบบนั้น ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบย่อยอื่นๆ อย่างไรบ้าง เช่น มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างไร มีผลต่อเครือข่ายความสัมพันธ์อย่างไร และส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในภาพรวมอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Lim และ Chuangchai (2024) ได้ศึกษากระบวนการสร้างย่านเมืองสร้างสรรค์ในพื้นที่เมืองเก่าสกลนคร ผ่านการประเมินเชิงกระบวนการ (process evaluation) The making of the ‘Old Town Sakon Nakhon creative district’ in Thailand: A process evaluation study of the creative placemaking agenda through festivalisation โดยมุ่งวิเคราะห์การนำแนวคิด Creative Placemaking มาประยุกต์ใช้ในบริบทไทย ผ่านการจัดเทศกาล (festivalisation) และกิจกรรมทางวัฒนธรรมหลากหลายรูปแบบ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ (sense of place) งานวิจัยนี้มีจุดเด่นอยู่ที่การนำแนวคิด Creative Placemaking ซึ่งมีรากฐานจากบริบทตะวันตก มาปรับใช้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในเมืองรองอย่างสกลนคร ซึ่งทำให้เห็นลักษณะเฉพาะและข้อจำกัดที่แตกต่างจากเมืองใหญ่หรือบริบทเดิมของแนวคิดนี้ ผลการศึกษาเน้นให้เห็นว่า การจัดเทศกาล และกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้าง การมีส่วนร่วมของชุมชน (community engagement) การสร้างและต่อยอด อัตลักษณ์ท้องถิ่น และการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนผ่านการมีพื้นที่แสดงออกและร่วมตัดสินใจ ที่สำคัญ งานวิจัยนี้ไม่ได้ประเมินเฉพาะผลลัพธ์สุดท้าย แต่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์กระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ทำให้สามารถระบุปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ รวมถึงอุปสรรคเชิงโครงสร้างและบริบทสังคมการเมืองที่อาจลดทอนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบนโยบายและยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ในพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เช่น จังหวัดน่าน

Nurhayati, M., Kusumasari, B., และ Wahyudi, W. (2021) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ชุมชนท่องเที่ยวชายฝั่งผ่านการสื่อสารดิจิทัลและการเป็นผู้ประกอบการ (Empowering coastal tourism communities through digital communication and entrepreneurship) โดยมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชน (Community Empowerment) ในพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งของประเทศอินโดนีเซีย

ผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมทักษะในด้านการสื่อสารดิจิทัลและการเป็นผู้ประกอบการ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในสามประเด็นหลัก ได้แก่

1. การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) — การให้ความรู้และฝึกทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ และขยายตลาดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) — การพัฒนาทักษะด้านธุรกิจและการจัดการช่วยให้สมาชิกชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกิจการของตนเองได้อย่างยั่งยืน
3. การสร้างเครือข่าย (Networking) — การส่งเสริมความร่วมมือภายในชุมชนและการสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานภายนอกช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและเสริมความแข็งแกร่งในการแข่งขัน

งานวิจัยสรุปว่า การพัฒนาทักษะเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับ ความรู้ (Knowledge), ความมั่นใจ (Confidence) และ การรวมกลุ่ม (Collective Action) ของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจและการพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง และเติบโตอย่างยั่งยืน

Gathen, Skoglund และ Laven (2021) ได้ศึกษากรณีการใช้สมาชิกภาพของเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) เป็นเครื่องมือในการสร้างแบรนด์เมือง (City Branding) ในระดับสากล โดยบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือ Tourism, Creativity and Development: The Role of the UNESCO Creative Cities Network ซึ่งมุ่งเน้นกรณีศึกษาจากเครือข่ายด้านอาหาร (Gastronomy) หรือ “เมืองแห่งอาหารสร้างสรรค์” เป็นหลัก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเป็นสมาชิก UCCN ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและเพิ่มการยอมรับในระดับนานาชาติ เมืองสามารถใช้สถานะสมาชิกนี้เป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญ และการลงทุนจากภายนอก นอกจากนี้ การเป็นสมาชิกยังเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และนโยบายระหว่างเมืองสมาชิก ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ในด้านกลไกการขับเคลื่อนเครือข่าย ผู้วิจัยชี้ว่า ความสำเร็จของ UCCN ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงการได้รับสถานะสมาชิกภาพเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างเมือง การพัฒนาโครงการร่วมกัน และการสื่อสารอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาความสัมพันธ์และความเติบโตของเครือข่าย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังระบุข้อจำกัดบางประการ เช่น ความล่าช้าในกระบวนการทางธุรการและระบบราชการที่ซับซ้อน ซึ่งอาจลดทอนความคล่องตัวและประสิทธิภาพของการดำเนินงานในเครือข่าย บทเรียนจากงานวิจัยนี้สะท้อนว่า การใช้เครือข่ายระดับสากลเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ในการสร้างแบรนด์เมือง จำเป็นต้องเสริมด้วยกลไกการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อให้สามารถสร้างคุณค่าและความยั่งยืนให้กับเมืองสร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริง

Bai, Y., Zhang, Z., และ Qian, J. (2020) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์: หลักฐานจากเซี่ยงไฮ้ (Cultural participation, social capital and urban creative development: Evidence from Shanghai) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมในระดับชุมชน ทุนทางสังคม และการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากเมืองเซี่ยงไฮ้ เป็นกรณีศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรมในระดับชุมชนมิได้เป็นเพียงการแสดงออกทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง ทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของเมือง นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้าง ความภาคภูมิใจ

ในวัฒนธรรมท้องถิ่น (Local Cultural Pride) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ การเสริมพลังทางจิตวิทยา (Psychological Empowerment) ของประชาชน อันเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

งานวิจัยนี้สรุปว่า การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างรากฐานทางวัฒนธรรมในระดับชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับโครงสร้างสังคมเมืองในระยะยาว

Chuangchai (2020) ได้เขียนบทความวิชาการในหนังสือ Re-Imagining Creative Cities in Twenty-First Century Asia ซึ่งมุ่งวิเคราะห์นโยบายเมืองสร้างสรรค์ (Creative City Policy) ในเมืองระดับรอง (Second-Tier City) โดยใช้กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network: UCCN) ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน เนื้อหาของบทความนำเสนอการตีความและการนำนโยบายเมืองสร้างสรรค์มาปรับใช้ในบริบทท้องถิ่น ตลอดจนข้อจำกัดและความท้าทายที่พบในการปฏิบัติจริง ผู้เขียนชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. ความเข้าใจไม่สอดคล้องกัน ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม เกี่ยวกับความหมายและเป้าหมายของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
2. โครงสร้างการกำกับดูแล (Governance) ที่ยังไม่ครอบคลุมและไม่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. ความท้าทายในการรักษาสมดุล ระหว่างการสร้างแบรนด์เมืองในระดับสากลกับการคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมและความต้องการของชุมชน
4. ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความต่อเนื่อง ของโครงการภายใต้การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายและผู้นำท้องถิ่น

บทความสรุปว่า เมืองระดับรองที่ต้องการขับเคลื่อนสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีกลไกการกำกับดูแลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และสร้างความเข้าใจร่วม (Shared Understanding) ในทุกภาคส่วน เพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืนและตอบสนองต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

Aruma (2018) ได้ศึกษา บทบาทของการสื่อสารในกระบวนการพัฒนาชุมชน Roles of communication in community development โดยเน้นว่าการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงผู้คนและสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาเสนอว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถ ดังนี้

1. สร้างความตระหนักรู้ (Conscientization) ช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพของตนเองในการระบุปัญหาและความต้องการของชุมชน

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation) ทำให้ข้อมูลที่เป็นเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงเอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนโครงการพัฒนา

3. สร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยน (Opportunities for Exchange) เปิดพื้นที่สำหรับการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4. ก่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติร่วมกัน (Collective Action) กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในบริบทของเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังทำหน้าที่เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างช่างฝีมือ ศิลปิน และประชาชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และภูมิปัญญา ตลอดจนการต่อยอดแนวคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน กระบวนการเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชน และช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างมีส่วนร่วม

Foster และ Iaione (2016) ทำการศึกษาเรื่อง เมืองในฐานะพื้นที่ส่วนรวม The City as a Commons ให้มีความสำคัญ “ระบียบว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประชาชนและเมืองเพื่อการดูแลและฟื้นฟูพื้นที่ส่วนรวมในเขตเมือง” ของเมืองโบโลญญา ประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นกรอบระเบียบที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับรัฐบาลท้องถิ่นในการดูแล ฟื้นฟู และพัฒนาพื้นที่สาธารณะร่วมกันอย่างเป็นระบบ จากการศึกษาพบว่า ระเบียบดังกล่าวตั้งอยู่บนแนวคิด “The City as a Commons” ซึ่งมองว่าเมืองมิใช่เพียงทรัพย์สินที่รัฐเป็นผู้ดูแลแต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่เป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถมีบทบาทสำคัญในการจัดการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยมีกลไกสำคัญคือ “ข้อตกลงความร่วมมือ” (Collaboration Agreement หรือ Collaboration Pact) ซึ่งเป็นเอกสารที่กำหนดเป้าหมาย กฎเกณฑ์ วิธีดำเนินงาน และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

นอกจากนี้ยังพบว่า กระบวนการดังกล่าวได้สร้างระบบการสื่อสารสองทางระหว่างภาครัฐและประชาชนอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ประชาชนและกลุ่มชุมชนสามารถเสนอความคิดริเริ่ม (Collaboration Proposal) และพัฒนาเป็นโครงการที่ปฏิบัติได้จริง เช่น การดูแลสวนสาธารณะ การฟื้นฟูอาคารร้าง การสร้างพื้นที่สีเขียว และการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน ผลการดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2557–2559 พบว่ามีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือมากกว่า 280 ฉบับ และเพิ่มขึ้นเป็นกว่า 400 ฉบับในปีถัดมา ครอบคลุมโครงการสำคัญ เช่น Social Streets, Reuse With Love และโครงการฟื้นฟูโรงเรียนให้เป็นพื้นที่สาธารณะ อีกทั้งยังมีการบูรณาการกับกระบวนการจัดงบประมาณแบบมีส่วนร่วม (Participatory Budgeting) และการจัดตั้ง

หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สำนักงาน Active Citizenship Office, Civic Imagination Office และ District Labs เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการพัฒนาแนวคิดของชุมชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

และผู้วิจัยได้ สรุปว่า โมเดลนี้เป็นตัวอย่างของ experimentalist policymaking ที่นำนโยบายไปทดลองใช้และปรับปรุงจากประสบการณ์จริง ภายใต้หลักการกำกับดูแลแบบหลายศูนย์กลาง (Polycentric Governance) และการผลิตทรัพยากรร่วมโดยความร่วมมือ (Co-production of Commons) ซึ่งไม่เพียงสร้างธรรมาภิบาลเมือง (Urban Governance) ที่เปิดกว้างและมีส่วนร่วมเท่านั้น แต่ยังสร้างความยั่งยืนและความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

Bovaird, T. และ Loeffler, E. (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง จากการมีส่วนร่วมสู่การผลิตร่วม: บทบาทของผู้ใช้บริการและชุมชนในการมีส่วนร่วมต่อการให้บริการสาธารณะ (From engagement to co-production: How users and communities contribute to public services) โดยมุ่งวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้บริการสาธารณะ และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการมีส่วนร่วม (Engagement) กับการผลิตร่วม (Co-production) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงและยั่งยืน คือการมีส่วนร่วมในระดับ การตัดสินใจร่วมกัน (Co-decision) ซึ่งถือเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะ ลักษณะการมีส่วนร่วมเช่นนี้ทำให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และอนาคตของชุมชนร่วมกับภาครัฐ

งานวิจัยสรุปว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้กับประชาชนหรือชุมชนจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีการ ถ่ายโอนอำนาจและสิทธิ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดและจัดการเรื่องสำคัญในระดับนโยบาย ไม่ใช่เพียงการให้ข้อมูล (informing) หรือการรับฟังความคิดเห็น (consultation) เท่านั้น แต่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทอย่างแท้จริงในการตัดสินใจและบริหารจัดการร่วม

Markusen และ Gadwa (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creative Placemaking) โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของศิลปะและวัฒนธรรมในชุมชนขนาดเล็กและขนาดกลาง ใช้กรณีศึกษาหลากหลายพื้นที่ในสหรัฐอเมริกา เช่น เมือง Paducah รัฐ Kentucky, เมือง Bethlehem รัฐ Pennsylvania, และ เมือง Providence รัฐ Rhode Island ซึ่งล้วนเป็นเมืองขนาดเล็กถึงขนาดกลางที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือฟื้นฟูพื้นที่เมือง ผลการศึกษาพบว่าเครือข่ายวัฒนธรรมในเมืองเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยอาศัยการสื่อสารที่มีความหมายเป็นกลไกหลักในการสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในชุมชน อันนำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองของตนเองได้อย่างแท้จริง

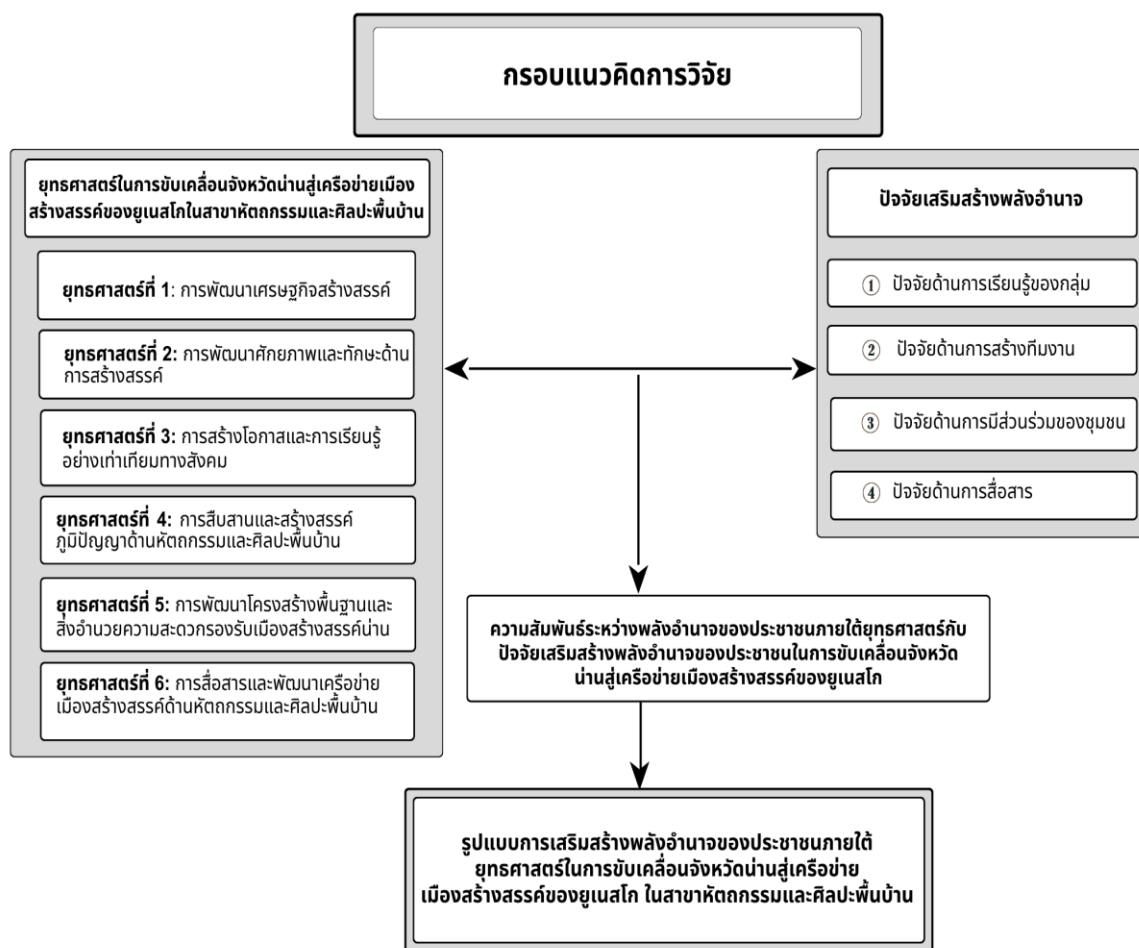
จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีหลายมิติ ครอบคลุมทั้งด้านจิตวิทยา ด้านชุมชน และด้านโครงสร้าง ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายด้านเพื่อให้เกิดผลอย่างยั่งยืน โดยแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาศึกษา เช่น Empowerment Theory, Community Empowerment, Capability Approach, และ Ladder of Citizen Participation ล้วนให้กรอบวิเคราะห์สำคัญในการทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับพลังอำนาจของประชาชน

นอกจากนี้ การวัดพลังอำนาจซึ่งเป็นตัวแปรตามในงานวิจัยนี้ ได้ประยุกต์จากเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับ เช่น แบบวัดของ Spreitzer (1995) สำหรับมิติทางจิตวิทยา, แบบวัดของ Laverack & Wallerstein (2001) สำหรับมิติชุมชน, และ CWEQ-II ของ Laschinger et al. (2001) สำหรับมิติด้านโครงสร้าง เพื่อนำมาออกแบบตอนที่ 2 ของแบบสอบถาม ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งเสริมการเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้ของกลุ่ม การสร้างทีมงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสื่อสาร ถูกนำมาใช้เป็นกรอบการออกแบบตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม

การจัดทำกรอบแนวคิดและโครงสร้างของแบบสอบถามโดยอ้างอิงจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ช่วยให้การเก็บข้อมูลสามารถสะท้อนสถานการณ์จริงของพื้นที่ศึกษา และเอื้อต่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมพลังอำนาจและระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

สรุปและเชื่อมโยงสู่กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน ผู้วิจัยกำหนดกรอบการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 : แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง รายละเอียดการดำเนินงานมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในจังหวัดน่าน อายุ 18 ปีขึ้นไป ครอบคลุมทั้ง 15 อำเภอ รวมจำนวนทั้งสิ้น 476,727 คน (ข้อมูลการปกครอง, 15 ม.ค. 2568) ดังนี้

ชื่อชุมชน	จำนวน (คน)
1. อำเภอเมือง	82,294
2. อำเภอแม่จริม	16,395
3. อำเภอบ้านหลวง	11,334
4. อำเภอนาน้อย	31,903
5. อำเภอปัว	64,442
6. อำเภอท่าวังผา	50,639
7. อำเภอเวียงสา	69,780
8. อำเภอทุ่งช้าง	18,989
9. อำเภอเชียงกลาง	27,174
10. อำเภอนาหมื่น	14,297
11. อำเภอสันติสุข	15,726
12. อำเภอป่อเกลือ	15,360
13. อำเภอสองแคว	12,502
14. อำเภอภูเพียง	36,032
15. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	9,860
รวม	476,727

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากร 15 อำเภอ จังหวัดน่าน

ที่มา : ข้อมูลการปกครอง ณ มกราคม 2568

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1. คณะทำงานเกี่ยวกับการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโกด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน” จำนวน 3 คน
 2. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จังหวัดน่านจำนวน 3 คน
- รวมทั้งสิ้น 6 คน

ขนาดและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Krejcie และ Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน จากสูตรดังนี้

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{X^2 N p(1-p)}{e^2(N-1) + X^2 p(1-p)} \\
 &= \frac{3.841 \times 476,727 \times 0.5 \times (1-0.5)}{(0.05058^2 \times (476,727-1)) + 3.841 \times 0.5 \times (1-0.5)} \\
 &= 375 \text{ คน} \\
 n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \\
 N &= \text{ขนาดของประชากร} \\
 e &= \text{ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้} \\
 X^2 &= \text{ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95\% (X^2=3.841)} \\
 p &= \text{สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)}
 \end{aligned}$$

ในการศึกษาครั้งนี้ทำการกำหนดสัดส่วนโดยเทียบบัญญัติไตรยางค์ของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งสัดส่วนตามจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ (Stratified Sampling) ดังนี้

ชุมชน	จำนวนประชากร (คน)	สัดส่วน	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. อำเภอเมือง	82,294	17.26	65
2. อำเภอแม่จริม	16,395	3.44	13
3. อำเภอบ้านหลวง	11,334	2.38	9
4. อำเภอนาน้อย	31,903	6.69	25
5. อำเภอปัว	64,442	13.52	51
6. อำเภอท่าวังผา	50,639	10.62	40
7. อำเภอเวียงสา	69,780	14.64	55
8. อำเภอทุ่งช้าง	18,989	3.98	15
9. อำเภอเชียงกลาง	27,174	5.70	21
10. อำเภอนาหมื่น	14,297	3.00	11
11. อำเภอสันติสุข	15,726	3.30	12
12. อำเภอบ่อเกลือ	15,360	3.22	12
13. อำเภอสองแคว	12,502	2.62	10
14. อำเภอภูเพียง	36,032	7.56	28
15. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	9,860	2.07	8
รวม	476,727	100	375

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตาม 15 อำเภอ จังหวัดน่าน

จากนั้นสุ่มเลือกในแต่ละชั้นด้วยวิธีการสุ่มอย่างสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้การเก็บข้อมูลทำได้มีประสิทธิภาพ

2. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความรู้ ประสบการณ์ และบทบาทในกระบวนการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ องค์การยูเนสโกด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน”

ทั้งนี้ การตอบแบบสัมภาษณ์จะถือเป็นความลับโดยผู้วิจัยจะนำเสนอ ผลการวิจัยใน ภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใดทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. เกณฑ์การคัดเข้า-คัดออก

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในพื้นที่ และยินยอมเข้าร่วมวิจัยโดยสมัครใจ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลต้องเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการดำเนินงานขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ และยินยอมให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

- อาสาสมัครไม่ยินยอมเข้าร่วมโครงการ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

- ไม่สามารถเข้าร่วมให้ข้อมูลได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน”และแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน” โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม, แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

โครงสร้างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ (Check list) โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการศึกษาระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน วัดด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวทางการพัฒนาเครื่องมือวิจัยของ DeVellis (2017) และแนวคิดของ Likert (1932) โดยผู้วิจัย

กำหนดระดับการให้คะแนนคือ มาก ค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อย น้อย โดยข้อความครอบคลุมทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

เกณฑ์การให้คะแนน

มีระดับพลังอำนาจมากภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก กำหนดระดับคะแนน 4

มีระดับพลังอำนาจค่อนข้างมากภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก กำหนดระดับคะแนน 3

มีระดับพลังอำนาจค่อนข้างน้อยภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก กำหนดระดับคะแนน 2

มีระดับพลังอำนาจน้อยภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก กำหนดระดับคะแนน 1

สำหรับการแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นตัวชี้วัด ตามหลักการคำนวณช่วงอัตราภาคชั้น (Class Interval) ที่เสนอโดย Best และ Kahn (2006) โดยกำหนดค่าสูงสุดของมาตราส่วน = 4 และค่าต่ำสุด = 1 ทำให้ความกว้างของแต่ละช่วงเท่ากับ 0.75

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงกว้างของอัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{4 - 1}{4} \\
 &= 0.75
 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย 3.26 - 4.00 หมายถึง มีระดับพลังอำนาจภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.25 หมายถึง หมายถึง มีระดับพลังอำนาจภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ค่อนข้างมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.76 - 2.50 หมายถึง หมายถึง มีระดับพลังอำนาจภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ค่อนข้างน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.75 หมายถึง หมายถึง มีระดับพลังอำนาจภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก น้อย

ตอนที่ 3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โดยใช้แบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (4-point Rating Scale) ตามหลักการพัฒนาเครื่องมือวัดของ DeVellis (2017) และแนวคิดของ Likert (1932) โดยผู้วิจัยกำหนดระดับการให้คะแนนคือ มาก ค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อย น้อย โดยข้อคำถามครอบคลุมตัวแปร 4 ตัวแปรดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม
2. ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน
3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร

เกณฑ์การให้คะแนน

มีผลมากต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกำหนดระดับคะแนน 4

มีผลค่อนข้างมากต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกำหนดระดับคะแนน 3

มีผลค่อนข้างน้อยต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกำหนดระดับคะแนน 2

มีผลน้อยต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกำหนดระดับคะแนน 1

สำหรับการแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นตัวชี้วัด ตามหลักการคำนวณช่วงอัตราภาคชั้น (Class Interval) ที่เสนอโดย Best และ Kahn (2006) โดยกำหนดค่าสูงสุดของมาตราส่วน = 4 และค่าต่ำสุด = 1 ให้ความกว้างของแต่ละช่วงเท่ากับ 0.75

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงกว้างของอัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{4 - 1}{4} \\
 &= 0.75
 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย 3.26 - 4.00 หมายถึง มีผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.25 หมายถึง มีผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ค่อนข้างมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.76 - 2.50 หมายถึง มีผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ค่อนข้างน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.75 หมายถึง มีผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก น้อย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Schedule) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับประเด็นวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ครอบคลุม 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม
2. ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน
3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร

นอกจากนี้ยังมีคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่อาจไม่สามารถเก็บได้จากแบบสอบถามเชิงปริมาณ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าแนวทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหาให้ครอบคลุมในการสร้าง ข้อคำถามและแบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างแบบสอบถาม ฉบับร่าง 1 ฉบับ

1.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไข เพื่อให้แบบสอบถามถูกต้องตามเนื้อหาและเพื่อความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร นำผลการพิจารณาคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ มา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence) ที่เรียกว่า IOCตาม แนวคิดวิธีของ โรวินELLIและแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton,1977 : 49-60) โดยพิจารณา ค่า IOC เป็นรายข้อมากกว่า 0.50

1.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของ เนื้อหา (Wording)

1.6 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับ ประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ที่อยู่ในพื้นที่ ใกล้เคียงจังหวัดน่าน จำนวน 100 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบัค (Cronbach alpha coefficient)

1.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับ ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบให้ครอบคลุมปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ ทั้ง 4 ด้าน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวแปรเชิงอธิบายที่มีบทบาทสำคัญต่อความเข้าใจกลไกและ เงื่อนไขที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

สำหรับยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านนั้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ถูกเก็บและวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ อย่างเป็นระบบแล้ว การสัมภาษณ์ซ้ำในประเด็นยุทธศาสตร์จึงอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และไม่เพิ่มคุณค่าเชิงการวิเคราะห์เพิ่มเติม การมุ่งเน้นเก็บข้อมูลเฉพาะปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจจึง เป็นแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย อีกทั้งยังสนับสนุนการบูรณาการ

ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative–Qualitative Integration) เพื่อให้ข้อสรุปการวิจัยมีความครอบคลุมรอบด้านและน่าเชื่อถือ

ดังนั้น การวิเคราะห์เชิงคุณภาพในส่วนนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก อันจะช่วยขยายความและตีความผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ถูกสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำร่างเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามต่อวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามแนวคิดของ Rovinelli และ Hambleton (1977) กำหนดเกณฑ์ค่า IOC รายข้อมากกว่า 0.50 จึงถือว่ายอมรับได้ ผลการตรวจสอบพบว่าทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และผู้วิจัยได้ปรับแก้คำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

1. ผู้วิจัยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

3. รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดพร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

- การให้สิทธิกับกลุ่มตัวอย่างที่จะปฏิเสธไม่เข้าร่วมหรือเข้าร่วมการวิจัย
- การรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างหลังจากมีการเก็บข้อมูลการวิจัย
- การป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบใด ๆ อันจะก่อให้เกิดแก่กลุ่มตัวอย่าง นักวิจัย หรือองค์กรใดๆทั้งสิ้น

- การตอบแบบสัมภาษณ์จะถือเป็นความลับโดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม โดยไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใดทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจริยธรรมการวิจัยที่กำหนดใน Belmont Report (1979) ได้แก่ หลักการเคารพในความเป็นบุคคล (*Respect for Persons*) การทำคุณประโยชน์ (*Beneficence*) และความยุติธรรม (*Justice*) รวมทั้งสอดคล้องกับ Declaration of Helsinki (World Medical Association, 2013) ในการคุ้มครองสิทธิ ความเป็นส่วนตัว และความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพต้องมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญตั้งแต่การ สร้างสัมพันธภาพเพื่อสร้างความไว้วางใจ อันจะนำไปสู่การได้รับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสูง ตลอด กระบวนการปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณและมาตรการรักษาความลับอย่างเคร่งครัด โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การขออนุญาตเก็บข้อมูล

จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย เสนอต่อคณะทำงานขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ

2. การติดต่อและแนะนำโครงการวิจัย

แนะนำตัวผู้วิจัย อธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และรายละเอียดการเก็บข้อมูล พร้อมส่งสำเนาหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ผ่านอีเมลถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือเข้าร่วมการวิจัย

3. การยืนยันความยินยอมเข้าร่วม

ติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อติดตามหลังส่งอีเมล เมื่อผู้ให้ข้อมูลแสดงความยินยอมเข้าร่วม จึงนัดหมายเพื่อ สัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกเสียงเพื่อความถูกต้องของข้อมูล

4. สิทธิในการสอบถามและปฏิเสธข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสามารถสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยได้ตลอดเวลา และมีสิทธิปฏิเสธการเปิดเผย ข้อมูลบางส่วนตามความประสงค์

5. สิทธิในการตรวจสอบข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ตลอด กระบวนการ

6. การดำเนินการสัมภาษณ์

ดำเนินการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.) คณะทำงานขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน จำนวน 3 คน

2.) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จังหวัดน่าน จำนวน 3 คน

รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

7. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกถอดความเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างครบถ้วน และตรวจสอบความถูกต้องโดยเปรียบเทียบกับบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อยืนยันความสมบูรณ์และความสอดคล้องของข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย (Inductive Content Analysis) เพื่อสกัดประเด็นสำคัญ จัดหมวดหมู่ และสังเคราะห์สาระสำคัญ ก่อนนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประกอบและบูรณาการกับข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงบูรณาการที่มีความรอบด้านครอบคลุม และน่าเชื่อถือทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

8. การนำเสนอผลการวิจัย

รายงานผลในภาพรวม โดยใช้รหัสหมายเลขแทนชื่อผู้ให้ข้อมูล เพื่อรักษาความลับและไม่ระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลตามความประสงค์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนและเครื่องมือทางสถิติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย และสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

1. การเตรียมข้อมูล

- ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่รวบรวมได้
- ลงรหัสข้อมูลและป้อนเข้าสู่คอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน H1 และ H2 และ ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2

- เครื่องมือ: ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- วิเคราะห์ระดับพลังอำนาจของประชาชน (H1) และระดับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 4 ด้าน (H2)
- วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน H3 และ ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

- เครื่องมือ: สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)
- ตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพลังอำนาจของประชาชนกับปัจจัย

เสริมสร้างพลังอำนาจ

- ทดสอบการแจกแจงปกติของข้อมูลก่อนด้วย Kolmogorov-Smirnov Z test

4. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบสมมติฐาน H4 และ ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4

- เครื่องมือ: โปรแกรม LISREL / AMOS / Mplus
- ขั้นตอนการวิเคราะห์:

1.) การวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement Model) → ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และค่าความเที่ยง (Reliability) ของตัวชี้วัด

2.) การวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง (Structural Model) → ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Goodness-of-Fit Indices) เช่น χ^2/df , GFI, AGFI, CFI, RMSEA

3.) การประเมินค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficients) เพื่อระบุอิทธิพลเชิงตรงและเชิงอ้อม

4.) เกณฑ์การตัดสินใจ: ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือ

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย (Inductive Content Analysis) ตามแนวทางของ Krippendorff (2013) และ Elo & Kyngäs (2008) เพื่อจำแนกและสกัดประเด็นจากข้อมูลการสัมภาษณ์ตามปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ และใช้ประกอบการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อสร้างและปรับปรุงโมเดลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การวิเคราะห์แก่นสารเชิงสะท้อน (Reflexive Thematic Analysis) ใช้แนวทางนี้ตามกรอบแนวคิดของ Braun และ Clarke (2006) โดยใช้กรอบยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ เป็น theoretical framework ในการตีความและจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงประเด็นจากปัจจัยทั้ง 4 ด้าน เข้ากับยุทธศาสตร์ และบูรณาการกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Mixed-Methods Integration)

วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง (Miles, Huberman, & Saldaña, 2014) และช่วยให้สามารถอธิบายกลไก เงื่อนไข และปัจจัยเชิงลึกที่อยู่เบื้องหลังความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพิ่มความครอบคลุมรอบด้านและที่น่าเชื่อถือเชิงวิชาการให้กับข้อสรุปการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ด้าน ทัศนกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใน ขั้นตอนเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลทั้งในมิติยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน 6 ยุทธศาสตร์ และปัจจัยเสริมสร้าง พลังอำนาจของประชาชน 4 ด้าน พร้อมวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างตัวแปรเพื่อตรวจสอบ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบ

สำหรับขั้นตอนเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนทั้ง 4 ด้าน โดยวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลักและจัดจำแนกตามกรอบปัจจัย ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ในส่วนของการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงคุณภาพกับกรอบยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน 6 ด้าน ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์แก่นสารเชิงสะท้อน (Reflexive Thematic Analysis) ตามกรอบ แนวคิดของ Braun และ Clarke (2006) เพื่อระบุและวิเคราะห์แก่นสาร (themes) ที่เกิดขึ้นในข้อมูล อย่างเป็นระบบ จากนั้นนำกรอบยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในงานวิจัย (theoretical framework) มา ช่วยในการตีความและจัดหมวดหมู่ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลจริงจากภาคสนามกับกรอบ ยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบและชัดเจน วิธีการนี้สอดคล้องกับหลักการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อขยายความและอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีมิติที่ชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น และเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Miles, Huberman, & Saldaña, 2014)

ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนตามลำดับ คือ

1. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ครอบคลุมการประเมินทั้งในมิติยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน 6 ยุทธศาสตร์ และปัจจัย เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน 4 ด้าน รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างตัวแปร โดยเรียงตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของประชาชนกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

2.4 รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

2. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยที่เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ทั้ง 4 ปัจจัยดังต่อไปนี้ 1.) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม 2.) ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน 3.) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4.) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ส่งผลต่อเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปี ที่อาศัยอยู่ใน 15 อำเภอในจังหวัดน่าน จำนวน 476,727 คน (ข้อมูลการปกครอง, 15 ม.ค. 2568) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ เครซี่และมอร์แกน (R.V. Krejcie & D.W. Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอในรูปตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	154	41.07
หญิง	197	52.53
เพศทางเลือก	24	6.40
รวม	375	100.00

2. อายุ		
18-30 ปี	122	32.53
31-40 ปี	82	21.87
41-50 ปี	81	21.60
มากกว่า 50 ปี	90	24.00
รวม	375	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	55	14.67
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	9.33
มัธยมศึกษาตอนปลาย	163	43.47
ปริญญาตรี	101	26.93
สูงกว่าปริญญาตรี	21	5.60
รวม	375	100.00
4. อาชีพ		
เกษตรกร	89	23.73
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	56	14.93
รับจ้างทั่วไป	125	33.33
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	64	17.07
อื่นๆ	41	10.93
รวม	375	100.00
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	73	19.47
5,001-10,000 บาท	95	25.33
10,001-20,000 บาท	113	30.13
20,001 -30,000 บาท	40	10.67
30,001 -40,000 บาท	37	9.87
มากกว่า 40,000 บาท	17	4.53
รวม	375	100.00

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 375 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 52.53 รองลงมาเป็นเพศ

ชาย จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 41.07 และเป็นเพศทางเลือก จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.40

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 18-30 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 32.53 รองลงมา มีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.60

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 43.47 รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 26.93 และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมา มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 23.73 และอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ อาชีพอื่นๆ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.93

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 30.13 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาทขึ้นไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 25.33 และกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.53

สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 18-30 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนดังกล่าวแบ่งออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมทางสังคม 4) ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและ ศิลปะพื้นบ้าน 5) ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ เมืองสร้างสรรค์น่าน และ 6) ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้าน หัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก โดยภาพรวม

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก		$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1.	ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3.49	0.47	มาก	2
2.	ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์	3.43	0.45	มาก	5
3.	ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม	3.32	0.52	มาก	6
4.	ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน	3.44	0.39	มาก	4
5.	ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน	3.47	0.36	มาก	3
6.	ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน	3.55	0.39	มาก	1
ภาพรวม		3.45	0.31	มาก	

จากตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 3.45 (SD = 0.31)

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ได้รับการประเมินสูงสุด เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 0.39) รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.49 (SD = 0.47) อันดับที่สามคือ ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่ง

อำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน มีค่าเฉลี่ย 3.47 (SD = 0.36) อันดับที่สูงคือ ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.44 (SD = 0.39) อันดับต่ำคือ ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.43 (SD = 0.45) และอันดับสุดท้ายคือ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมทางสังคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.32 (SD = 0.52) ซึ่งแม้จะอยู่อันดับสุดท้ายแต่ยัง อยู่ในระดับมากเช่นกัน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของ ประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1: การ พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1.จังหวัดน่านจะเป็นเมืองแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้	3.57	0.58	มาก
2.ประชาชนควรได้เป็นส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมกิจกรรมในการ ขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองน่านให้มีศักยภาพด้านการแข่งขัน ภายใต้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรมสร้างสรรค์ ด้านหัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน	3.55	0.59	มาก
3.เศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ของเมืองน่านในระดับประเทศและนานาชาติได้	3.41	0.66	มาก
4.การพัฒนานวัตกรรมด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดน่านได้อย่างยั่งยืน	3.44	0.64	มาก
5.การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ ประชาชนในจังหวัดน่าน	3.48	0.65	มาก
รวม	3.49	0.47	มาก

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.49 (SD= 0.47) โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 “จังหวัดน่านจะเป็นเมืองแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้” มีค่าเฉลี่ย 3.57 (SD= 0.58) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 2 ประชาชนควรได้เป็นส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมกิจกรรมในการ ขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองน่านให้มีศักยภาพด้านการแข่งขันภายใต้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้าน

นวัตกรรมสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD=0.59) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 5 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดน่าน มีค่าเฉลี่ย 3.48 (SD=0.64) และอันดับสุดท้ายคือ ข้อที่ 3 เศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเมืองน่านในระดับประเทศและนานาชาติได้ มีค่าเฉลี่ยคือ 3.41 (SD= 0.66)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. การพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน	3.41	0.66	มาก
2. การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์จะช่วยสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดน่านได้	3.43	0.67	มาก
3.การได้รับการสนับสนุนหรือมีโอกาสดำเนินการโครงการฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์ช่วยยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน	3.44	0.58	มาก
4. การพัฒนาบุคลากร และให้ความรู้แก่ประชาชนด้านความคิดสร้างสรรค์ช่วยยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน	3.45	0.59	มาก
5. การพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าท้องถิ่นได้	3.42	0.63	มาก
รวม	3.43	0.45	มาก

จากตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.43 (SD=0.45) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 การพัฒนาบุคลากรและให้ความรู้แก่ประชาชนด้านความคิดสร้างสรรค์ช่วยยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน มีค่าเฉลี่ย 3.45 (SD=0.59) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 3 การได้รับการสนับสนุนหรือมีโอกาสดำเนินการโครงการฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์

ช่วยยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน มีค่าเฉลี่ย 3.44 (SD=0.58) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 2 การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์จะช่วยสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดน่านได้ มีค่าเฉลี่ย 3.43 (SD=0.67) และอันดับสุดท้ายคือ ข้อที่ 1 การพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน มีค่าเฉลี่ย 3.41 (SD=0.66)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. กลุ่มเปราะบางในสังคม เช่น เยาวชน สตรี และ ผู้สูงอายุในจังหวัดน่าน ในปัจจุบันมีโอกาสดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างเท่าเทียม	3.24	0.85	ค่อนข้างมาก
2. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดน่าน	3.21	0.78	ค่อนข้างมาก
3. การพัฒนาทักษะด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งสำคัญ	3.31	0.66	มาก
4. การสร้างโอกาสทางการศึกษาด้านศิลปะและหัตถกรรมให้กับคนในชุมชนและท้องถิ่นสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้	3.33	0.66	มาก
5. การพัฒนาทักษะด้านการออกแบบและผลิตงานสร้างสรรค์ช่วยให้ประชาชนสามารถแข่งขันในตลาดเพื่อรองรับความต้องการของตลาดแบบปกติวิถีใหม่ (New Normal Market) ได้	3.53	0.55	มาก
รวม	3.32	0.52	มาก

จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ย 3.32 (SD=0.52) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 5 การพัฒนาทักษะด้านการออกแบบและผลิตงานสร้างสรรค์ช่วยให้ประชาชนสามารถแข่งขันในตลาดเพื่อรองรับความต้องการของตลาดแบบปกติวิถีใหม่ (New Normal Market) ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.53 (SD=0.55) อันดับที่สอง คือ ข้อที่ 4 การสร้างโอกาสทางการศึกษาด้าน

ศิลปะและหัตถกรรมให้กับคนในชุมชนและท้องถิ่นสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ มีค่าเฉลี่ย 3.33 (SD=0.66) อันดับสาม คือข้อ 3 การพัฒนาทักษะด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่สำคัญ มีค่าเฉลี่ย 3.31 (SD=0.66) อันดับสี่ คือ ข้อ 1 กลุ่มเปราะบางในสังคม เช่น เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุในจังหวัดน่าน ในปัจจุบันมีโอกาสเข้าถึงกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างเท่าเทียม มีค่าเฉลี่ย 3.24 (SD=0.85) และอันดับสุดท้ายคือ ข้อที่ 2 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดน่าน มีค่าเฉลี่ย 3.21 (SD=0.78)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. การผสมผสานภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านกับเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของจังหวัดน่านได้	3.39	0.57	มาก
2. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านศิลปะและหัตถกรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของเมืองสร้างสรรค์ได้	3.38	0.61	มาก
3. ประชาชนในจังหวัดน่านควรมีโอกาสรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน	3.45	0.61	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาใช้สร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของจังหวัดน่านได้	3.46	0.57	มาก
5. การพัฒนาหลักสูตรด้านการออกแบบและสร้างสรรค์งานหัตถกรรมช่วยให้ประชาชนจังหวัดน่านสามารถพัฒนาฝีมือและสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจริงได้	3.48	0.59	มาก
รวม	3.43	0.39	มาก

จากตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.43 (SD = 0.39) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 5 การพัฒนาหลักสูตรด้านการออกแบบและสร้างสรรค์งานหัตถกรรมช่วยให้ประชาชนจังหวัดน่านสามารถพัฒนาฝีมือและสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจริงได้ มีค่าเฉลี่ย 3.48 (SD = 0.59) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาใช้สร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของจังหวัดน่านได้ มีค่าเฉลี่ย 3.46 (SD = 0.57) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 3 ประชาชนในจังหวัดน่านควรมีโอกาสรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.45 (SD = 0.61) อันดับที่ 4 คือ ข้อที่ 1 การผสมผสานภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านกับเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของจังหวัดน่านได้ มีค่าเฉลี่ย 3.39 (SD = 0.57) และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 2 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านศิลปะและหัตถกรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของเมืองสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.38 (SD = 0.61)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถรองรับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม	3.22	0.69	ค่อนข้างมาก
2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะช่วยส่งเสริมให้เมืองน่านเป็นเมืองสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนได้	3.48	0.58	มาก
3. การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของจังหวัดน่านได้	3.46	0.64	มาก
4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้	3.64	0.51	มาก
5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและเข้าถึงง่ายสามารถช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์มากขึ้น	3.55	0.53	มาก
รวม	3.47	0.36	มาก

จากตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47 (SD = 0.36) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.64 (SD = 0.51) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 5 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและเข้าถึงง่ายสามารถช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 0.53) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 2 การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้มาตรฐานสากลสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.50 (SD = 0.57) อันดับที่ 4 คือ ข้อที่ 3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมช่วยให้การกระจายกิจกรรมสร้างสรรค์ไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.45 (SD = 0.55) และอันดับสุดท้าย คือ

ข้อที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถรองรับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.22 (SD = 0.69)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. การเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ของจังหวัดน่านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจะช่วยให้สามารถสร้างการรับรู้ในระดับประเทศและนานาชาติ	3.56	0.55	มาก
2. จังหวัดน่านควรมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับเมืองสร้างสรรค์อื่น ๆ เพื่อช่วยให้จังหวัดน่านเติบโตเป็นศูนย์กลางศิลปะและหัตถกรรมได้	3.58	0.54	มาก
3. ประชาชนควรรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ	3.57	0.59	มาก
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีกับเมืองสร้างสรรค์อื่น ๆ ช่วยให้เกิดการพัฒนาเมืองน่านได้	3.55	0.56	มาก
5. การส่งเสริมการสื่อสารและการรับรู้เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์และออฟไลน์เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.51	0.57	มาก
รวม	3.55	0.39	มาก

จากตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 0.39) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 จังหวัดน่านควรมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับเมืองสร้างสรรค์อื่น ๆ เพื่อช่วยให้จังหวัดน่านเติบโตเป็นศูนย์กลางศิลปะและหัตถกรรมได้ มีค่าเฉลี่ย 3.58 (SD = 0.54) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 3 ประชาชนควรรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์

ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.57 (SD = 0.59) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 1 การเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ของจังหวัดน่านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจะช่วยให้สามารถสร้างการรับรู้ในระดับประเทศและนานาชาติ มีค่าเฉลี่ย 3.56 (SD = 0.55) อันดับที่ 4 คือ ข้อที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีกับเมืองสร้างสรรค์อื่น ๆ ช่วยให้เกิดการพัฒนาเมืองน่านได้ มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 0.56) และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 5 การส่งเสริมการสื่อสารและการรับรู้เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์และออฟไลน์เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ย 3.51 (SD = 0.57)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดน่านต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม 2) ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดน่านต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (ภาพรวม)

คิดเห็นของประชาชนในจังหวัดน่านต่อ ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่าย เมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม	3.63	0.35	มาก	1
2. ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน	3.53	0.34	มาก	4
3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.55	0.40	มาก	3
4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร	3.60	0.35	มาก	2
ภาพรวม	3.58	0.27	มาก	

จากตารางที่ 11 แสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดน่านต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.58 (SD = 0.27)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 (SD = 0.35) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย

3.60 (SD = 0.35) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 0.40) ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.53 (SD = 0.34)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์	3.69	0.48	มาก
2. ท่านเห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เทคโนโลยี ประเพณี และเครือข่ายการเรียนรู้ มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพร้อมสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์	3.58	0.58	มาก
3. การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การศึกษาดูงาน หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์จะช่วยให้ประชาชนมีบทบาทการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์	3.65	0.54	มาก
4. การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สามารถช่วยให้ประชาชนพร้อมในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์และสามารถพึ่งพาตนเองและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนได้ดีขึ้น	3.66	0.50	มาก
5. การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การฝึกอาชีพ หรือการพัฒนาทักษะด้านศิลปะและหัตถกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยในการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ได้	3.57	0.56	มาก
รวม	3.63	0.35	มาก

จากตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 (SD = 0.35) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 ท่านเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.69 (SD = 0.48) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 4 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สามารถช่วยให้ประชาชนพร้อมในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์และสามารถพึ่งพาตนเองและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนได้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.66 (SD = 0.50) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 3 การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การศึกษาดูงาน หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์จะช่วยให้ประชาชนมีบทบาทการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.65 (SD = 0.54) อันดับที่ 4 คือ ข้อที่ 2 การถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เทคโนโลยี ประเพณี และเครือข่ายการเรียนรู้ มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพร้อมสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.58 (SD = 0.58) และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 5 การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การฝึกอาชีพ หรือการพัฒนาทักษะด้านศิลปะและหัตถกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยในการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.57 (SD = 0.56)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสร้างทีมงาน

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสร้างทีมงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1.การทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างภาคประชาชนด้วยกันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์	3.48	0.52	มาก
2.การทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์	3.49	0.57	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสร้างทีมงาน

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสร้างทีมงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
3. การลงพื้นที่และสร้างทีมงานในแต่ละพื้นที่ในจังหวัดอย่างทั่วถึงของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเสริมสร้างการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในภาคประชาชน	3.55	0.54	มาก
4. กิจกรรมหรือโครงการของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดขึ้น จะช่วยกระตุ้นประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการรวมตัวและให้ความร่วมมือเพิ่มขึ้นต่อการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	3.57	0.53	มาก
5. กิจกรรมหรือโครงการของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดขึ้น จะช่วยกระตุ้นประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการรวมตัวและให้ความร่วมมือเพิ่มขึ้นต่อการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	3.58	0.58	มาก
รวม	3.53	0.34	มาก

จากตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.53 (SD = 0.34) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.58 (SD = 0.58) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 4 การลงพื้นที่และสร้างทีมงานในแต่ละพื้นที่ในจังหวัดอย่างทั่วถึงของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยเสริมสร้างการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในภาคประชาชน มีค่าเฉลี่ย 3.57 (SD = 0.53) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 3 การมีส่วนร่วมในทีมงานหรือกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสามัคคีและความสนิทสนมกลมเกลียวกัน มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 0.54) อันดับที่ 4 คือ ข้อที่ 2 การทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง

สร้างสรรค์ช่วยเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.49 (SD = 0.57) และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 1 การทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างภาคประชาชนด้วยกันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.48 (SD = 0.52)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ	3.57	0.56	มาก
2. การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนสามารถช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเมืองสร้างสรรค์ได้	3.61	0.54	มาก
3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินโครงการจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์	3.50	0.58	มาก
4. การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์สามารถช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน	3.46	0.58	มาก
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถจะช่วยให้เกิดการพัฒนาโครงการด้านศิลปะและหัตถกรรมที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน	3.59	0.58	มาก
รวม	3.55	0.40	มาก

จากตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 ($SD = 0.40$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนสามารถช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเมืองสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.61 ($SD = 0.54$) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถจะช่วยให้เกิดการพัฒนาโครงการด้านศิลปะและหัตถกรรมที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีค่าเฉลี่ย 3.59 ($SD = 0.58$) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 3.57 ($SD = 0.56$) อันดับที่ 4 คือ ข้อที่ 3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินโครงการจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.50 ($SD = 0.58$) และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 4 การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์สามารถช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน มีค่าเฉลี่ย 3.46 ($SD = 0.58$)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสื่อสาร

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสื่อสาร	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. การสื่อสารข่าวสารเกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงประชาชนได้เพียงพอจะช่วยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของจังหวัดน่าน	3.63	0.50	มาก
2. การสื่อสารช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างประชาชนในจังหวัดน่านและสามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์	3.57	0.55	มาก
3. การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเวทีอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นต่อการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	3.55	0.58	มาก

ตารางที่ 15(ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสื่อสาร

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านการสื่อสาร	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
4. การสื่อสารผ่านสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อออนไลน์ หรืองานสัมมนา ช่วยให้ประชาชนเข้าใจแนวคิดเมืองสร้างสรรค์มากขึ้น	3.65	0.56	มาก
5. การสื่อสารที่ดีและทั่วถึงสามารถส่งเสริมให้ประชาชนจากหลากหลายกลุ่มร่วมมือกันในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ได้	3.60	0.52	มาก
รวม	3.60	0.35	มาก

จากตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.60 (SD = 0.35) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 การสื่อสารผ่านสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อออนไลน์ หรืองานสัมมนา ช่วยให้ประชาชนเข้าใจแนวคิดเมืองสร้างสรรค์มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.65 (SD = 0.56) อันดับที่ 2 คือ ข้อที่ 1 การสื่อสารข่าวสารเกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงประชาชนได้เพียงพอจะช่วยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์เกี่ยวกับโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของจังหวัดน่าน มีค่าเฉลี่ย 3.63 (SD = 0.50) อันดับที่ 3 คือ ข้อที่ 5 การสื่อสารที่ดีและทั่วถึงสามารถส่งเสริมให้ประชาชนจากหลากหลายกลุ่มร่วมมือกันในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.60 (SD = 0.52) อันดับที่ 4 คือ ข้อที่ 2 การสื่อสารช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างประชาชนในจังหวัดน่านและสามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.57 (SD = 0.55) และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 3 การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเวทีอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นต่อการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มีค่าเฉลี่ย 3.55 (SD = 0.58)

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative research)

จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่แสดงให้เห็นถึงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นถึงเหตุผลและพลวัตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จริง ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อขยายความและเติมเต็มมุมมองในแต่ละปัจจัย โดยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis method) จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มุ่งศึกษาปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนทั้ง 4 ด้าน เพื่อขยายและเสริมความเข้าใจจากข้อมูลเชิงปริมาณ อธิบายรูปแบบและกลไกที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ทำให้การบูรณาการข้อมูลทั้งสองระเบียบวิธีมีความครอบคลุม ชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ทั้ง 4 ปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1.) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม 2.) ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน 3.) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4.) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ส่งผลต่อเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร

1.) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม

ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่มถือเป็นรากฐานสำคัญที่สุดของการดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จังหวัดน่าน เนื่องจากการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากขาดกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ครอบคลุม และต่อเนื่อง การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์ในเครือข่ายยูเนสโก ไม่ได้หมายถึงการมีเพียง “ของดี” ในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังต้องทำให้ “คนในพื้นที่” เข้าใจในคุณค่าและศักยภาพของสิ่งที่ตนเองมี พร้อมทั้งมีเครื่องมือและทักษะที่จะบริหารจัดการคุณค่านั้นอย่างยั่งยืน

บทบาทของ อพท.จังหวัดน่าน ในการพัฒนาด้านนี้คือการทำหน้าที่เป็น “ผู้จุดประกายและอำนวยความสะดวกกระบวนการเรียนรู้” (Facilitator) ในหลายมิติ ดังนี้

1.1 การสร้างความเข้าใจในแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ในช่วงเริ่มต้น หลายคนในจังหวัดน่านยังไม่เข้าใจความหมายของ “เมืองสร้างสรรค์” และเหตุผลที่ต้องเข้าสู่เครือข่ายยูเนสโก อพท. จังหวัดน่าน จึงจัดเวทีให้ความรู้ พร้อมเชิญผู้เชี่ยวชาญมาอธิบายหลักเกณฑ์ ความสำคัญ และประโยชน์ที่จะเกิดกับชุมชนโดยตรง ครอบคลุมทั้งด้านการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม และการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 6 กล่าวว่า “ตอนแรกพวกเรากัง ๗ ว่าเมืองสร้างสรรค์มันคืออะไร พอมีการอธิบายชัดเจน เราก็กเริ่มเห็นภาพว่า ถ้าเรารู้จักเล่าเรื่องงานฝีมือของเรา มันก็จะมีค่ามากขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 5 เสริมว่า “ในฐานะที่เราทำงานประสานกับหลายหน่วยงาน เวลาเมื่ออธิบายแบบนี้ ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ไม่ใช่ทำงานไปคนละทิศ”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 4 กล่าวเพิ่มเติมว่า “สิ่งสำคัญคือการทำให้ชุมชนเห็นว่าเมืองสร้างสรรค์ไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เกี่ยวข้องกับชีวิตเขาโดยตรง”

1.2 การพัฒนาทักษะและต่อยอดองค์ความรู้

อพท. จังหวัดน่าน ไม่ได้เพียงกำหนดสิ่งที่ชุมชนควรทำ แต่ยังจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถใช้ได้จริง เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ร่วมสมัยโดยยังคงอัตลักษณ์ดั้งเดิม การสร้างแบรนด์ การตลาดดิจิทัลสำหรับสินค้าหัตถกรรม และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เชื่อมโยงกับงานฝีมือ

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 6 เล่าว่า “อบรมครั้งนั้นทำให้เรารู้จักวิธีขายออนไลน์มากขึ้น จากเดิมที่ขายได้แค่ในตลาดนัด ตอนนี้ลูกค้าจากกรุงเทพฯ ก็สั่งมา”

1.3 การเรียนรู้จากกรณีศึกษา

อพท. จังหวัดน่าน สนับสนุนให้เกิดการศึกษาดูงานในพื้นที่ทั้งในและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการเป็นเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้กลุ่มแกนนำได้เห็นตัวอย่างจริง เกิดแรงบันดาลใจ และนำแนวคิดกลับมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดน่าน

ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้จึงไม่เพียงเพิ่มศักยภาพของบุคคลและชุมชน แต่ยังทำให้ประชาชนเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้ได้รับผลกระทบ” มาเป็น “ผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา” (Change Agent) ด้วยความเข้าใจและความมั่นใจ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างแท้จริง

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 1 กล่าวว่า “พอไปเห็นที่เชียงใหม่ เขามีการจัดการพื้นที่งานฝีมือดีมาก เราก็กลับมาคุยกันว่าจะทำอย่างไรให้บ้านเรามีระบบแบบนี้”

2.) ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน

การขับเคลื่อน “น่าน เมืองสร้างสรรค์” เป็นภารกิจที่มีความใหญ่และซับซ้อนเกินกว่าที่บุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งจะดำเนินการให้สำเร็จเพียงลำพัง การสร้างทีมงานหรือเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งจึงเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จ โดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จังหวัดน่าน ทำหน้าที่เป็น “ผู้ประสานงานและถักทอเครือข่าย” (Coordinator & Network Weaver) เชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ ให้ร่วมมือกันอย่างมีทิศทาง

ในมุมมองของ อพท. “ทีมงาน” ครอบคลุมถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ภาคประชาชน – กลุ่มช่างฝีมือ, ราษฎ์ชาวบ้าน, ผู้นำชุมชน, กลุ่มเยาวชน, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ภาคเอกชน – โรงแรม, ร้านอาหาร, บริษัทนำเที่ยว, สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ฯลฯ

3. ภาควิชาการ – วิทยาลัยชุมชนน่าน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่สนับสนุนองค์ความรู้และนวัตกรรม

4. ภาครัฐราชการ – จังหวัดน่าน, อบจ.น่าน, เทศบาลเมืองน่าน, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ฯลฯ ภาคราชการ: จังหวัด, อบจ.น่าน, เทศบาลเมืองน่าน, วัฒนธรรมจังหวัด, อุตสาหกรรมจังหวัดน่านและหน่วยงานอื่นๆ

การสร้างทีมเวิร์คที่มีความแข็งแกร่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของทุกภาคส่วนในจังหวัดน่าน เนื่องจากการก่อให้เกิด “พลังร่วม” (Synergy) ซึ่งเกิดจากการที่กลุ่มและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เดิมเคยทำงานแยกส่วน (Silo) ได้มารวมตัวกัน แลกเปลี่ยนมุมมอง และประสานการทำงานภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ส่งผลให้ทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกเป็น “เจ้าของเมืองน่านร่วมกัน” ทั้งในเชิงความคิดและการปฏิบัติ

ในกระบวนการนี้ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จังหวัดน่าน ได้จัดตั้ง “คณะทำงานขับเคลื่อนน่านสู่เมืองสร้างสรรค์” ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วน ทำหน้าที่เป็นเวทีกลางสำหรับการตัดสินใจร่วมกัน การระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหา และการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ กลไกดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน แต่ยังสร้างเอกภาพและความไว้วางใจในหมู่ภาคี

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 1 กล่าวถึงประโยชน์ของการมีคณะทำงานร่วมว่า “พอเรามีเวทีร่วมกันจริง ๆ ทุกฝ่ายก็ได้อธิบายมุมมองของตัวเอง ปัญหาที่เคยเข้าใจไม่ตรงกันก็คลี่คลาย และทำให้เราสามารถขับเคลื่อนงานได้เร็วขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 4 (เจ้าหน้าที่ อบจ. น่าน) เสริมว่า “จากเดิมแต่ละหน่วยทำงานไปคนละทิศ แต่พอเข้ามาอยู่ในคณะทำงานเดียวกัน เราก็เห็นว่าเรามีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน และทำงานแบบช่วยเหลือกันได้มากขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 5 (นักธุรกิจท้องถิ่น) มองว่าการสร้างเครือข่ายนี้ส่งผลต่อภาคเอกชนว่า “การได้เข้าร่วมคณะทำงานทำให้เรารู้ว่าโครงการของจังหวัดจะไปในทิศทางไหน เราก็สามารถเตรียมปรับแผนธุรกิจให้สอดคล้องได้ทันเวลา”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 6 (ประชาชนทั่วไปในคณะทำงาน) กล่าวถึงความรู้สึกที่ได้มีส่วนร่วมว่า “เรารู้สึกว่ามีคุณค่าเพราะเสียงที่เราพูดไป ไม่ได้หายไปไหน แต่ถูกนำไปใช้จริงในแผนของจังหวัด”

เมื่อประชาชนเห็นว่าเสียงของตนได้รับการรับฟังและข้อเสนอถูกนำไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับจังหวัด พวกเขาจะเกิดความรู้สึกว่าตนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา พร้อมทั้งมีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3.) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่การเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก เนื่องจากหากปราศจากการมีส่วนร่วมแล้ว การพัฒนาจะกลายเป็นเพียงกระบวนการ "จากบนลงล่าง" (Top-Down) ซึ่งแม้จะดำเนินไปได้ในระยะสั้น แต่จะไม่เกิดความยั่งยืน และไม่สามารถนับเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจที่แท้จริงได้

หลักการดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จังหวัดน่าน จึงยึดแนวทาง “การพัฒนาจากฐานราก” (Bottom-Up) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง และเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งการมีส่วนร่วมในบริบทนี้มีได้หมายถึงเพียงการเข้าร่วมประชุมหรือรับฟังข้อมูล แต่ต้องครอบคลุมการมีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ดังนี้

2.1 การร่วมคิด (Co-thinking)

การลงพื้นที่เพื่อจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ไม่เพียงเพื่อการสื่อสารนโยบาย แต่เพื่อ “ถาม” และค้นหาความต้องการจากชุมชนโดยตรงว่า พวกเขาอยากเห็นจังหวัดน่านในอนาคตเป็นอย่างไร อัตลักษณ์ใดที่ต้องการอนุรักษ์ และปัญหาใดที่ควรได้รับการแก้ไข

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 6 เล่าว่า “การที่เขามาถามความเห็นเราตรง ๆ ทำให้เรารู้สึกว่ามีตัวตนในโครงการ เราได้พูดว่าอยากให้รักษาลายผ้าของชุมชนไว้ และอยากให้คนรุ่นใหม่รู้จัก”

2.2 การร่วมวางแผน (Co-planning)

การนำข้อมูลจากเวทีรับฟังความคิดเห็นมาสังเคราะห์ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยมีตัวแทนชุมชนร่วมอยู่ในคณะทำงานร่างแผน เพื่อให้แผนตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 4 กล่าวเสริมว่า “เมื่อมีตัวแทนชุมชนมานั่งอยู่ในทีมวางแผน มันช่วยให้เราไม่หลุดจากบริบทจริงของพื้นที่ และยังทำให้เกิดความรู้สึกว่าทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน”

2.3 การร่วมลงมือทำ (Co-implementing)

อพท. สนับสนุนให้โครงการต่าง ๆ เกิดจากความคิดริเริ่มของชุมชนเอง โดยทำหน้าที่สนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ และการประสานงาน เช่น โครงการฟื้นฟูผ้าทอพื้นเมือง หรือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 1 อธิบายว่า “เราพยายามไม่สั่งให้ทำ แต่ให้เขาออกไอเดียเอง เราเป็นเพียงคนช่วยต่อยอดและหาทรัพยากรมาเสริม”

2.4 การร่วมรับผลประโยชน์ (Co-benefiting)

ออกแบบกลไกให้ผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมกระจายสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อลดการกระจุกตัวในกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่ และสร้างความเท่าเทียมในสังคมท้องถิ่น

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 5 สะท้อนว่า “พอรายได้กระจายไปถึงกลุ่มทอผ้า กลุ่มทำอาหารพื้นบ้าน มันทำให้ชุมชนเขามีกำลังใจที่จะทำต่อ”

2.5 การร่วมติดตามประเมินผล (Co-monitoring)

สร้างระบบให้ชุมชนมีบทบาทติดตามความคืบหน้า และสะท้อนผลกระทบของโครงการ เพื่อให้สามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 2 ให้ข้อมูลว่า “เรามีการให้ชุมชนช่วยประเมินหลังจบโครงการ ว่าได้ผลตามที่ตั้งใจไหม และเขาอยากปรับอะไร”

เมื่อชุมชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเช่นนี้ จะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็น “เจ้าของ” (Ownership) โครงการอย่างแท้จริง พร้อมทั้งจะปกป้อง ดูแล และสานต่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งถือเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังอำนาจที่แท้จริง

4.) ปัจจัยด้านการสื่อสาร

การสื่อสารถือเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก เพราะเปรียบเสมือน “เส้นเลือดที่หล่อเลี้ยง” ให้กระบวนการทั้งหมดดำเนินไปอย่างมีทิศทางเดียวกัน หากการสื่อสารสะดุด ย่อมเสี่ยงต่อการเกิดความเข้าใจผิด ความไม่ไว้วางใจ และความขัดแย้งในหมู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จังหวัดน่าน ในฐานะหน่วยงานกลาง จึงให้ความสำคัญกับการวาง กลยุทธ์การสื่อสาร ทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

4.1 การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วม (Internal Communication)

เป้าหมายคือทำให้ทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้บริหารระดับจังหวัดไปจนถึงประชาชนในชุมชน “พูดภาษาเดียวกัน” และเห็นภาพเป้าหมายร่วมกัน อพท. ใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย เช่น

- การประชุมชี้แจงแผนงานอย่างสม่ำเสมอเอกสารสรุปข้อมูลในรูปแบบเข้าใจง่าย
- กลุ่มไลน์ (Line Group) สำหรับคณะทำงานและเครือข่าย
- เพจ Facebook “น่าน เมืองสร้างสรรค์” เพื่ออัปเดตข่าวสารและความคืบหน้า

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 1 (เจ้าหน้าที่ อพท.น่าน) อธิบายว่า “การสื่อสารภายในที่ชัดเจนทำให้ทุกฝ่ายไปในทิศทางเดียวกัน เราไม่ต้องมาแก้ปัญหาความเข้าใจผิดทีหลัง”

4.2 การสื่อสารสองทาง (Two-way Communication)

ไม่จำกัดเพียงการแจ้งข้อมูลจากบนลงล่าง แต่เปิดพื้นที่ให้ชุมชนซักถาม แสดงความคิดเห็น และสะท้อนปัญหาได้อย่างสะดวก ทั้งผ่านเวทีชุมชนและช่องทางออนไลน์

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 6 เล่าว่า “เรารู้สึกว่าได้มีที่ให้พูด ไม่ใช่แค่ฟังอย่างเดียว เวลาเสนอความคิดเห็นไปก็มีคนเอาไปทำจริง”

4.3 การสื่อสารเพื่อสร้างพลังและแรงบันดาลใจ

นอกจากบอกข้อมูล อพท.ยังใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อนำเสนอความสำเร็จของกลุ่มต่าง ๆ เช่น การยกย่องเชิดชูเกียรติปราชญ์ชาวบ้าน หรือช่างฝีมือผู้นุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 4 กล่าวเสริมว่า “เวลาเราเห็นคนในพื้นที่ได้รับการยอมรับ มันทำให้คนอื่น ๆ อยากลุกขึ้นมาทำตาม”

4.4 การสื่อสารสู่ภายนอก (External Communication)

เมื่อภายในมีความเข้าใจตรงกันแล้ว อพท.จึงสื่อสาร “น่าน เมืองสร้างสรรค์” ออกไปในวงกว้างผ่านสื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ และงานมหกรรม เพื่อสร้างการรับรู้ ดึงดูดนักท่องเที่ยว และเชิญชวนให้ภาคส่วนภายนอกเข้ามาสนับสนุน

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 2 อธิบายว่า “เราพยายามทำให้คำว่า ‘น่าน เมืองสร้างสรรค์’ ไม่ใช่แค่ชื่อโครงการ แต่เป็นแบรนด์ของจังหวัดที่คนจดจำได้”

4.5 การสื่อสารเพื่อสร้างพลังและแรงบันดาลใจ

การสื่อสารไม่ได้มีเพียงหน้าที่ส่งต่อข้อมูลเชิงข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการจุดประกายและเสริมพลังใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อพท. จังหวัดน่าน ใช้กลยุทธ์ Storytelling เพื่อเล่าเรื่องราวความสำเร็จของบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น การเชิดชูเกียรติปราชญ์ชาวบ้านที่อนุรักษ์ภูมิปัญญาทอผ้าลายโบราณ หรือการนำเสนอเรื่องราวของช่างฝีมือที่สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์สู่ตลาดสากล สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่และชุมชนอื่น ๆ ลุกขึ้นมาร่วมขับเคลื่อนด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 4 กล่าวว่า “พอเราเล่าเรื่องความสำเร็จของคนในชุมชนให้คนอื่นฟัง คนฟังก็รู้สึกภูมิใจไปด้วย และมันกระตุ้นให้คนอยากทำอะไรดี ๆ เพื่อเมื่อน่าน”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 6 เสริมว่า “เวลาได้เห็นเพื่อนบ้านหรือคนรู้จักได้รับการยอมรับ มันทำให้เรารู้สึกว่า เราก็สามารถทำอะไรเพื่อชุมชนได้เหมือนกัน”

4.5 การสื่อสารสู่ภายนอก (External Communication)

เมื่อทุกภาคส่วนในจังหวัดมีความเข้าใจตรงกันแล้ว อพท.จึงใช้การสื่อสารสู่

ภายนอกเพื่อสร้างภาพลักษณ์และการรับรู้ในวงกว้างว่า “น่าน” คือเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โดยใช้ช่องทางหลากหลาย เช่น สื่อมวลชน งานนิทรรศการระดับชาติและนานาชาติ คลิปวิดีโอออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยว นักลงทุน และเครือข่ายภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วม

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 2 อธิบายว่า “เราพยายามทำให้คำว่า ‘น่าน เมืองสร้างสรรค์’ เป็นเหมือนแบรนด์จังหวัด ที่คนทั้งในและนอกประเทศจดจำได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 5 ให้ความเห็นว่า “การที่มีการประชาสัมพันธ์ออกไปนอกพื้นที่ ทำให้สินค้าของชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น และเปิดโอกาสทางธุรกิจที่ไม่เคยมีมาก่อน”

2) ข้อเสนอแนะอื่นๆจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนและการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โดยข้อเสนอแนะเหล่านี้แม้จะไม่อยู่ในกรอบปัจจัยทั้ง 4 ด้านโดยตรง แต่มีความสำคัญต่อความยั่งยืนของการดำเนินงาน ดังนี้

1. การสร้างผู้สืบทอดและคนรุ่นใหม่และการดึงคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม

ปัจจุบันงานหัตถกรรมและศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดน่านยังคงพึ่งพาปราชญ์ชาวบ้านและช่างฝีมือรุ่นใหญ่เป็นหลัก แม้จะเป็นผู้ที่มีทักษะสูงและเป็นที่ยอมรับ แต่ก็มีความเสี่ยงต่อการสูญหายไปเมื่อคนรุ่นเกียยณเล็กทำงาน จึงควรวางแผนถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ควรสร้างภาพลักษณ์ให้งานหัตถกรรมเป็นสิ่งที่ “เท่” และมีอนาคตทางอาชีพ เช่น การบูรณาการกับการเรียนการสอนในโรงเรียน การใช้สื่อออนไลน์นำเสนอเรื่องราวของช่างฝีมือรุ่นเยาว์ เพื่อดึงดูดความสนใจของคนรุ่นใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 6 กล่าวว่า “ถ้าเด็ก ๆ เห็นว่าการทอผ้าหรือทำงานฝีมือเป็นอาชีพที่เลี้ยงตัวได้และมีเกียรติ เขาก็จะอยากเรียนรู้และสืบทอด”

2. การสนับสนุนเชิงนโยบายและงบประมาณที่ต่อเนื่อง

การได้รับประกาศเป็นเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกเป็นเพียงจุดเริ่มต้น การรักษามาตรฐานและพัฒนาอย่างต่อเนื่องต้องอาศัยการสนับสนุนเชิงนโยบายและงบประมาณอย่างจริงจัง ควรบรรจุแผนงานด้านเมืองสร้างสรรค์ไว้ใน แผนพัฒนาจังหวัดน่าน อย่างถาวร พร้อมจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อให้โครงการไม่สะดุดแม้เปลี่ยนผู้บริหาร

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 4 อธิบายว่า “ถ้าไม่มีบตต่อเนื่อง ทุกอย่างก็หยุดกลางทางได้ การบรรจุไว้ในแผนจังหวัดจะทำให้มั่นใจว่าการทำงานไม่ขึ้นกับกระแสหรือคน”

3. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล

ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเมือง
สร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์
ตัวอย่างข้อมูลที่ควรจัดเก็บ ได้แก่

- รายได้ของช่างฝีมือก่อนและหลังโครงการ
- จำนวนผู้สืบทอดที่เพิ่มขึ้น
- ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- จำนวนกิจกรรมหรือโครงการสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

ผู้ให้สัมภาษณ์หมายเลข 2 เสนอว่า “เราต้องทำให้ทุกการตัดสินใจอยู่บนข้อมูลจริง ไม่ใช่
แค่ความรู้สึก การมีตัวเลขและหลักฐานชัดเจนจะทำให้เราวางแผนได้แม่นยำ”

การเชื่อมโยงผลการวิจัยเชิงคุณภาพกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการ

ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและ
ศิลปะพื้นบ้านนั้น แม้ผู้วิจัยจะไม่ได้สอบถามผู้ให้สัมภาษณ์โดยตรงในมิติของยุทธศาสตร์ แต่ได้ใช้แนว
ทางการวิเคราะห์แก่นสารเชิงสะท้อน (Reflexive Thematic Analysis) ตามกรอบแนวคิดของ
Braun และ Clarke (2006) เพื่อระบุและวิเคราะห์แก่นสาร (themes) ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ
จากนั้นนำกรอบยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในงานวิจัย (theoretical framework) มาช่วยตีความและจัด
หมวดหมู่ข้อมูล เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างข้อค้นพบจากภาคสนามกับยุทธศาสตร์การ
ขับเคลื่อนอย่างชัดเจนและมีโครงสร้าง

วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods
Research) ที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อขยายความและอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีมิติที่
ครอบคลุมและสมบูรณ์มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Miles, Huberman, & Saldaña, 2014) ผลการเชื่อมโยงนี้ทำให้เห็นชัด
ว่า ปัจจัยทั้ง 4 ไม่ได้ทำงานแยกส่วน แต่เกื้อหนุนและประสานกันเพื่อเสริมพลังในการขับเคลื่อน
ยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านอย่างเป็นระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy Development)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนการ
ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้อย่างชัดเจน ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม และ ปัจจัยด้านการสร้าง
ทีมงาน ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดน่าน
ดังนี้ เนื่องจาก การเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้กับชุมชน สอดคล้องกับปัจจัยด้านการเรียนรู้
ของกลุ่ม ช่วยยกระดับขีดความสามารถของช่างฝีมือให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและมี
เอกลักษณ์แตกต่างในตลาด ตัวอย่างเช่น การปรับลดลายผ้าทอพื้นเมืองให้ร่วมสมัยแต่ยังคงกลิ่นอาย

วัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ควบคู่กันไป ในขณะเดียวกัน การสร้างเครือข่ายทีมงานสอดคล้องปัจจัยด้านการสร้างทีมงานที่ประกอบด้วยชุมชน ภาคเอกชน และหน่วยงานรัฐ ได้เปิดพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลตลาด การร่วมออกแบบผลิตภัณฑ์ และการวางแผนการตลาดอย่างเป็นระบบ การบูรณาการทั้งสองปัจจัยนี้จึงนำไปสู่การก่อรูป “ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ที่ไม่เพียงเพิ่มรายได้แก่ผู้ผลิต แต่ยังสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจท้องถิ่นในระยะยาว

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (Capacity and Skills Development for Creativity)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ถือเป็นหัวใจของการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและชุมชนในจังหวัดน่านให้มีความพร้อมต่อการแข่งขันในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจาก การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้แบบลงมือทำ และการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงลึก ล้วนสอดคล้องกับ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม ทำให้ช่างฝีมือและผู้ประกอบการในพื้นที่สามารถพัฒนาทักษะใหม่ ๆ พร้อมประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคนิคสมัยใหม่ ตัวอย่างเช่น โครงการฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าทอที่ผสมผสานลายโบราณกับแนวร่วมสมัย เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและมูลค่าทางการตลาด ในขณะเดียวกัน การเปิดพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดหัวข้อการอบรม การคัดเลือกผู้เข้าร่วม ไปจนถึงการประเมินผลการฝึกอบรม สอดคล้องกับ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งทำให้เนื้อหาการพัฒนาเป็นไปตามความต้องการจริงของพื้นที่ และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ

การบูรณาการทั้งสองปัจจัยนี้จึงนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ชุมชนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพสูงและตอบโจทย์ตลาดได้มากขึ้น พร้อมทั้งรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นไว้ควบคู่กับการขยายโอกาสทางเศรษฐกิจในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (Infrastructure and Facilities Development)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ซึ่งทั้งสองปัจจัยทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงตอบโจทย์ด้านกายภาพ แต่ยังสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นวางแผน ออกแบบ ไปจนถึงการติดตามประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ศูนย์เรียนรู้ พื้นที่จัดแสดงงานหัตถกรรม หรือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เกิดจากความต้องการจริงและได้รับการยอมรับจากชุมชน

ขณะเดียวกัน ปัจจัยด้านการสื่อสาร ทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานพัฒนาและชุมชน ทำให้การดำเนินงานโปร่งใส ลดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และเพิ่มความร่วมมือในทุกขั้นตอน การบูรณาการสองปัจจัยนี้จึงช่วยให้โครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ ตรงตามความต้องการ และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาและอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage Development and Preservation)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งทั้งสองปัจจัยมีบทบาทสำคัญในการรักษาและสืบทอดมรดกวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม มีบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น เทคนิคการทอผ้า การแกะสลักไม้ หรือการทำอาหารพื้นบ้าน ให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและช่างฝีมือผู้ชำนาญการ ขณะที่ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ช่วยให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่เพียงเป็นกิจกรรมของกลุ่มเล็ก ๆ แต่เป็นความร่วมมือของทั้งชุมชน เช่น การจัดงานเทศกาลพื้นบ้านที่ทุกครัวเรือนเข้ามามีส่วนร่วม

การผสมผสานสองปัจจัยนี้ทำให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมของจังหวัดน่านไม่เพียงแต่รักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม แต่ยังสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและความภาคภูมิใจร่วมในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network Development)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ได้แก่ ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน และ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ซึ่งช่วยให้เครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกจังหวัดเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน ส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ ในลักษณะทีมข้ามภาคส่วน (cross-sector team) ทำให้สามารถแบ่งปันทรัพยากร ความรู้ และทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ปัจจัยด้านการสื่อสาร ทำหน้าที่เป็นช่องทางสำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างความเข้าใจร่วม และประสานการทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การบูรณาการสองปัจจัยนี้จึงทำให้เครือข่ายความร่วมมือของจังหวัดน่านสามารถต่อยอดโครงการและดึงทรัพยากรจากภายนอกเข้ามาเสริมการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative City Communication and Network Development)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสาร และ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม ซึ่งเป็นหัวใจของการสร้างการรับรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติปัจจัยด้านการ

สื่อสาร ทำให้จังหวัดน่านสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์และเรื่องราวของตนเองออกไปสู่สาธารณชน ทั้งผ่านสื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์เชิงรุก และการเข้าร่วมงานระดับประเทศและนานาชาติ ขณะที่ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม ช่วยให้ผู้ประกอบการและชุมชนสามารถสื่อสารคุณค่าของผลงานตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประสานสองปัจจัยนี้ทำให้การสื่อสารของจังหวัดน่านไม่เพียงสร้างภาพลักษณ์ในฐานะ “เมืองสร้างสรรค์” แต่ยังขยายโอกาสทางเศรษฐกิจและเครือข่ายความร่วมมือในวงกว้าง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ในการวิเคราะห์และตีความผลจากแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ผู้วิจัยได้กำหนดได้สัญลักษณ์ทางสถิติและอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อให้การนำเสนอและการตีความผลมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังต่อไปนี้

3.1 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)
$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
X^2	แทน	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square)
df	แทน	ค่าองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Coefficient of Determination)
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็นในการทดสอบสมมติฐาน (Probability)
TE	แทน	ขนาดอิทธิพลรวม (Total Effects)
IE	แทน	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects)
DE	แทน	ขนาดอิทธิพลทางตรง (Direct Effects)
CFI	แทน	ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index)

GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน(Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
RMSEA	แทน	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation)
RMR	แทน	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root Mean Square Residual)

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิจัยสะดวกขึ้นผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรในการวิจัยเพื่อการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลดังนี้

3.2 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

DCE	แทน	ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
DPCK	แทน	ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์
COESL	แทน	ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม
CCKHA	แทน	ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน
DIFSC	แทน	ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน
CDCNA	แทน	ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน
GI	แทน	ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม
TB	แทน	ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน
CP	แทน	ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
CC	แทน	ปัจจัยด้านการสื่อสาร
FEPDN	แทน	ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

3.3 การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล (Normality)

การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงแบบปกติของข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการประมาณค่าของตัวแปรและความทนทาน (Robustness) ของการวิเคราะห์ โดยใช้การทดสอบ Kolmogorov-Smirnov Test ผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 16 ผลการทดสอบการแจกแจงปกติของตัวแปร

ตัวแปร	Kolmogorov-Smirnov Z Test	ระดับนัยสำคัญ
DCE	0.147	0.000
DPCK	0.150	0.000
COESL	0.141	0.000
CCKHA	0.168	0.000
DIFSC	0.149	0.000
CDCNA	0.140	0.000
GI	0.168	0.000
TB	0.142	0.000
CP	0.146	0.000
CC	0.155	0.000

จากตารางที่ 16 พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงที่เบี่ยงเบนจากปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด เนื่องจากวิธีนี้สามารถใช้ได้แม้ข้อมูลจะไม่เป็นการแจกแจงปกติ อีกทั้งยังช่วยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ รวมถึงตรวจสอบปัญหาภาวะสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) ก่อนนำไปสร้างสมการทำนายตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงในตารางที่ 18

3.4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ทำให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง เนื่องจาก ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญของการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ ตัวแปรต้องมีความสัมพันธ์กัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักของการวิเคราะห์องค์ประกอบในการรวมกลุ่มของตัวแปรที่สัมพันธ์กัน ซึ่งการตรวจสอบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากหรือไม่ ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติทดสอบ 2 ค่า คือ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และ สถิติ Bartlett's test of

sphericity เพื่อทดสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) หรือไม่ (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2554) ผลการวิเคราะห์สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's r) ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทั้งหมด

ตัวแปร	DCE	DPCK	COESL	CCKHA	DIFSC	CDCNA	GI	TB	CP	CC
DCE	1									
DPCK	0.580**	1								
COESL	0.524**	0.643**	1							
CCKHA	0.464**	0.505**	0.646**	1						
DIFSC	0.368**	0.455**	0.397**	0.499**	1					
CDCNA	0.166**	0.194**	0.186**	0.274**	0.439**	1				
GI	0.232**	0.259**	0.118*	0.214**	0.399**	0.524**	1			
TB	0.317**	0.270**	0.222**	0.294**	0.430**	0.502**	0.417**	1		
CP	0.458**	0.367**	0.372**	0.407**	0.462**	0.405**	0.453**	0.477**	1	
CC	0.258**	0.132*	0.141**	0.161**	0.305**	0.334**	0.360**	0.502**	0.437**	1
$\bar{X}$	3.49	3.43	3.32	3.43	3.47	3.55	3.63	3.53	3.55	3.60
<i>S.D.</i>	0.47	0.45	0.52	0.39	0.36	0.39	0.35	0.34	0.40	0.35

Bartlett's test of sphericity = 1475.016, df = 45, p = 0.000, KMO = 0.853

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 17 พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.118 ถึง 0.646 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (COESL) กับตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (CCKHA) ($r = 0.649$) รองลงมาคือตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (DPCK) กับตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (COESL) ($r = 0.643$) ตามลำดับส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (COESL) กับตัวแปรปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม (GI) ($r = 0.118$) และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 1475.016 ($p < 0.01$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญและค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.853 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน และเหมาะสมที่จะนำไปสร้างสมการทำนายตัวแปรตาม และสามารถที่จะนำมาวิเคราะห์โครงสร้างเชิงเส้นได้ดังแสดงในตารางที่ 19

3.5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบว่ายุทธศาสตร์ใดบ้างที่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการทำนายยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.322	0.127		10.423	0.000**		
ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (DCE)	0.159	0.028	0.270	5.631	0.000**	0.608	1.644
ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (DPCK)	0.009	0.033	0.015	0.269	0.788	0.478	2.092
ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (COESL)	-0.029	0.030	-0.055	-0.973	0.331	0.437	2.287
ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (CCKHA)	0.016	0.037	0.024	0.444	0.657	0.500	1.998
ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน (DIFSC)	0.185	0.037	0.242	5.029	0.000**	0.603	1.657
ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (CDCNA)	0.302	0.030	0.425	10.171	0.000**	0.802	1.247
$R^2 = 0.484$, Adjusted $R^2 = 0.475$, $F = 57.482$, $p = 0.000$ **							

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 18 พบว่า จากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าไม่ใกล้ศูนย์ (> 0.5) และค่า Variance inflation factor ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าน้อยกว่า 10 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหรือไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมหรือแปรปรวนซับซ้อนซ้อนทับ (Multicollinearity)

ตัวแปร ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน และยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน สามารถทำนายปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ได้ร้อยละ 48.4 ($R^2 = 0.484$) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 51.6 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นนอกเหนือจากที่ศึกษา ส่วนค่า F ของ Model มีค่าเท่ากับ 57.482 มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ซึ่งสามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

$$PE = 1.322 + 0.159DCE + 0.009DPCK - 0.029COESL + 0.016CCKHA + 0.185DIFSC + 0.302CDCNA$$

และได้สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

$$= 0.270DCE + 0.015DPCK - 0.055COESL + 0.024CCKHA + 0.242DIFSC + 0.425CDCNA$$

จากสมการอธิบายได้ว่า ตัวแปรมีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (CDCNA) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.425

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) รองลงมาคือ ตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (DCE) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.270 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน (DIFSC) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.242 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ในขณะที่ ตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (DPCK) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.015 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (COESL) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ -0.055 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ตัวแปรยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (CCKHA) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ -0.024 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) สามารถแปลผลได้ดังนี้

ตัวแปร ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (DCE) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพิ่มขึ้น 0.270 หน่วย เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นในสมการให้คงที่

ตัวแปร ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (DPCK) ไม่ส่งผลให้ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ตัวแปร ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (COESL) ไม่ส่งผลให้ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ตัวแปร ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (CCKHA) ไม่ส่งผลให้ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

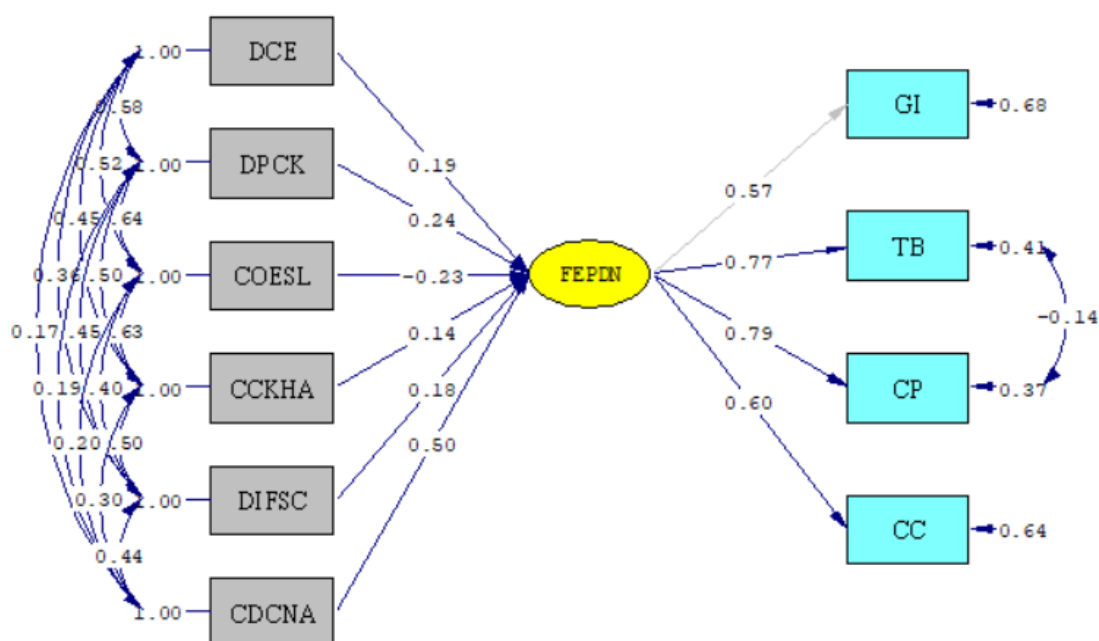
ตัวแปร ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน (DIFSC) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพิ่มขึ้น 0.242 หน่วย เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นในสมการให้คงที่

ตัวแปร ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (CDCNA) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพิ่มขึ้น 0.425 หน่วย เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นในสมการให้คงที่

ดังนั้น จากผลการศึกษานี้สามารถสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มากที่สุด รองลงมา คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน ในขณะที่ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม และยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ไม่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเชิงเส้นการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน และยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ที่มีผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก สำหรับใช้ตอบคำถามการวิจัยและสมมติฐานการวิจัยโดยผู้วิจัยนำเสนอผลของอิทธิพลทางตรง (Direct Effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects: IE) และอิทธิพลรวม (Total Effects: TE) ซึ่งสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังภาพที่ 4 และตารางที่ 20

Chi-Square=13.78, df=10, P-value=0.18345, RMSEA=0.032

ภาพที่ 2 แสดงโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีและค่าสถิติในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐาน

ค่าดัชนี	เกณฑ์ในการพิจารณา	ค่าสถิติของโมเดล สมมติฐานการวิจัย	ผลการพิจารณา
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)	13.78, df = 10 $p = 0.18345$	ผ่านเกณฑ์
χ^2 / df	น้อยกว่า 2.00	1.38	ผ่านเกณฑ์
CFI	มากกว่า 0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	มากกว่า 0.90	0.99	ผ่านเกณฑ์
AGFI	มากกว่า 0.90	0.96	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.032	ผ่านเกณฑ์
RMR	น้อยกว่า 0.05	0.003	ผ่านเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (SEM) แสดงให้เห็นว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2 = 13.78$, $df = 10$, $p = 0.183$, $\chi^2/df = 1.38$, CFI = 1.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.032, RMR = 0.003) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกตัว บ่งชี้ว่าสามารถใช้โมเดลนี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 19 พบว่า ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 13.78 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 10 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.18345 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.38 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ 1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.032 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนเหลือ(RMR) เท่ากับ 0.003 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโมเดลสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 20 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของโมเดล

ตัวแปรเหตุ	อิทธิพล	ตัวแปรผล
		DCCT
DCE	TE	0.19** (2.98)
	IE	-
	DE	0.19** (2.98)
DPCK	TE	0.24** (2.99)
	IE	-
	DE	0.24** (2.99)
COESL	TE	-0.23** (-3.05)
	IE	-
	DE	-0.23** (-3.05)
CCKHA	TE	0.14* (2.35)

	IE	-
	DE	0.14* (2.35)
DIFSC	TE	0.18** (3.08)
	IE	-
	DE	0.18** (3.08)
CDCNA	TE	0.50** (6.42)
	IE	-
	DE	0.50** (6.42)
R^2		0.62

หมายเหตุ: DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, TE = Total Effect

* หมายถึงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($1.960 \leq t\text{-value} < 2.576$),

** หมายถึงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t\text{-value} \geq 2.576$)

จากตารางที่ 20 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและ ศิลปะพื้นบ้าน ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมือง สร้างสรรค์น่า และยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรม และศิลปะ มีอิทธิพลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (DCCT) ในลักษณะของ อิทธิพลทางตรงทั้งหมด โดยไม่พบ อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect = 0) ในทุกเส้นทางความสัมพันธ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การ ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์แต่ละด้านส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน รายละเอียดของการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำเสนอค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุในแต่ละ เส้นทางดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัย เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.19

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ มีอิทธิพลทางตรง เชิงบวกต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.24

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.23

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.14

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.18

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.50

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานที่ 1 (H1) ระดับพลังอำนาจของประชาชนอยู่ในระดับสูง

ผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.45, SD = 0.31) ยุทธศาสตร์ที่ได้คะแนนสูงสุด คือ การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (3.55, SD = 0.39) ยุทธศาสตร์ที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (3.32, SD = 0.52) ดังนั้นจึงสรุปผลคือ ยืนยันสมมติฐาน H1

2. สมมติฐานที่ 2 (H2) ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.58, SD = 0.27) ปัจจัยที่ได้คะแนนสูงสุด คือ การเรียนรู้ของกลุ่ม (3.63, SD = 0.35) ปัจจัยที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ การสร้างทีมงาน (3.53, SD = 0.34) ดังนั้นจึงสรุปผลคือ ยืนยันสมมติฐาน H2

3. สมมติฐานที่ 3 (H3): พลังอำนาจของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบเพียร์สัน พบว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

($p < 0.01$) โดยค่า r อยู่ระหว่าง 0.118 – 0.646 ความสัมพันธ์สูงสุด คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 กับ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ($r = 0.646$) ความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 กับปัจจัยการเรียนรู้ของกลุ่ม ($r = 0.118$) ดังนั้นจึงสรุปผลคือ ยืนยันสมมติฐาน H3

4. สมมติฐานที่ 4 (H4): โมเดลการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ SEM พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับดีมาก $\chi^2/df = 1.38$, GFI = 0.99, AGFI = 0.96, CFI = 1.00, RMSEA = 0.032, RMR = 0.003 ยุทธศาสตร์ที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ($\beta = 0.50$, $p < 0.01$) ดังนั้นจึงสรุปผลคือ ยืนยันสมมติฐาน H4

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน สามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน 375 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (52.53%) รองลงมาคือเพศชาย (41.07%) มีอายุระหว่าง 18–30 ปี (32.53%) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย (43.47%) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (33.33%) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001–20,000 บาท (30.13%) โครงสร้างประชากรลักษณะนี้สะท้อนความหลากหลายทางเพศ วัย อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการวิเคราะห์พลังอำนาจของประชาชนในพื้นที่

2. ระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกทั้ง 6 ยุทธศาสตร์

ผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45, SD = 0.31) โดยยุทธศาสตร์ที่ได้รับการประเมินสูงสุดคือ การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (3.55, SD = 0.39) รองลงมาคือ การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3.49, SD = 0.47) และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน (3.47, SD = 0.36) ขณะที่ยุทธศาสตร์ที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม (3.32, SD = 0.52) ผลนี้สะท้อนว่าพลังอำนาจของประชาชนมีความเด่นชัดในมิติการเชื่อมโยงเครือข่ายและการสื่อสาร แต่ยังมีช่องว่างในการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน เกิดจาก ปัจจัยสำคัญ 4 ด้าน ซึ่งทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม

เป็นรากฐานสำคัญที่สุด เน้นให้ประชาชนเข้าใจแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าและศักยภาพของทุนวัฒนธรรม และมีทักษะการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน อพท.ทำหน้าที่เป็น Facilitator จัดเวทีให้ความรู้ อบรมเชิงปฏิบัติการ และศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาทักษะด้านการออกแบบ การสร้างแบรนด์ การตลาดดิจิทัล และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งผลให้ประชาชนเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้รับ” เป็น “ผู้ขับเคลื่อน” ที่มีความเข้าใจและมั่นใจ

2. ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน

การขับเคลื่อนน่านสู่เมืองสร้างสรรค์ต้องอาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วน อพท.ทำหน้าที่ Coordinator & Network Weaver จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนฯ เพื่อเป็นเวทีกลางในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ทำให้ทุกฝ่ายเกิด “พลังร่วม” (Synergy) ลดการทำงานแบบแยกส่วน และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของเมืองร่วมกัน

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ใช้แนวทางพัฒนาจากฐานราก (Bottom-Up) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในทุกขั้นตอน ได้แก่ การร่วมคิด (Co-thinking) การร่วมวางแผน (Co-planning) การร่วมลงมือทำ (Co-implementing) การร่วมรับผลประโยชน์ (Co-benefiting) และการร่วมติดตามประเมินผล (Co-monitoring) ส่งผลให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ พร้อมดูแลและสานต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร

เป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนให้มีความเข้าใจตรงกันและเดินไปในทิศทางเดียวกัน ครอบคลุมโดยครอบคลุมในประเด็นต่อไปนี้

- การสื่อสารภายในเพื่อสร้างความเข้าใจร่วม (Internal Communication)
- การสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) เปิดพื้นที่ให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนปัญหา
- การสื่อสารเพื่อสร้างพลังและแรงบันดาลใจ (Storytelling) ผ่านการเล่าเรื่องความสำเร็จของบุคคลและชุมชน
- การสื่อสารสู่ภายนอก (External Communication) เพื่อสร้างแบรนด์ “น่าน เมืองสร้างสรรค์” ให้เป็นที่จดจำในระดับประเทศและนานาชาติ

โดยสรุป การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่เกิดจากการทำงานร่วมกันของทั้ง 4 ด้านอย่างบูรณาการ นำไปสู่ความเข้าใจร่วม ความร่วมมือ และแรงขับเคลื่อนที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะอื่นๆจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

แม้ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะไม่อยู่ในกรอบปัจจัยทั้ง 4 ด้านโดยตรง แต่มีบทบาทสำคัญต่อความยั่งยืนของการดำเนินงาน ได้แก่

1. การสร้างผู้สืบทอดและดึงคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม

วางแผนถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และสร้างภาพลักษณ์ให้งานหัตถกรรมและศิลปวัฒนธรรมมีความร่วมสมัยและเป็นอาชีพที่มั่นคง เพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้ามาสืบสาน

2. การสนับสนุนเชิงนโยบายและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

บรรจุแผนงานด้านเมืองสร้างสรรค์ไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดอย่างถาวร และจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อให้การดำเนินงานต่อเนื่องแม้มีการเปลี่ยนผู้บริหาร

3. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล

จัดทำฐานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเมืองสร้างสรรค์เพื่อใช้ติดตาม ประเมินผล และปรับกลยุทธ์ให้แม่นยำ

3.) การเชื่อมโยงผลการวิจัยเชิงคุณภาพกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก

จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธี Reflexive Thematic Analysis และการใช้กรอบยุทธศาสตร์ในงานวิจัย พบว่าปัจจัยทั้ง 4 ด้านทำงานร่วมกันและเกี่ยวพันกันในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีความเชื่อมโยงและได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่มและปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน ซึ่งช่วยเสริมทักษะและองค์ความรู้แก่ชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่มและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนทำให้การพัฒนาเป็นไปตามความต้องการของพื้นที่และเพิ่มคุณภาพผลงานเชิงสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยด้านการสื่อสาร การมีส่วนร่วมช่วยให้โครงการตอบโจทย์ความต้องการจริง ขณะที่การสื่อสารช่วยสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้ง และเพิ่มการยอมรับจากชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาและอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่มและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การถ่ายทอดภูมิปัญญาและการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ร่วมกันทำให้เกิดทั้งการรักษาเอกลักษณ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านการสร้างทีมงานและปัจจัยด้านการสื่อสาร การทำงานเป็นทีมข้ามภาคส่วนและการสื่อสารประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและขยายความร่วมมือได้ต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ เชื่อมโยงกับปัจจัยด้านการสื่อสารและปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม การสื่อสารช่วยสร้างภาพลักษณ์และการยอมรับในวงกว้าง ขณะที่การเรียนรู้ของกลุ่มช่วยเพิ่มทักษะการนำเสนอผลงานและคุณค่าของงานสร้างสรรค์

โดยสรุป การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านของจังหวัดน่านเกิดจากการบูรณาการปัจจัย 4 ด้านอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม และเครือข่ายความร่วมมืออย่างยั่งยืน

ภาพรวมการเชื่อมโยงปัจจัยกับยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่า ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 4 ด้านมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโกในหลายมิติ ดังนี้

การเรียนรู้ของกลุ่ม สนับสนุนยุทธศาสตร์ 1, 2, 5 และ 6 โดยการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะช่วยยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านเครือข่าย

การสร้างทีมงาน เชื่อมโยงกับเกือบทุกยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โครงสร้างพื้นฐาน และการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพราะทีมงานข้ามภาคส่วนช่วยให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ

การมีส่วนร่วมของชุมชน เกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ 3, 4, 5 และ 6 ทำให้ชุมชนมีความเป็นเจ้าของโครงการ กำหนดทิศทาง และติดตามการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสื่อสาร มีบทบาทสำคัญในยุทธศาสตร์ 2, 4, 5 และโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ 6 การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ช่วยสร้างความเข้าใจร่วม ลดความขัดแย้ง และกระตุ้นแรงบันดาลใจให้เกิดการมีส่วนร่วม

โดยสรุป ปัจจัยทั้ง 4 ด้านมิได้ทำงานแยกส่วน แต่เกื้อหนุนและประสานกันในหลายยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่การเป็นเมืองสร้างสรรค์จึงต้องพัฒนาทั้ง 4 ปัจจัยควบคู่กันเพื่อความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

3. ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58, SD = 0.27) โดยปัจจัยที่ได้คะแนนสูงสุดคือ

การเรียนรู้ของกลุ่ม (3.63, SD = 0.35) รองลงมาคือ การสื่อสาร (3.60, SD = 0.35) และ การมีส่วนร่วมของชุมชน (3.55, SD = 0.40) ส่วนปัจจัยที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ การสร้างทีมงาน (3.53, SD = 0.34) ผลนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพประชาชนผ่านการเรียนรู้และการสื่อสารเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักของพลังอำนาจชุมชน ในขณะที่การสร้างทีมงานยังมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติม

4. ความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

4.1 การตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลด้วยการทดสอบ Kolmogorov-Smirnov Z Test พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงไม่เป็นปกติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและป้องกันปัญหาภาวะร่วมหรือแปรปรวนซับซ้อนซ้อนทับ (Multicollinearity) จึงเลือกใช้การวิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation) ซึ่งสามารถใช้ได้แม้ข้อมูลจะไม่เป็นปกติ การเลือกใช้วิธีนี้ช่วยให้สามารถประเมินความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรได้อย่างแม่นยำและรองรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในขั้นตอนถัดไป

4.2 การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก พบว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.118 ถึง 0.646 ความสัมพันธ์สูงสุดพบระหว่าง ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม กับ ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ($r = 0.646$) สะท้อนว่าการเปิดโอกาสทางการเรียนรู้และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเกี่ยวพันและเสริมกันอย่างเด่นชัด ส่วนความสัมพันธ์ต่ำสุดพบระหว่าง ยุทธศาสตร์ที่ 3 กับ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม ($r = 0.118$) ซึ่งบ่งชี้ว่าการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้อาจยังไม่สอดคล้องประสานกับการเรียนรู้ในกลุ่มได้เต็มที่

ผลการทดสอบความเหมาะสมของข้อมูล (KMO = 0.853; Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ) ยืนยันว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์กันเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) ในขั้นตอนต่อไป

4.3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เป็นการทดสอบพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ใดบ้างที่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก พบว่า ยุทธศาสตร์การ

ขับเคลื่อนจังหวัดน่านที่สามารถทำนายปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ($\beta = 0.425$) มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ($\beta = 0.270$) และยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\beta = 0.242$) ในขณะที่ ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์, ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ไม่พบว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน

ผลลัพธ์นี้สะท้อนว่า การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักที่มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

4.4 การวิเคราะห์อิทธิพลของพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่:

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน — $\beta = 0.425$ (สูงสุด)

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ — $\beta = 0.270$

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก — $\beta = 0.242$

ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 2, 3 และ 4 ไม่พบว่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในส่วนการประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลในระดับดีมาก

$$\text{Chi-Square} = 13.78, \text{df} = 10, p = 0.18345 (> 0.05)$$

$$\text{CFI} = 1.00$$

$$\text{GFI} = 0.99$$

$$\text{AGFI} = 0.96 (> 0.90)$$

$$\text{RMSEA} = 0.032$$

$$\text{RMR} = 0.003 (< 0.05)$$

ผลลัพธ์นี้แสดงว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลมีความเหมาะสม และสามารถใช้อธิบายอิทธิพลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) เป็นการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effects: DE) , อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects: IE) และอิทธิพลรวม (Total Effects: TE) ของพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ที่มีผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ฯ ($\beta = 0.50, p < 0.01$) – มีอิทธิพลสูงสุด

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ ($\beta = 0.24, p < 0.01$)

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ($\beta = 0.19, p < 0.01$)

ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\beta = 0.18, p < 0.01$)

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาฯ ($\beta = 0.14, p < 0.05$)

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ($\beta = -0.23, p < 0.01$) – มีอิทธิพลเชิงลบ

เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การสื่อสารและพัฒนาเครือข่าย มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ และ การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามลำดับ ส่วนยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคมมีอิทธิพลเชิงลบ

การวิเคราะห์ IE และ TE พบว่าทุกยุทธศาสตร์มีอิทธิพลทางตรงทั้งหมด โดยไม่พบอิทธิพลทางอ้อมในทุกเส้นทางความสัมพันธ์ ผลลัพธ์นี้สะท้อนว่า “การสื่อสารและการสร้างเครือข่าย” เป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก ขณะที่ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคมควรได้รับการวิเคราะห์เชิงลึกในส่วนอภิปรายผลต่อไป

5. การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

จากการบูรณาการผลการทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่า พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) การเรียนรู้ของกลุ่ม (2) การสร้างทีมงาน (3) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ (4) การสื่อสาร

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ประกอบด้วย 3 กลุ่มยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้

5.1 ยุทธศาสตร์หลัก: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเป็นแกนขับเคลื่อนสำคัญ
ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกสูงสุดต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.50, $p < 0.01$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ($\beta = 0.425$, $p < 0.01$) และสอดคล้องกับข้อค้นพบเชิงคุณภาพที่ระบุว่า การสื่อสารเปรียบเสมือน “เส้นเลือดที่หล่อเลี้ยง” กระบวนการทั้งหมด การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถเชื่อมโยงกับ ปัจจัยด้านการสื่อสาร (อันดับ 2), การเรียนรู้ของกลุ่ม (อันดับ 1) และ การมีส่วนร่วมของชุมชน (อันดับ 3) โดยตรง การขับเคลื่อนในอนาคตจึงควรเน้นการสร้างระบบสื่อสารสองทาง, พื้นที่กลางสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้, และการขยายเครือข่ายความร่วมมือที่เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย

5.2 ยุทธศาสตร์เสริม: การพัฒนาศักยภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่กับโครงสร้างพื้นฐานยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.24, $p < 0.01$) และ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.19, $p < 0.01$) มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสทางเศรษฐกิจของประชาชน ส่งเสริมโดยตรงต่อ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม (อันดับ 1) และ ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน (อันดับ 4) ขณะเดียวกัน ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.18, $p < 0.01$) แม้อิทธิพลโดยตรงจะน้อยกว่า แต่เป็นรากฐานสำคัญที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มและกิจกรรมสร้างสรรค์ เสริมโดยตรงต่อ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (อันดับ 3) ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและทั่วถึง

5.3 ยุทธศาสตร์ที่ต้องปรับปรุง: การสร้างโอกาสทางสังคมและการสืบสานภูมิปัญญา
ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -0.23, $p < 0.01$) สะท้อนถึงความท้าทายในการลดความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ต้องทบทวนและออกแบบกลยุทธ์ใหม่ให้ตอบโจทย์ทุกกลุ่มมากขึ้น ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.14, $p < 0.05$) แม้อิทธิพลทางตรงจะไม่สูงมาก แต่มีความสำคัญต่อ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม และ การมีส่วนร่วมของชุมชน ในเชิงการสร้างความรู้ภาคภูมิใจและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

5.4 ภาพรวมของรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในจังหวัดน่านเกิดจากการผสมผสานระหว่าง ยุทธศาสตร์หลัก

(ยุทธศาสตร์ที่ 6) กับ ยุทธศาสตร์เสริม (ยุทธศาสตร์ที่ 1, 2 และ 5) ในการสร้างความเข้มแข็งด้านการเรียนรู้ การสร้างทีมงาน การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในขณะเดียวกัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 4 แม้ไม่ใช่ตัวขับเคลื่อนหลัก แต่ยังมีบทบาทในเชิงสนับสนุนและรักษากฎเกณฑ์วัฒนธรรม จึงควรได้รับการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและลดข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม

6. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อให้การวิเคราะห์และการตีความผลการวิจัยเป็นไปอย่างเป็นระบบ งานวิจัยนี้ได้ทำการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด 4 ข้อ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และโมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อประเมินความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างตัวแปรอิสระ (พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์) และตัวแปรตาม (ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน) ดังนี้

สมมติฐานที่ 1

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบ: ยืนยันสมมติฐาน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับนัยสำคัญที่ $p < 0.01$ โดยค่าความสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.118 ถึง 0.646

สมมติฐานที่ 2

แต่ละยุทธศาสตร์ภายใต้การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก มีอิทธิพลต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในระดับที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ: ยืนยันสมมติฐาน ยุทธศาสตร์ที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ($\beta = 0.425$, $p < 0.01$) รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 5 ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 2, 3 และ 4 ไม่พบอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ 3

โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการทดสอบ: ยืนยันสมมติฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ($\chi^2 = 13.78$, $df = 10$, $p = 0.18345$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.032$, $RMR = 0.003$)

สมมติฐานที่ 4

แต่ละยุทธศาสตร์มีอิทธิพลทางตรงหรือทางอ้อมต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนแตกต่างกัน

ผลการทดสอบ: ยืนยันสมมติฐาน พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 6 มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด ($\beta = 0.50, p < 0.01$) รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ 2, 1, 5 และ 4 ขณะที่ยุทธศาสตร์ที่ 3 มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบ ($\beta = -0.23, p < 0.01$) ไม่พบอิทธิพลทางอ้อมในทุกเส้นทาง

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบทั้ง 4 ข้อสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนว่าการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก โดยเฉพาะในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ต้องอาศัยยุทธศาสตร์การสื่อสารและการพัฒนาเครือข่ายเป็นแกนหลัก พร้อมเสริมด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาศักยภาพ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มพลังอำนาจของประชาชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการศึกษาการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีประเด็นที่น่าสนใจมาสู่การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผลการวิจัยพบว่าระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.45 ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของ การมีส่วนร่วม และบทบาทเชิงรุกของประชาชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง empowerment ของ Zimmerman (1995) ที่ชี้ว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนครอบคลุมทั้งมิติบุคคล มิติความเข้าใจเชิงโครงสร้าง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Laverack (2006) ที่เสนอว่าการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องผ่านกระบวนการเสริมศักยภาพในระดับโครงสร้าง กลุ่ม และบุคคล และสอดคล้องกับแนวคิดของ Capability Approach ของ Amartya Sen (1999) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้วัดจากรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาถึงความสามารถ (Capabilities) และการมีอิสระในการเลือก (Freedom) ของประชาชนด้วย การที่ประชาชนมีพลังอำนาจที่สูงขึ้นย่อมส่งผลให้สามารถตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และเมื่อพิจารณาทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.55 แสดงให้เห็นถึงบทบาทของประชาชนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือผ่านเครือข่ายวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแกนหลักของแนวทาง UNESCO Creative Cities Network ที่เน้นการแบ่งปันองค์ความรู้และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเมือง (UNESCO, 2019) เมื่อพิจารณาในบริบทสากล บทความวิจัยของ Gathen, Skoglund และ Laven (2021) พบว่า การเป็นสมาชิก UCCN ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและเพิ่มการยอมรับในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ การเป็นสมาชิกยังเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และนโยบายระหว่างเมืองสมาชิก ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ข้อค้นพบนี้จึงช่วยยืนยันว่า ยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสารและการพัฒนาเครือข่ายของจังหวัดน่านนั้นเป็นแนวทางที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชนตามแนวคิดสากล อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Gathen, Skoglund และ Laven (2021) ยังระบุถึงข้อจำกัดบางประการ เช่น ความล่าช้าในกระบวนการทางธุรการและระบบราชการที่ซับซ้อน ซึ่งอาจลดทอนความคล่องตัวและประสิทธิภาพของการดำเนินงานในเครือข่าย ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งและสามารถนำมาเชื่อมโยงกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของคุณได้ โดยสะท้อนให้เห็นว่าการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ในบริบทเมืองรองจำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อไม่ให้ระบบราชการที่ซับซ้อนมาเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การแก้ไขความท้าทายเชิงโครงสร้างดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในทุกภาคส่วน และทำให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เป็นไปอย่างมีส่วนร่วมและไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Markusen และ Gadwa (2010) ที่พบว่าเครือข่ายวัฒนธรรมในเมืองขนาดเล็กมีบทบาทสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านการสื่อสารที่มีความหมาย และสะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชนในชุมชน ประเด็นนี้ยังสอดคล้องกับกรณีศึกษาในประเทศไทยที่น่าสนใจของ Lim และ Chuangchai (2024) ซึ่งทำการศึกษาการนำแนวคิด Creative Placemaking ไปใช้กับย่านสร้างสรรค์เมืองเก่าสกลนคร งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การใช้กลไกที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เช่น การจัดเทศกาลและกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ สามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบนี้จึงตอกย้ำว่า "การสื่อสาร" และ "การสร้างเครือข่าย" ซึ่งเป็นกลไกหลักตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดน่านนั้น เป็นแนวทางที่เหมาะสมและสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชนในเมืองรองที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ในบริบทเมืองรองยังต้องเผชิญกับความท้าทายเชิงโครงสร้าง ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากบทความของ Chuangchai (2020) ที่วิเคราะห์นโยบายเมือง

สร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายยูเนสโกเช่นกัน บทความดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญ เช่น ความเข้าใจที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ และโครงสร้างการกำกับดูแลที่ยังไม่ครอบคลุมและไม่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่จังหวัดน่านควรเรียนรู้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีส่วนร่วมและไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ทั้งนี้ การจัดทำนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัดน่านจึงสามารถเรียนรู้จากกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่นเดียวกับกรณีของจังหวัดสกลนคร เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนจากประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด เครือข่ายแบบมีส่วนร่วม (Deliberative Networks & Stakeholder Engagement) ของ Scherer & Palazzo, (2007) โดยชี้ว่าการสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการเข้าถึงทรัพยากร และสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ระบุว่า การสื่อสารเปรียบเสมือน "เส้นเลือดที่หล่อเลี้ยง" กระบวนการทั้งหมด และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันในจังหวัดน่าน นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายยังช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) ของ Putnam (1993) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างผู้คนในชุมชนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา และเป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ

รองลงมาคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ย 3.49 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในจังหวัดน่านมีความตระหนักถึงโอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการนำความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้กับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิม สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพระบุว่า อพท. ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อ "ติดอาวุธ" ให้กับผู้ประกอบการและช่างฝีมือในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์ แสดงให้เห็นว่าเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับแนวคิดของ Richard Florida (2002) ที่ว่า ชนชั้นสร้างสรรค์ (Creative Class) จะเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาเมือง โดยการดึงดูดผู้มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ในขณะเดียวกัน ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ได้รับคะแนนต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.32 ซึ่งเป็นประเด็นที่น่ากังวล ข้อค้นพบนี้สามารถเชื่อมโยงกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม (Social Inequality) ที่ยังคงเป็นปัญหาในหลายพื้นที่ทั่วโลก (Piketty, 2014) และสอดคล้องกับข้อสังเกตของ Chuangchai (2020) ที่ชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการรักษาสสมดุลระหว่างการสร้างแบรนด์เมืองกับการคงไว้ซึ่งคุณค่าและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งตอกย้ำว่าการดำเนินงานที่มุ่งเน้นความเท่าเทียมในเมืองรอนั้นจำเป็นต้องอาศัยกลไกการกำกับดูแลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และสร้างความเข้าใจร่วมกัน (Shared

Understanding) ในทุกภาคส่วน เพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืนและตอบสนองต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.58, SD=0.27) สอดคล้องกับแนวคิด Empowerment Theory (Rappaport, 1987) ที่เน้นความสำคัญของกระบวนการที่ช่วยให้ประชาชน กลุ่มคน หรือชุมชน สามารถควบคุมชีวิตและชะตาของตนเองได้มากขึ้น ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์ได้ส่งผลเชิงบวกต่อการสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชนในพื้นที่

เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.63 ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญและยืนยันแนวคิดของ Organizational Learning (Argyris & Schön, 1978) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและสร้างความเปลี่ยนแปลง การที่ประชาชนมีโอกาสด้านการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาทักษะร่วมกัน ทำให้พวกเขาสามารถแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก และเชื่อมโยงกับแนวคิด "ชุมชนแห่งการเรียนรู้" (Communities of Practice) ของ Lave and Wenger (1991) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น แต่เกิดขึ้นจากการที่ผู้คนที่มีความสนใจร่วมกันมารวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ทั้งนี้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้ระบุว่า การเรียนรู้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด โดย อพท. ทำหน้าที่เป็น "ผู้จุดประกายและอำนวยความสะดวก" กระบวนการเรียนรู้ ผ่านการสร้างความเข้าใจในแก่นแท้ของเมืองสร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะที่จำเป็น

รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ย 3.60 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ระบุว่า การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันและสร้างความไว้วางใจ การสื่อสารสองทางทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการสื่อสารมีความหมาย ซึ่งสนับสนุนแนวคิด Communicative Action ของ Habermas (1984) ที่เน้นว่าการสื่อสารอย่างเปิดเผยและเท่าเทียมกันเป็นพื้นฐานของการสร้างฉันทามติและการมีส่วนร่วมที่แท้จริง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ข้อมูลข่าวสารไหลเวียนอย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ และในบริบทของเมืองสร้างสรรค์ การสื่อสารยังช่วยให้ประชาชนเข้าใจบทบาทของตนเองและสามารถเชื่อมโยงกับเมืองอื่น ๆ ในเครือข่าย UCCN ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (UNESCO, 2021)

ในส่วนของ ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3.53 ถึงแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังเป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ผลลัพธ์นี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าการประสานงานและความร่วมมือภายในกลุ่มย่อย หรือการรวมพลังของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเป้าหมายร่วมกันอาจยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร และสามารถนำข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพมาอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์เป็นภารกิจที่ใหญ่และซับซ้อนเกินกว่าองค์กรใดองค์กรหนึ่งจะทำได้สำเร็จ และ อพท. ทำหน้าที่เป็น "ผู้ประสานงานและชักจูงเครือข่าย" จากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิด "พลังร่วม" (Synergy) และสร้างความรู้สึกเป็น "เจ้าของ" เมืองน่านร่วมกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Katzenbach and Smith (1993) ที่ระบุว่า การสร้างทีมงานที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยการกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม และการสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหากองค์ประกอบเหล่านี้ยังไม่สมบูรณ์ อาจส่งผลให้พลังอำนาจของกลุ่มยังไม่สามารถแสดงออกมาได้อย่างเต็มศักยภาพ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผลการวิจัยที่พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ยืนยันแนวคิดเชิงบูรณาการที่ว่า พลังอำนาจของประชาชน (People's Empowerment) ไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลจากการทำงานร่วมกันของหลายองค์ประกอบ ซึ่งในบริบทนี้คือการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์เมืองสร้างสรรค์และปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจต่างๆ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันที่พบว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับที่แตกต่างกันไป ($r = 0.118$ ถึง 0.646) ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่ซับซ้อนระหว่างการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และการสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชนในชุมชน

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) ที่แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ($p > 0.05$; CFI, GFI, AGFI > 0.90 ; RMSEA, RMR < 0.05) บ่งชี้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ที่ตั้งสมมติฐานไว้มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ในบริบทนี้ได้จริง ผลลัพธ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือ ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนมากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล = 0.50) ซึ่งตอกย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายในการสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชนตามแนวคิดสังคมเครือข่าย (Network Society) ของ Castells (2010) ที่กล่าวว่าเครือข่ายทางสังคมเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่กำหนดการไหลเวียนของข้อมูลและทรัพยากร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมและการสร้างพลังอำนาจ นอกจากนี้ แนวคิด Deliberative Democracy ของ Fung (2006) ยังช่วยอธิบายว่าการเปิดโอกาส

ให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีและเป็นระบบ ถือเป็นกลไกหลักของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (authentic participation) ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างลึกซึ้งในระดับโครงสร้าง

ในทางกลับกัน ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์เชิงลบที่น่าสนใจระหว่าง ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม กับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล = -0.23) ซึ่งเป็นประเด็นที่น่ากังวลซึ่งผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้เสนอแนะว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาอาจยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเปราะบางได้อย่างแท้จริง หรือลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Piketty (2014) ที่ชี้ให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง "ความยุติธรรมเชิงพื้นที่" (Spatial Justice) ของ Edward Soja (2010) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม แม้ว่ายุทธศาสตร์นี้จะมุ่งส่งเสริมความเท่าเทียม แต่ผลที่ปรากฏกลับชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานอาจยังไม่บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง หรืออาจส่งผลในทางตรงกันข้าม โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่รู้สึกว่าตนเองถูกละเลยหรือเข้าไม่ถึงโอกาส ส่งผลให้เกิดความรู้สึกขาดพลังอำนาจ ซึ่งตอกย้ำว่า การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการทำงานที่สอดคล้องกันของทุกยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขความท้าทายที่พบใน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเท่าเทียม เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำที่อาจบ่อนทำลายพลังอำนาจของประชาชนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังสะท้อนข้อถกเถียงเชิงวิพากษ์ที่สำคัญในระดับสากล กล่าวคือการสร้างโอกาสทางสังคมเพียงอย่างเดียวมิได้เป็นหลักประกันของการเสริมพลัง หากขาดการออกแบบเชิงสถาบันที่ตอบสนองต่อบริบทท้องถิ่น ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับสิ่งที่งานวิจัยนี้เรียกว่า “ภาวะย้อนแย้งของโอกาส” (Social-Opportunity Paradox) ซึ่งพบได้บ่อยในเมืองรองของประเทศกำลังพัฒนา อันเป็นประเด็นท้าทายที่ชี้ให้เห็นว่าการเพิ่มช่องทางหรือกิจกรรมไม่ได้หมายความว่าประชาชนทุกกลุ่มจะเข้าถึงและได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนั้นการวางแผนและดำเนินงานในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการออกแบบนโยบายที่สามารถเข้าถึงและสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียมเมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิด Spatial Justice ของ Soja (2010) จะเห็นได้ว่าความเหลื่อมล้ำไม่ได้เป็นเพียงปัญหาด้านรายได้หรือการมีส่วนร่วมเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาความไม่เป็นธรรมเชิงพื้นที่ เช่น การกระจุกตัวของกิจกรรมในพื้นที่ศูนย์กลางเมือง การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ทั่วถึง และการพึ่งพาเครือข่ายทางสังคมที่จำกัดอยู่ในกลุ่มคนบางกลุ่ม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ประชาชนบางส่วนรับรู้โอกาสที่ถูกสร้างขึ้นนั้น “จัดทำเพื่อพวกเขา” มากกว่าการ “สร้างร่วมกับพวกเขา”

ทั้งนี้การแก้ไขผลกระทบเชิงลบนี้จำเป็นต้องออกแบบกลไกการมีส่วนร่วมที่เข้าถึงได้จริง (last-mile inclusion) พร้อมทั้งลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่กระจายไปสู่พื้นที่รอบนอก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และสร้างคามยุติธรรมทางสังคมอย่างแท้จริง

4. เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์และปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนอย่างซับซ้อนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ System Theory (Bertalanffy, 1968) ที่มองว่าโลกไม่ใช่ชุดขององค์ประกอบที่แยกจากกัน แต่เป็นระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่เชื่อมโยงและพึ่งพาอาศัยกันและกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ และต่อระบบทั้งหมดอย่างเป็นลูกโซ่ ในบริบทของการพัฒนาเมืองน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ผลการวิจัยนี้จึงตอกย้ำว่า พลังอำนาจของประชาชน ไม่ใช่เพียงผลลัพธ์จากการดำเนินงานในยุทธศาสตร์โดยยุทธศาสตร์หนึ่งเท่านั้น แต่เป็นผลผลิตของปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านและปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจ 4 ด้าน การพิจารณาการพัฒนาอย่างแยกส่วนหรือเลือกให้ความสำคัญกับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียวจึงอาจไม่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนได้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ออกเป็น 3 ประเด็นหลักดังนี้

1. การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายในฐานะกลไกขับเคลื่อนหลัก

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน มีอิทธิพลเชิงบวกทางตรงต่อปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนโดยรวม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.50, $p < 0.01$) ซึ่งยืนยันถึงบทบาทสำคัญของ “การสื่อสาร” ในฐานะกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน และสะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ เป็นกลไกหลักที่สามารถเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนได้มากที่สุด ทั้งในด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วม และการสร้างพันธมิตรทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับกรณีศึกษาของเมืองโบโลญญา ประเทศอิตาลี ภายใต้แนวคิด Regulation on Collaboration ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถสื่อสาร เสนอความคิด และมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่สาธารณะร่วมกับภาครัฐผ่านเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น อันเป็นการสร้างระบบสื่อสารสองทางที่ช่วยเสริมทั้งความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและอำนาจในการจัดการตนเองของประชาชนอย่างแท้จริง (Foster & laione, 2016)

ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ Bai, Zhang และ Qian (2020) ที่ศึกษาการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ในนครเซี่ยงไฮ้ พบว่า เครือข่ายทางวัฒนธรรมที่เกิดจากกิจกรรมสร้างสรรค์ในระดับชุมชน มีบทบาทในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และก่อให้เกิด ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น (Local Cultural Pride) ซึ่งนำไปสู่ การเสริมพลังทางจิตวิทยา (Psychological Empowerment) และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ที่ 6 ที่มุ่งใช้กระบวนการสื่อสารและการสร้างเครือข่ายเพื่อยกระดับพลังของประชาชนผ่านศิลปะพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aruma (2020) ที่ระบุว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในบริบทของเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน การสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งช่วยเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และภูมิปัญญา ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎี Diffusion of Innovations ของ Rogers (2003) ที่ชี้ว่าการสื่อสารภายในเครือข่ายทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับและการแพร่กระจายนวัตกรรมในชุมชน

ดังนั้น การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้าง พื้นที่กลาง สำหรับการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการขยายเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกพื้นที่อย่างต่อเนื่องและเข้มข้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาศักยภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควบคู่กับโครงสร้างพื้นฐาน

ผลการวิจัยชี้ว่า ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.24) ซึ่งถือเป็นค่าสูงลำดับสองของโมเดล แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมฝึกอบรม หรือพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์ให้แก่ประชาชน มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มความมั่นใจ ความสามารถในการตัดสินใจ และการมีบทบาทในกระบวนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ และยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.19) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน หมายความว่า การดำเนินนโยบายและโครงการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ มีศักยภาพในการยกระดับพลังอำนาจและศักยภาพของประชาชนโดยตรง ทั้งในด้านรายได้ โอกาสทางเศรษฐกิจ และความสามารถในการนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญามาสร้างคุณค่าใหม่ การลงทุนพัฒนาทักษะและสมรรถนะของประชาชนไม่เพียงช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เติบโต แต่ยังเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับชุมชนซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Florida (2002) ที่ระบุว่า การเพิ่มขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมื่อประชาชนมีทักษะและโอกาสทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ย่อมรู้สึกว่ามีอำนาจในการกำหนดอนาคตของตนเองและชุมชนมากขึ้นตามไปด้วย

ในขณะเดียวกัน ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.18) แม้มีค่าสัมประสิทธิ์ต่ำกว่า แต่มีบทบาทเป็นรากฐานสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์และการรวมกลุ่มของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นว่าการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ระบบขนส่ง พื้นที่สาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพของประชาชนให้เข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจและกิจกรรมสร้างสรรค์ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนของ Sassen (2006) ที่ชี้ว่าการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เข้าถึงได้ง่ายและเป็นมิตรกับผู้ใช้งาน เป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและเศรษฐกิจของเมือง

นอกจากนี้ งานวิจัยของ Nurhayati, Kusumasari และ Wahyudi (2021) ที่ศึกษาชุมชนท่องเที่ยวในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า การฝึกทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ การสื่อสารดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายตลาด สามารถยกระดับ ความรู้ (Knowledge), ความมั่นใจ (Confidence) และ การรวมกลุ่ม (Collective Action) ในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Zimmerman (2000) ที่ระบุว่า empowerment ต้องเกิดจากการพัฒนาเชิงพฤติกรรมและการรวมกลุ่มเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือความรู้ในระดับบุคคลเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่า ปัจจุบันจังหวัดน่านยังขาดแคลนสถานที่ที่มีความเป็นทางการและเพียงพอสำหรับรองรับการรวมกลุ่มของประชาชนจำนวนมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน การขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อกิจกรรมสร้างสรรค์อาจทำให้ผลของการพัฒนาศักยภาพไม่ยั่งยืน ในประเด็นนี้สามารถเรียนรู้จากตัวอย่างของเมือง Kanazawa ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งใช้พิพิธภัณฑ์ร่วมสมัยและศูนย์ฝึกหัดถนอมเป็นโครงสร้างหลักที่ช่วยเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควบคู่กับการเป็นพื้นที่สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทักษะ และการเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมชน (Tanaka, 2020)

อย่างไรก็ตาม หากขาดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มและการแสดงผลงานสร้างสรรค์ ผลของการฝึกอบรมหรือการพัฒนาศักยภาพอาจไม่ยั่งยืน ดังนั้น การดำเนินยุทธศาสตร์ด้านศักยภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงควรควบคู่ไปกับการสนับสนุนทางกายภาพ เช่น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ หรือการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในระดับชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. การทบทวนและปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมโอกาสทางสังคมและการสืบสานภูมิปัญญา

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -0.23) ผลลัพธ์นี้สะท้อนถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ยังคงมีอยู่ในทางปฏิบัติ และชี้ถึงข้อจำกัดเชิงกระบวนการว่า แม้จะมีการจัด “โอกาส” อย่างเท่าเทียม แต่ยังขาดช่องทางการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจ การดำเนินการในยุทธศาสตร์นี้อาจเผชิญข้อจำกัด หรือไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เช่น การจัดโอกาสการเรียนรู้ที่ไม่ตรงกับบริบทจริง หรือข้อจำกัดด้านการเข้าถึงทรัพยากร ส่งผลให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดบันไดการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) ที่ระบุว่า หากการมีส่วนร่วมจำกัดอยู่เพียงระดับ informing หรือ consultation โดยไม่มีอำนาจตัดสินใจร่วม ประชาชนจะรู้สึกถึงพลังของตนเองอย่างแท้จริง ในทำนองเดียวกัน Bovaird และ Loeffler (2012) พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมที่ประชาชนได้ตัดสินใจร่วมจริงในระดับ co-decision จะนำไปสู่การเสริมพลังอำนาจ (empowerment) ที่ยั่งยืนกว่า ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมโอกาสทางสังคมจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการถ่ายโอนอำนาจและสิทธิในการกำหนดอนาคตของชุมชนร่วมกัน

นอกจากนี้ แนวคิดของ Sen (1999) ยังสนับสนุนมุมมองดังกล่าว โดยชี้ว่าการพัฒนาที่แท้จริงต้องมุ่งขจัดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาส ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงเป็นสัญญาณสำคัญว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 3 อาจยังไม่สามารถสร้างความรู้สึกมีพลังอำนาจหรือลดช่องว่างทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการทบทวนและปรับปรุงต่อไป

ในอีกด้านหนึ่ง ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.14) แม้ค่าจะไม่สูงมากเมื่อเทียบกับยุทธศาสตร์อื่น แต่ก็มีนัยสำคัญทางสถิติ การดำเนินงานในด้านนี้มีส่วนช่วยสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาให้ทันสมัย ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มพลังอำนาจในเชิงวัฒนธรรมและความร่วมมือในชุมชน ทั้งยุทธศาสตร์ที่ 3 และยุทธศาสตร์ที่ 4 จึงแม้จะไม่ใช่มูลโหลหลักเชิงอิทธิพลโดยตรง แต่ก็มีบทบาทสำคัญในเชิงสนับสนุนการสร้างพลังอำนาจของประชาชนโดยรวม

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในต่างประเทศ จะเห็นความแตกต่างที่สำคัญ กรณีของ Lagos ประเทศไนจีเรีย ชี้ให้เห็นว่า แม้จะมีการขยายโอกาสเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง แต่กลับก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และจำกัดการเข้าถึงของชุมชนชายขอบ (UN-Habitat, 2020) ซึ่งคล้ายกับประสบการณ์ของจังหวัดน่านที่โอกาสบางด้านยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเปราะบางได้อย่างแท้จริง ในทางกลับกัน เมือง Medellín ประเทศโคลอมเบีย ถือเป็นตัวอย่างของการออกแบบ “โอกาสทางสังคม” ที่สามารถเปลี่ยนเป็นพลังของพลเมืองได้จริง ผ่านการลงทุนใน

โครงสร้างพื้นฐานเชิงสังคม เช่น ระบบคมนาคมสาธารณะ พื้นที่สาธารณะ และกระบวนการมีส่วนร่วมที่เปิดกว้าง (Maclean, 2015; Brand & Dávila, 2011) ผลลัพธ์ของ Medellín แสดงให้เห็นว่า “โอกาส” จะนำไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจได้ก็ต่อเมื่อถูกออกแบบเชื่อมโยงกับกลไกเชิงโครงสร้างที่ลดความเหลื่อมล้ำและเปิดพื้นที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีบทบาทร่วมอย่างแท้จริง

ทั้งนี้แม้ว่าจังหวัดน่านยังไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UCCN) แต่เงื่อนไขนี้ก็กลับเป็นจุดแข็งของงานวิจัย เนื่องจากสะท้อนข้อจำกัดเชิงสถาบัน กลไกการกำกับดูแล และความท้าทายด้านความเสมอภาคที่เมืองรองจำนวนมากต้องเผชิญ องค์ความรู้ที่นำเสนอในครั้งนี้จึงไม่ได้มุ่งอธิบายความสำเร็จเชิงย้อนหลัง แต่เป็นการสร้างกรอบแนวทางเชิงคาดการณ์ (forward-looking governance framework) ที่ผ่านการตรวจสอบเชิงประจักษ์ และสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสำหรับเมืองรองที่กำลังพัฒนาและมีลักษณะคล้ายคลึงกับจังหวัดน่าน ทั้งนี้ ทำให้องค์ความรู้ที่ได้มีความเป็นสากลและขยายผลได้กว้างกว่ากรณีศึกษาเพียงพื้นที่เดียว

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้มิได้เพียงยืนยันถึงบทบาทสำคัญของยุทธศาสตร์การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายในบริบทเมืองรองของไทยเท่านั้น แต่ยังขยายการอภิปรายไปสู่เวทีสากล โดยสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของการสร้าง “โอกาสทางสังคม” จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเชื่อมโยงกับการออกแบบเชิงสถาบันและโครงสร้างที่ตอบสนองต่อปัญหา “ระยะสุดท้าย” (last-mile inclusion) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเข้าถึงของประชาชนกลุ่มเปราะบางในทุกพื้นที่ (UN-Habitat, 2020) ประเด็นนี้สอดคล้องกับข้อถกเถียงร่วมสมัยด้านการกำกับดูแลเมือง (urban governance) (Healey, 2012; Evans, 2017) และแนวคิดการบริหารจัดการเชิงคาดการณ์ (anticipatory governance) ที่มุ่งเน้นการป้องกันผลลัพธ์เชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายที่ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง (Guston, 2014) ดังนั้น การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ในจังหวัดน่านจึงมีนัยสำคัญต่อการออกแบบนโยบายสาธารณะที่ไม่เพียงแต่สร้างโอกาสเชิงปริมาณ แต่ยังรับประกันคุณภาพและความเสมอภาคของการเข้าถึง ซึ่งเป็นแก่นสำคัญของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ได้องค์ความรู้เชิงประยุกต์ที่สามารถนำไปใช้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติในการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ดังนี้

ภาพที่ 3 รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดจากวรรณกรรมสากล เน้น 3 ตัวขับเคลื่อน ได้แก่ (1) การสื่อสารและการพัฒนาเครือข่าย, (2) การพัฒนาศักยภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่กับโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน, และ (3) โอกาสทางสังคมและมรดกวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืน

1. การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก

กำหนด "พื้นที่กลาง" สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นระหว่าง

ประชาชน หน่วยงาน และภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างระบบสื่อสารสองทาง (Participatory Communication) ซึ่งสอดคล้องกับ Wallerstein (2006) ที่ชี้ว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการสร้าง empowerment

ส่งเสริมการขยายเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อเสริมพลังการรวมกลุ่มและการทำงานแบบบูรณาการ (Network Governance) ตามแนวคิด Regulation on Collaboration ของ Foster และ Iaione (2016) ที่เสนอว่าการเปิดพื้นที่ความร่วมมือจะช่วยให้รัฐและประชาชนพัฒนาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือหลักในการกระตุ้นการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับ ตามทฤษฎี Network Society ของ Castells (2011) ที่มองว่าโครงสร้างเครือข่ายการสื่อสารเป็นแกนกลางของอำนาจและการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคดิจิทัล

2. การพัฒนาศักยภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควบคู่กับโครงสร้างพื้นฐาน

พัฒนาและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของประชาชน โดยเชื่อมโยงทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์เข้ากับการสร้างรายได้ (Creative Economy) ซึ่งสอดคล้องกับ Florida (2002) ที่ระบุว่าทุนมนุษย์เป็นปัจจัยหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ออกแบบและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เข้าถึงได้ง่าย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเอื้อต่อการรวมกลุ่มของชุมชน (Inclusive Infrastructure) ตามมุมมองของ Sassen (2006) ที่ชี้ว่าโครงสร้างพื้นฐานคุณภาพสูงสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสร้างโอกาสใหม่ในโลกาภิวัตน์

จัดให้มีพื้นที่แสดงผลงานสร้างสรรค์ ศูนย์เรียนรู้ และสถานที่พบปะเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Nurhayati, Kusumasari และ Wahyudi (2021) ที่เน้นว่าการฝึกทักษะเชิงปฏิบัติและการสร้างเครือข่ายตลาดเป็นตัวเสริมศักยภาพชุมชน ขณะที่ Evans (2009) และ Landry (2012) เน้นบทบาทของพื้นที่สร้างสรรค์และทุนวัฒนธรรมในการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3. การสร้างโอกาสทางสังคมและการสืบสานภูมิปัญญาเพื่อความยั่งยืน

กำหนดนโยบายและปรับแนวทางเพื่อสร้างโอกาสทางสังคมที่เข้าถึงกลุ่มเปราะบางและลดความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นรูปธรรม (Social Inclusion) สอดคล้องกับ UNESCO (2017), Sen (1999) และ Soja (2010) ที่เน้นว่าการพัฒนาที่แท้จริงต้องครอบคลุม เท่าเทียม และเป็นธรรมเชิงพื้นที่ สนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Throsby (2010) ที่เสนอสมดุลระหว่างเศรษฐศาสตร์ วัฒนธรรมและการอนุรักษ์ รวมถึง Duxbury et al. (2020) ที่ชี้ว่ามรดกวัฒนธรรมสามารถเสริมความสามารถของชุมชนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤติได้อย่างยั่งยืน

ความใหม่ขององค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณในบทที่ 4 พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์กับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ($r = 0.118-0.646$, $p < 0.01$) และอิทธิพลทางตรงที่โดดเด่นของยุทธศาสตร์การสื่อสารและพัฒนาเครือข่าย ($\beta = 0.50$) งานวิจัยนี้ได้ขยายขอบเขตทฤษฎี Empowerment (Zimmerman, 2000; Wallerstein, 2006) และ Network Society (Castells, 2011) ไปสู่บริบทเมืองรองในประเทศกำลังพัฒนา ที่เป็นสมาชิก UNESCO Creative Cities Network โดยผสมผสานมิติ เศรษฐกิจสร้างสรรค์-วัฒนธรรม-ความเท่าเทียมทางสังคม เข้ากับยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ

ต่างจากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่มุ่งศึกษาในเมืองขนาดใหญ่หรือประเทศพัฒนาแล้ว งานนี้ได้พัฒนาและทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (SEM) ที่เชื่อมโยงค่าความสัมพันธ์ (r) และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (β) เข้ากับกรอบทฤษฎีและกรณีศึกษาระดับสากล เช่น Participatory Communication (Wallerstein, 2006), Network Governance (Foster & Iaione, 2016) และ Inclusive Infrastructure (Sassen, 2006)

องค์ความรู้ที่ได้สามารถใช้เป็นโมเดลอ้างอิงเชิงนโยบายสำหรับการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ในระดับภูมิภาคและนานาชาติ โดยความใหม่ขององค์ความรู้ประกอบด้วย

1. การขยายขอบเขตทฤษฎี Empowerment และ Network Society ให้ครอบคลุมบริบทเมืองรองในประเทศกำลังพัฒนา
2. การผสมมิติ เศรษฐกิจสร้างสรรค์-วัฒนธรรม-ความเท่าเทียมทางสังคม เข้ากับการออกแบบยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่
3. การเชื่อมหลักฐานเชิงประจักษ์ (β , r) เข้ากับทฤษฎีและกรณีศึกษา เพื่อพัฒนาเป็นโมเดลเชิงนโยบายที่ประยุกต์ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรจัดทำนโยบายระดับจังหวัดที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนเป็นวาระหลัก โดยบูรณาการยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์เข้ากับนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 กำหนดแผนพัฒนาศักยภาพประชาชนแบบมีส่วนร่วมให้เป็นนโยบายประจำปี เพื่อรองรับเป้าหมายระยะยาวของการเข้าสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก (UCCN)

1.3 ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงวัฒนธรรม เช่น ศูนย์เรียนรู้ งานหัตถกรรม และพื้นที่แสดงผลงานสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

1.4 ควรส่งเสริมการกระจายอำนาจไปยังชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจและขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

1.5 มีความจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายในยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม ตามผลการวิเคราะห์โมเดล SEM ที่พบว่ามียุทธศาสตร์เชิงลบ (-0.23) เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเปราะบางและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การสื่อสารและพัฒนาเครือข่าย

2.1.1 จัดให้มี “เวทีสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Forum) ระหว่างประชาชน หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นช่องทางแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์

2.1.2 สนับสนุนการขยายเครือข่ายความร่วมมือกับเมืองสร้างสรรค์อื่น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลัก สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่า ยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายมีอิทธิพลสูงสุดต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ($\beta = 0.50$)

2.1.3 จัดตั้ง “Nan Creative Hub” เป็นศูนย์กลางประสานงานเครือข่ายและเผยแพร่ข้อมูล เพื่อสร้างระบบสื่อสารสองทางอย่างต่อเนื่อง

2.2 การพัฒนาศักยภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2.2.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับช่างฝีมือและผู้ประกอบการในท้องถิ่น

2.2.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงวัฒนธรรม เช่น ศูนย์เรียนรู้ พื้นที่จัดแสดงผลงาน และตลาดสร้างสรรค์ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมออกแบบและบริหารจัดการ

2.2.3 จัดตั้ง “โครงการพี่เลี้ยงสร้างสรรค์” (Creative Coach Program) ร่วมกับสถาบันการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำปรึกษาและสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

2.3.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระดมความคิดเห็น การออกแบบโครงการ ไปจนถึงการประเมินผล

2.3.2 ใช้กระบวนการ “ร่วมคิด-ร่วมทำ-ร่วมรับผลประโยชน์” (Co-Creation) เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) และความต่อเนื่องของการดำเนินงาน

2.4 การสืบสานภูมิปัญญาและสร้างผู้สืบทอด

2.4.1 จัดทำแผนถ่ายทอดองค์ความรู้จากครุภูมิปัญญาสู่เยาวชนอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.4.2 จัดตั้งฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย การพัฒนาเชิงนโยบาย และการต่อยอดเชิงธุรกิจ

2.4.3 สร้าง “Nan Cultural Apprenticeship Program” ให้เยาวชนได้ฝึกฝนและสร้างผลงานร่วมกับครุภูมิปัญญา พร้อมสนับสนุนทุนและช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ขยายการศึกษาไปยังพื้นที่ชนบทและกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านพลังอำนาจและการมีส่วนร่วม
 2. ศึกษากลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างฐานข้อมูลเชิงลึก
 3. เพิ่มตัวแปรด้านทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคม เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน
 4. พัฒนาเครื่องมือวิจัยให้วัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงได้จริง (Behavioral Change) ควบคู่กับทัศนคติ
 5. ศึกษาตัวแปรตัวกลาง (Mediating Variables) เช่น ความไว้วางใจต่อหน่วยงานรัฐ หรือแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม
 6. ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) และการวิเคราะห์ขั้นสูง เช่น Confirmatory Factor Analysis (CFA) และ Multi-Group SEM เพื่อยืนยันความเหมาะสมของโมเดลในกลุ่มประชากรต่าง ๆ
4. ข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้
- 4.1 กลุ่มตัวอย่างมุ่งเน้นในพื้นที่เมืองและชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ ทำให้ข้อมูลอาจไม่ครอบคลุมกลุ่มประชากรในชนบทหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีบริบทแตกต่าง
 - 4.2 การเก็บข้อมูลเป็นการวัดเชิงความคิดเห็นและทัศนคติ อาจไม่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริง
 - 4.3 การวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) อาจมีข้อจำกัดด้านความเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด

บรรณานุกรม

- จิตรมา คมผล. (2556). แนวทางการส่งเสริมชุมชนสร้างสรรค์ในประเทศไทย [ดุชนิพนธ์ศึกษา
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2539). การเสริมสร้างพลังอำนาจวิชาชีพ. *วารสารพยาบาลศาสตรจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย*, 8(1-3), 26-37
- จังหวัดน่าน. (ม.ป.ป.). ข้อมูลการปกครอง. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2568, จาก
<https://www.nan.go.th/about-article/6/>
- น่านเมืองสร้างสรรค์. (2566). พันธกิจและเป้าหมายการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์.
<https://www.nancreativitycity.org/th/ภารกิจ>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2566, 12 กันยายน). ‘ยูเนสโก’ ยก 5 จังหวัดของไทยเป็นเมืองสร้างสรรค์.
MGR Online. <https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9660000051685>
- รุจิรา รัตนธรรม. (2562). ชุมชนกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์: กรณีศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์
ย่านเจริญกรุง [รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]
- สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน. (2566). สถิติจังหวัดน่าน.
https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/file_or_link/2024/20240712131726_97432.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทย
ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569. [https://www.nesdc.go.th/download/
document/SAC/BCG_report_2021-2026.pdf](https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/BCG_report_2021-2026.pdf)
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). โครงการเครือข่ายเมือง
สร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network - UCCN).
<https://www.bic.moe.go.th/th/news/detail/659/>
- อมร สุวรรณนิมิตร. (2546). รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการ
พัฒนาชุมชนน่าอยู่ [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]
- Alkire, S. (2005). Why the capability approach? *Journal of Human Development*, 6(1),
115–135. <https://doi.org/10.1080/146498805200034275>
- Alsop, R., & Heinsohn, N. (2005). *Measuring empowerment in practice: Structuring
analysis and framing indicators* (World Bank Policy Research Working
Paper 3510). <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/8577>

- Argyris, C., & Schön, D. A. (1978). *Organizational learning: A theory of action perspective*. Addison-Wesley.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
<https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Aruma, E. O. (2018). Roles of communication in community development. *International Journal of Network and Communication Research*, 5(1), 1–10.
- Ashforth, B. E. (1989). The experience of powerlessness in organizations. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 43(2), 207–242.
[https://doi.org/10.1016/0749-5978\(89\)90051-4](https://doi.org/10.1016/0749-5978(89)90051-4)
- Bai, Y., Zhang, Z., & Qian, J. (2020). Cultural participation, social capital and urban creative development: Evidence from Shanghai. *Cities*, 97, 102505.
<https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.102505>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W.H. Freeman.
- Bertalanffy, L. von. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. George Braziller.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). *Research in education* (10th ed.). Pearson Education Inc.
- Bovaird, T., & Loeffler, E. (2012). From engagement to co-production: How users and communities contribute to public services. *Public Administration Review*, 72(5), 1–11. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2012.02595.x>
- Brand, P., & Dávila, J. D. (2011). Mobility innovation at the urban margins: Medellín's Metrocables. *City*, 15(6), 647–661
<https://doi.org/10.1080/13604813.2011.609002>.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Castells, M. (2011). A network theory of power. *International Journal of Communication*, 5, 773–787. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/1136>
- Chandler, G. E. (1992). The myth of empowerment. *Nursing Administration Quarterly*, 16(3), 1–5.

- Chen, W., Huang, Z., & Xu, H. (2022). Cultural empowerment and sustainable Community development: A case study of ethnic minority regions. *Sustainability*, 14(9), 5432. <https://doi.org/10.3390/su14095432>
- Christens, B. D. (2012). Targeting empowerment in community development: A community psychology approach to enhancing local power and well-being. *Community Development Journal*, 47(4), 538–554. <https://doi.org/10.1093/cdj/bss031>
- Chuangchai, P. (2020). Creative city policy in second-tier cities: The case of Chiang Mai, Thailand. In X. Gu, M. K. Lim, & J. O'Connor (Eds.), *Re-imagining creative cities in twenty-first century Asia* (pp. 239–252). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-46291-8_16
- Creative city*. (2024, April 16). In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Creative_city
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale development: Theory and applications* (4th ed.). SAGE Publications.
- DeVito, J. A. (2000). *Human communication* (8th ed.). Longman.
- Dewettinck, K., & van Ameijde, M. (2007). *Linking leadership empowerment behavior to employee attitude and behavioral intentions: Testing the mediating role of psychological empowerment*. Vlerick Leuven Gent.
- Duxbury, N., Bakas, F. E., de Carvalho, C., & Albino, S. (2020). Heritage, creativity and the sustainable development of the territory: A case study of a creative city. *City, Territory and Architecture*, 7(14), 1–21. <https://doi.org/10.1186/s40410-020-00126-7>
- Duxbury, N., Hosagrahar, J., & Pascual, J. (2020). Why must culture be at the heart of sustainable urban development? *Urban Culture and Heritage*, 1(1), 15–28.
- ECOPER. (2024, February 10). *UNESCO's Board discusses ECOPER's report on Creative Cities*. <https://ecoper.eu/2024/02/10/unescos-boarddiscusses/-ecopers-report-on-creative-cities>

- Edmondson, A. C. (2018). *The fearless organization: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth*. John Wiley & Sons.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Evans, G. (2009). Creative cities, creative spaces and urban policy. *Urban Studies*, 46(5–6), 1003–1040. <https://doi.org/10.1177/0042098009103853>
- Evans, J. (2017). Governing cities for sustainability: A research agenda. In J. Evans, A. Karvonen, & R. Raven (Eds.), *The experimental city* (pp. 15–32). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315228389>
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class: And how it's transforming work, leisure, community and everyday life*. Basic Books.
- Foster, S. R., & Iaione, C. (2016). The city as a commons. *Yale Law & Policy Review*, 34(2), 281–349.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Herder and Herder.
- Fung, A. (2006). Varieties of participation in complex governance. *Public Administration Review*, 66, <https://doi.org/10.1111/j.15406210.2006.00667.x>
- Gathen, C., Skoglund, W., & Laven, D. (2021). The UNESCO Creative Cities Network: A case study of city branding. In A. J. S. G. D. L. V. G. V. T. L. J. H. E. S. D. W. M. G. V. D. T. S. K. A. H. (Eds.), *Tourism, creativity and development: The role of the UNESCO Creative Cities Network* (pp. 209–222). Routledge.
- Gaventa, J. (2021). Linking participatory governance and citizen empowerment: New research directions. *Community Development Journal*, 56(4), 579–596. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsab018>
- Gibson, C. H. (1991). A concept analysis of empowerment. *Journal of Advanced Nursing*, 16(3), 354–361. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.1991.tb01660.x>
- Global Cities Hub. (2023). *UNESCO Creative Cities Network*. <https://globalcitieshub.org/en/unesco-creative-cities-network/>
- Green Destinations Foundation. (2022). *2022 Green Destinations Top 100 Stories*. <https://greendestinations.org/2022-top100-stories-green-award-winners/>

- Guston, D. H. (2014). Understanding “anticipatory governance.” *Social Studies of Science*, 44(2), 218–242. <https://doi.org/10.1177/0306312713508669>
- Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action: Reason and the rationalization of society* (Vol. 1). Beacon Press.
- Healey, P. (2012). The universal and the contingent: Some reflections on the transnational flow of planning ideas and practices. *Planning Theory*, 11(2), 188–207. <https://doi.org/10.1177/1473095211419333>
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115–135. <https://doi.org/10.1007/s11747-014-0403-8>
- Heumann, L. F., McCall, M. E., & Boldy, D. P. (2001). *Empowering frail elderly people*. Praeger.
- Homsombat, W., Naranong, A., & Rojniruttikul, N. (2025). *Measuring the impact of creative city attributes on regional economic development in Thailand*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/390109310_Measuring_the_impact_of_creative_city_attributes_on_regional_economic_development_in_Thailand
- Howkins, J. (2001). *The creative economy: How people make money from ideas*. Penguin Press.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning* (5th ed.). Allyn & Bacon.
- Katzenbach, J. R., & Smith, D. K. (1993). *The wisdom of teams: Creating the high-performance organization*. Harvard Business School Press.
- Keyton, J. (2017). Communication in organizations. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 4, 501–526. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-032516-113341>
- Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy*. Cambridge Adult Education.

- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: An introduction to its methodology* (3rd ed.). Sage Publications.
- Landry, C. (2000). *The creative city: A toolkit for urban innovators*. Earthscan Publications.
- Laschinger, H. K. S., Finegan, J., Shamian, J., & Wilk, P. (2001). Impact of structural and psychological empowerment on job strain in nursing work settings: Expanding Kanter's model. *Journal of Nursing Administration*, 31(5), 260–272. <https://doi.org/10.1097/00005110-200105000-00006>
- Lashley, C. (1997). *Empowering service excellence: Beyond the quick fix*. Cassell.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815355>
- Laverack, G. (2006). Improving health outcomes through community empowerment: A review of the literature. *Journal of Health, Population and Nutrition*, 24(1), 113–120.
- Laverack, G., & Wallerstein, N. (2001). Measuring community empowerment: A fresh look at organizational domains. *Health Promotion International*, 16(2), 179–185. <https://doi.org/10.1093/heapro/16.2.179>
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140,1–55.
- Lim, M. K., & Chuangchai, P. (2024). The making of the ‘Old Town Sakon Nakhon creative district’ in Thailand: A process evaluation study of the creative placemaking agenda through festivalisation. *City, Culture and Society*, 38, 100595. <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2024.100595>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Markusen, A., & Gadwa, A. (2010). *Creative placemaking*. National Endowment for the Arts. <https://www.arts.gov/sites/default/files/CreativePlacemaking-Paper.pdf>

- Maclean, K. (2015). Social urbanism and the politics of violence: The Medellín miracle. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137397362>
- Maryunani, S. R., Simatupang, T. M., & Mirzanti, I. R. (2024). The conceptual framework of creative city. *Journal of Ecohumanism*, 3(7), 982–989. <https://doi.org/10.62754/joe.v3i7.4271>
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. Sage Publications.
- Muchinsky, P. M. (2000). *Psychology applied to work: An introduction to industrial and organizational psychology* (6th ed.). Wadsworth.
- National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research. (1979). *The Belmont report: Ethical principles and guidelines for the protection of human subjects of research*. U.S. Department of Health, Education, and Welfare. <https://www.hhs.gov/ohrp/regulations-and-policy/belmontreport/index.html>
- Nurhayati, M., Kusumasari, B., & Wahyudi, W. (2021). Empowering coastal tourism communities through digital communication and entrepreneurship. *Community Development Journal*, 56(4), 611–628. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsaa009>
- Nussbaum, M. C. (2011). *Creating capabilities: The human development approach*. Harvard University Press.
- Ohmer, M. L., & Beck, E. (2022a). Measuring community empowerment: A mixed-methods examination of the community empowerment scale. *Journal of Community Psychology*, 50(3), 1341–1362. <https://doi.org/10.1002/jcop.22756>
- Ohmer, M. L., & Beck, E. (2022b). Measuring community empowerment: A review of assessment tools and their applications. *Journal of Community Practice*, 30(1), 20–39. <https://doi.org/10.1080/10705422.2021.2017968>
- Oxford English Dictionary. (n.d.). Empowerment. In *Oxford English Dictionary* (online). Oxford University Press. <https://www.oed.com>

- Perkins, D. D., & Zimmerman, M. A. (1995). Empowerment theory, research, and application. *American Journal of Community Psychology*, 23(5), 569–579. <https://doi.org/10.1007/BF02506982>
- Peterson, N. A., & Zimmerman, M. A. (2004). Beyond the individual: Toward a nomological network of organizational empowerment. *American Journal of Community Psychology*, 34(1/2), 129–145. <https://doi.org/10.1023/B:AJCP.0000040151.77047.d6>
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Belknap Press.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.
- Rappaport, J. (1987). Terms of empowerment/exemplars of prevention: Toward a theory for community psychology. *American Journal of Community Psychology*, 15(2), 121–148. <https://doi.org/10.1007/BF00919275>
- Rifkin, J. (2021). *The green new deal: Why the fossil fuel civilization will fail by 2028, and the bold economic plan to save life on earth*. St. Martin's Press.
- Roberts, B. H. (2014). Managing systems of secondary cities: Policy responses in international development. Cities Alliance. <https://citiesalliance.org/documents/36726/37203/Secondary+Cities.pdf>
- Robeyns, I. (2017). *Wellbeing, freedom and social justice: The capability approach re-examined*. Open Book Publishers.
- Rodríguez-Insuasti, H., Montalván-Burbano, N., Suárez-Rodríguez, O., Yonfá-Medrandá, M., & Parrales-Guerrero, K. (2022). Creative Economy: A worldwide research in business, management and accounting. *Sustainability*, 14(23), 16010. <https://doi.org/10.3390/su142316010>
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed.). Free Press.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49–60.
- Salas, E., Reyes, D. L., & McDaniel, S. H. (2018). The science of teamwork: Progress, reflections, and the road ahead. *American Psychologist*, 73(4), 593–600. <https://doi.org/10.1037/amp0000334>

- Sassen, S. (2006). *Cities in a world economy* (3rd ed.). Pine Forge Press.
- Scherer, A. G., & Palazzo, G. (2007). Toward a political conception of corporate responsibility: Business and society in a globalized world. *Academy of Management Review*, 32(4), 1096–1120.
<https://doi.org/10.5465/amr.2007.26585837>
- Segovia, O. (2022). The creative city: An approach with multiple perspectives. *City, Territory and Architecture*, 9(1), 9. <https://doi.org/10.1186/s40410-022-00178-x>
- Seibert, S. E., Wang, G., & Courtright, S. H. (2011). Antecedents and consequences of psychological and team empowerment in organizations: A meta-analytic review. *Journal of Applied Psychology*, 96(5), 981–1003. <https://doi.org/10.1037/a0022676>
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Alfred A. Knopf.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (1998). *Supervision: A redefinition* (6th ed.). McGraw-Hill.
- Soja, E. W. (2010). *Seeking spatial justice*. University of Minnesota Press.
- Spreitzer, G. M. (1995). Psychological empowerment in the workplace: Dimensions, measurement, and validation. *Academy of Management Journal*, 38(5), 1442–1465. <https://doi.org/10.2307/256865>
- Tan, S. Y., & Taeihagh, A. (2020). Smart city governance in developing countries: A systematic literature review. *Sustainability*, 12(3), 899.
<https://doi.org/10.3390/su12030899>
- Tanaka, S. (2020). Cultural policy and urban revitalization: A case study of Kanazawa. *Journal of Urban Studies*, 45(2), 150–165.
<https://doi.org/10.1177/0042098019876543>
- Tandfonline. (2024). *The impact of creative city development*.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07352166.2024.2345651>
- Thomas, K. W., & Velthouse, B. A. (1990). Cognitive elements of empowerment: An “interpretive” model of intrinsic task motivation. *Academy of Management Review*, 15(4), 666–681. <https://doi.org/10.5465/amr.1990.4310926>

- Throsby, D. (2010). *The economics of cultural policy*. Cambridge University Press.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2019a). *UNESCO Creative Cities Network: Annual report 2019*. UNESCO.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000372574>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2019b). *UNESCO Creative Cities Network: Mission statement*.
<https://www.unesco.org/en/creative-cities/mission>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2021a). *UNESCO Creative Cities Network: Annual report 2021*. <https://en.unesco.org/creative-cities>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2021b). *UNESCO Creative Cities Network: Call for applications 2021 - Application guidelines*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000376447>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2023, October 31). *55 new cities join the UNESCO Creative Cities Network*. <https://www.unesco.org/en/articles/55-new-cities-join-unesco-creative-cities-network>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (n.d.a). About us | Creative Cities Network. <https://en.unesco.org/creative-cities/home>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (n.d.b). *Creative Cities Network*. <https://en.unesco.org/creative-cities/>
- United Nations Human Settlements Programme. (2020). *World cities report 2020: The value of sustainable urbanization*. UN-Habitat. <https://unhabitat.org/wcr/>
- UN-Habitat. (2020). *World cities report 2020: The value of sustainable urbanization*. Nairobi, Kenya: United Nations Human Settlements Programme.
<https://unhabitat.org/world-cities-report-2020-the-value-of-sustainable-urbanization>

- Wallerstein, N. (2006). *What is the evidence on effectiveness of empowerment to improve health?* Health Evidence Network Report. World Health Organization Regional Office for Europe.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.
- Wilson, A., & Ingram, J. (2024). Studio Chiang Mai: Co-creating a digital heritage platform for a creative city. *Journal of Open Humanities Data*, 10(1), 185 <https://doi.org/10.5334/johd.185>
- World Health Organization. (2010). *Community empowerment*. WHO. <https://www.who.int>
- World Medical Association. (2013). World Medical Association Declaration of Helsinki: Ethical principles for medical research involving human subjects. *JAMA*, 310(20), 2191–2194. <https://doi.org/10.1001/jama.2013.281053>
- Yamamoto, T., & Fujita, K. (2025). Integrating environmental sustainability into creative city policy: Lessons from Japan's UCCN initiatives. *Sustainability*, 17(13), 6127. <https://doi.org/10.3390/su17136127>
- Zhang, X., & Bartol, K. M. (2010). Linking empowering leadership and employee creativity: The influence of psychological empowerment, intrinsic motivation, and creative process engagement. *Academy of Management Journal*, 53(1), 107–128. <https://doi.org/10.5465/amj.2010.48037118>
- Zimmerman, M. A. (1995). Psychological empowerment: Issues and illustrations. *American Journal of Community Psychology*, 23(5), 581–599. <https://doi.org/10.1007/BF02506983>
- Zimmerman, M. A. (2000a). Empowerment theory: Psychological, organizational, and community levels of analysis. In J. Rappaport & E. Seidman (Eds.), *Handbook of community psychology* (pp. 43–63). Kluwer Academic/Plenum Publishers.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

เรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระดับพลังอำนาจของประชาชน และ ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพลังอำนาจของประชาชน

ภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
2. การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการสร้างสรรค์
3. การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม
4. การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน
5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน
6. การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน 4 ด้าน ได้แก่ 1.ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม 2. ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน 3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร

2. คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามนี้ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามฉบับนี้จะถือเป็นความลับโดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบต่อนานแต่อย่างใดทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ณ ที่นี้ด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่เป็นคำตอบของท่าน

1. เพศ

- [] 1.) ชาย [] 2.) หญิง [] 3.) เพศทางเลือก

2. อายุ

- [] 1.) 18-30 ปี [] 2.) 31-40 ปี
[] 3.) 41-50 ปี [] 4.) มากกว่า 50 ปี

3. ระดับการศึกษา

- [] 1.) ประถมศึกษา [] 2.) มัธยมศึกษาตอนต้น
[] 3.) มัธยมศึกษาตอนปลาย [] 4.) ปริญญาตรี
[] 5.) สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

- [] 1.) เกษตรกร [] 2.) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
[] 3.) รับจ้างทั่วไป [] 4.) ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
[] 5.) อื่นๆโปรดระบุ.....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- [] 1.) ต่ำกว่า 5,000 บาท [] 2.) 5,001-10,000 บาท
[] 3.) 10,001-20,000 บาท [] 4.) 20,001-30,000 บาท
[] 5.) 30,001-40,000 บาท [] 6.) มากกว่า 40,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

คำชี้แจง:

โปรดพิจารณาว่า **ระดับพลังอำนาจของประชาชน** ภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ตามความคิดเห็นของท่านอยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 4 หมายถึง มีระดับพลังอำนาจมาก
- 3 หมายถึง มีระดับพลังอำนาจค่อนข้างมาก
- 2 หมายถึง มีระดับพลังอำนาจค่อนข้างน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับพลังอำนาจน้อย

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์				
2.1.1 จังหวัดน่านจะเป็นเมืองแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้				
2.1.2 ประชาชนควรได้เป็นส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองน่านให้มีศักยภาพด้านการแข่งขันภายใต้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรมสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน				
2.1.3 เศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเมืองน่านในระดับประเทศและนานาชาติได้				
2.1.4 การพัฒนานวัตกรรมด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดน่านได้อย่างยั่งยืน				
2.1.5 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดน่าน				

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านการ สร้างสรรค์				
2.2.1 การพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการ ยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน				
2.2.2 การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์จะช่วยสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัด น่านได้				
2.2.3 การได้รับการสนับสนุนหรือมีโอกาสเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม หรือพัฒนาทักษะด้านการสร้างสรรค์ช่วยยกระดับศักยภาพของ ประชาชนในจังหวัดน่าน				
2.2.4 การพัฒนาบุคลากร และให้ความรู้แก่ประชาชนด้านความคิด สร้างสรรค์ช่วยยกระดับศักยภาพของประชาชนในจังหวัดน่าน				
2.2.5 การพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์สามารถ เพิ่มมูลค่าของสินค้าท้องถิ่นได้				
2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม ทางสังคม				
2.3.1 กลุ่มเปราะบางในสังคม เช่น เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุใน จังหวัดน่าน ในปัจจุบันมีโอกาสเข้าถึงกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างเท่า เทียม				
2.3.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชนในจังหวัดน่าน				
2.3.3 การพัฒนาทักษะด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านสำหรับกลุ่ม ชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่สำคัญ				
2.3.4 การสร้างโอกาสทางการศึกษาด้านศิลปะและหัตถกรรมให้กับ คนในชุมชนและท้องถิ่นสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้				

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
2.3.5 การพัฒนาทักษะด้านการออกแบบและผลิตงานสร้างสรรค์ช่วยให้ประชาชนสามารถแข่งขันในตลาดเพื่อรองรับความต้องการของตลาดแบบปกติวิถีใหม่ (New Normal Market) ได้				
2.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน				
2.4.1 การผสมผสานภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านกับเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของจังหวัดน่านได้				
2.4.2 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านศิลปะและหัตถกรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของเมืองสร้างสรรค์ได้				
2.4.3 ประชาชนในจังหวัดน่านควรมีโอกาสรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน				
2.4.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาใช้สร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของจังหวัดน่านได้				
2.4.5 การพัฒนาหลักสูตรด้านการออกแบบและสร้างสรรค์งานหัตถกรรมช่วยให้ประชาชนจังหวัดน่านสามารถพัฒนาฝีมือและสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจริงได้				
2.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน				
2.5.1 โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถรองรับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม				
2.5.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะช่วยส่งเสริมให้เมืองน่านเป็นเมืองสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนได้				
2.5.3 การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของจังหวัดน่านได้				

พลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
2.5.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถ ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้				
2.5.5 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและเข้าถึงง่ายสามารถ ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์มากขึ้น				
2.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6: การสื่อสารและพัฒนาเครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน				
2.6.1 การเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ของจังหวัด น่านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นจะช่วยให้สามารถสร้างการรับรู้ใน ระดับประเทศและนานาชาติ				
2.6.2 จังหวัดน่านควรมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับเมือง สร้างสรรค์อื่น ๆ เพื่อช่วยให้จังหวัดน่านเติบโตเป็นศูนย์กลางศิลปะ และหัตถกรรมได้				
2.6.3 ประชาชนควรรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย เมืองสร้างสรรค์ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ				
2.6.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีกับเมืองสร้างสรรค์อื่น ๆ ช่วยให้เกิดการพัฒนาเมืองน่านได้				
2.6.5 การส่งเสริมการสื่อสารและการรับรู้เกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ผ่าน สื่อออนไลน์และออฟไลน์เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชน				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

คำชี้แจง: โปรดพิจารณาว่า ปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ตามความคิดเห็นของท่านอยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 4 หมายถึง มีผลมาก ต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน
- 3 หมายถึง มีผลค่อนข้างมาก ต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน
- 2 หมายถึง มีผลค่อนข้างน้อย ต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน
- 1 หมายถึง มีผลน้อย ต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
3.1 ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม				
3.1.1 ท่านเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์				
3.1.2 ท่านเห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เทคโนโลยี ประเพณี และเครือข่ายการเรียนรู้ มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพร้อมสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์				
3.1.3 การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การศึกษาดูงาน หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์จะช่วยให้ประชาชนมีบทบาทการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์				

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของ ประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
3.1.4 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สามารถช่วยให้ประชาชนพร้อม ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์และ สามารถพึ่งพาตนเองและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนได้ดีขึ้น				
3.1.5 การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การฝึกอาชีพ หรือการ พัฒนาทักษะด้านศิลปะและหัตถกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วย ในการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ได้				
3.2 ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน				
3.2.1 การทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างภาคประชาชนด้วยกัน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เมือง สร้างสรรค์				
3.2.2 การทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างภาคประชาชนกับ ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มการรับรู้ และความเข้าใจในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เมืองสร้างสรรค์				
3.2.3 การมีส่วนร่วมในทีมงานหรือกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับการ พัฒนาเมืองสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความสามัคคีและความสนทน กลมเกลียวกัน				
3.2.4 การลงพื้นที่และสร้างทีมงานในแต่ละพื้นที่ในจังหวัดอย่าง ทั่วถึงของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเสริมสร้างการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกใน ภาคประชาชน				
3.2.5 กิจกรรมหรือโครงการของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดขึ้น จะช่วยกระตุ้นประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการ รวมตัวและให้ความร่วมมือเพิ่มขึ้นต่อการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก				

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของ ประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
3.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน				
3.3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนและ ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ				
3.3.2 การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนสามารถช่วย กระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเมืองสร้างสรรค์ ได้				
3.3.3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและ ดำเนินโครงการจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเมือง สร้างสรรค์				
3.3.4 การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน				
3.3.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถจะช่วยให้เกิดการพัฒนา โครงการด้านศิลปะและหัตถกรรมที่ตอบสนองความต้องการของ ประชาชน				
3.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร				
3.4.1 การสื่อสารข่าวสารเกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์ที่มี ประสิทธิภาพและเข้าถึงประชาชนได้เพียงพอจะช่วยให้ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์เกี่ยวกับโครงการ พัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของจังหวัดน่าน				
3.4.2 การสื่อสารช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ ระหว่างประชาชนในจังหวัดน่านและสามารถกระตุ้นให้ ประชาชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนเมืองสร้างสรรค์				
3.4.3 การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเวที อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง สร้างสรรค์ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นต่อการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก				

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของ ประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็น			
	4	3	2	1
3.4.4 การสื่อสารผ่านสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อออนไลน์ หรืองาน สัมมนา ช่วยให้ประชาชนเข้าใจแนวคิดเมืองสร้างสรรค์มากขึ้น				
3.4.5 การสื่อสารที่ดีและทั่วถึงสามารถส่งเสริมให้ประชาชนจาก หลากหลายกลุ่มร่วมมือกันในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ได้				

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
เรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์
ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก
ในสาขา หัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

คำชี้แจง:

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งข้อมูลที่ท่านให้จะมีคุณค่าต่อการศึกษาและพัฒนานโยบาย/โครงการที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์

2.1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชน ครอบคลุม

4 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม
2. ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน
3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร

2.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. คำตอบที่ท่านให้จะถูกเก็บเป็นความลับ และผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น โดยจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือรายละเอียดใด ๆ ที่สามารถระบุตัวท่านได้ ทั้งนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่องานทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ณ ที่นี้ด้วย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

คำถามสัมภาษณ์

1. ปัจจัยที่เสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

โปรดให้ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับปัจจัยต่อไปนี้ และอธิบายเหตุผลหรือยกตัวอย่างประกอบ (ถ้ามี)

1.1 ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม

ท่านคิดว่าปัจจัยนี้ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร

1.2 ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน

ท่านคิดว่าปัจจัยนี้ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร

1.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

ท่านคิดว่าปัจจัยนี้ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร

1.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร

ท่านคิดว่าปัจจัยนี้ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ท่านเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนและการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

เรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก

คำชี้แจง

1. ข้อคำถามต่อไปนี้เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อความแล้วพิจารณาให้คะแนนความถูกต้องและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร ดังนี้

1.1 ในกรณีที่ท่านเห็นด้วยกับข้อคำถามนั้นกรุณาให้คะแนนความถูกต้องและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “+1”

2.2 ในกรณีที่ท่านไม่แน่ใจกับข้อคำถามนั้นกรุณาให้คะแนนความถูกต้องและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “0”

2.3 ในกรณีที่ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อคำถามนั้นกรุณาให้คะแนนความถูกต้องและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “-1”

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์
ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ในสาขาหัตถกรรมและศิลปะ
พื้นบ้าน

ข้อคำถาม แบบสอบถามพลังอำนาจของ ประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม คะแนน	ค่า IOC
	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3		
2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์					
2.1.1	+1	+1	+1	3	1
2.1.2	+1	+1	+1	3	1
2.1.3	+1	+1	+1	3	1
2.1.4	0	+1	+1	2	0.67
2.1.5	+1	+1	+1	3	1
2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาศักยภาพและ ทักษะด้านการสร้างสรรค์					
2.2.1	+1	+1	+1	3	1
2.2.2	+1	+1	+1	2	0.67
2.3.3	+1	+1	+1	3	1
2.2.4	0	+1	+1	2	0.67
2.2.5	+1	+1	+1	3	1
2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างโอกาสและการ เรียนรู้อย่างเท่าเทียมทางสังคม					
2.3.1	+1	+1	+1	3	1
2.3.2	+1	0	+1	2	0.67
2.3.3	+1	+1	+1	3	1
2.3.4	0	+1	+1	2	0.67
2.3.5	+1	+1	+1	3	1

ข้อความ แบบสอบถามพลังอำนาจของ ประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม คะแนน	ค่า IOC
	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3		
2.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสืบสานและ สร้างสรรค์ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมและ ศิลปะพื้นบ้าน					
2.4.1	+1	+1	+1	3	1
2.4.2	+1	+1	+1	3	1
2.4.3	+1	+1	+1	3	1
2.4.4	+1	+1	0	2	0.67
2.4.5	+1	+1	+1	3	1
2.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5: การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณะรองรับเมืองสร้างสรรค์น่าน					
2.5.1	+1	+1	+1	3	1
2.5.2	+1	+1	+1	3	1
2.5.3	+1	+1	+1	3	1
2.5.4	+1	+1	+1	3	1
2.5.5	+1	+1	+1	3	1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในสาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน

ข้อคำถาม แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวมคะแนน	ค่า IOC
	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3		
3.1 ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม					
3.1.1	+1	+1	+1	3	1
3.1.2	+1	+1	+1	3	1
3.1.3	0	+1	+1	2	0.67
3.1.4	+1	+1	+1	3	1
3.1.5	+1	+1	+1	3	1
3.2 ปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน					
3.2.1	+1	+1	+1	3	1
3.2.2	+1	+1	+1	3	1
3.2.3	+1	+1	+1	3	1
3.2.4	+1	+1	+1	3	1
3.2.5	+1	+1	+1	3	1
3.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน					
3.3.1	+1	+1	+1	3	1
3.3.2	+1	+1	0	2	0.67
3.3.3	+1	+1	+1	3	1
3.3.4	0	+1	+1	2	0.67
3.3.5	+1	+1	+1	3	1

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเสริมสร้าง พลังอำนาจของประชาชนในการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม คะแนน	ค่า IOC
	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3		
3.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร					
3.4.1	+1	+1	+1	3	1
3.4.2	+1	+1	0	2	0.67
3.4.3	+1	+1	+1	3	1
3.4.4	+1	+1	+1	3	1
3.4.5	+1	+1	+1	3	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการ
ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก

.....

คำชี้แจง

ข้อคำถามต่อไปนี้เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ
ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การ
ยูเนสโก

โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อความแล้วพิจารณาให้คะแนนความถูกต้องและความ
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร ดังนี้

- 1.) ในกรณีที่ท่านเห็นด้วยกับข้อคำถามนั้นกรุณาให้คะแนนความถูกต้องและความ
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง “+1”
- 2.) ในกรณีที่ท่านไม่แน่ใจกับข้อคำถามนั้นกรุณาให้คะแนนความถูกต้องและความ
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง “0”
- 3.) ในกรณีที่ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อคำถามนั้นกรุณาให้คะแนนความถูกต้องและความ
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามตัวแปร โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่อง “-1”

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างการ วิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการ ขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม คะแนน	ค่า IOC
	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3		
1) ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของ ประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1
2) ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการสร้างทีมงาน ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจของ ประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1
3) ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของ ชุมชนส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของประชาชนในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่ เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1
4) ท่านคิดว่าปัจจัยด้านการสื่อสารส่งผลต่อ การเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนใน การขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโกหรือไม่ อย่างไร	+1	+1	+1	3	1
2. กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ท่านเห็นว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างพลัง อำนาจของประชาชนและการขับเคลื่อน จังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ ยูเนสโก	+1	+1	+1	3	1

ภาคผนวก ง
เอกสารจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

AF 08-09/2.1

COA No. 014/2025
URU-REC No. 031/2568

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์
Uttaradit Rajabhat University Research Ethics Committee
27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตต์ 53000 เบอร์โทรศัพท์ 055416601-20

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ : การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนจังหวัดน่านสู่เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก

Study Title : The Analysis of the model of people's empowerment under the strategy to propulsion Nan Province towards a UNESCO Creative Cities Networks.

เลขที่โครงการวิจัย : URU-REC 031/2568

ผู้วิจัยหลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปองขวัญ สว่างทุกข์

สังกัดหน่วยงาน : วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์

ผู้ร่วมวิจัย : -

สังกัดหน่วยงาน : -

วิธีทบทวน : แบบเร่งรัด (Expedited)

รายงานความก้าวหน้า : ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี

หรือส่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ไม่เกิน 1 ปี เมื่อดำเนินโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

เอกสารรับรอง

1. AF01-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568
2. AF02-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568
3. AF03-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568
4. AF04-10 เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 2 พฤษภาคม 2568
5. AF05-10 เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 2 พฤษภาคม 2568
6. สรุปโครงการวิจัย เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 2 พฤษภาคม 2568
7. แบบเสนอโครงการวิจัยฉบับเต็ม เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568
8. ประวัติผู้วิจัย (ผศ.ปองขวัญ สว่างทุกข์) เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568
9. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568
10. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568

AF 08-09/2.1

11. งบประมาณโดยย่อ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 8 เมษายน 2568

ลงนาม.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรุฒิ จูระคำ)

รองประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

รักษาราชการแทน ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วันที่รับรอง : 6 พฤษภาคม 2568

วันหมดอายุ : 6 พฤษภาคม 2569

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดัง ที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

AF 08-09/2.1

นักวิจัยทุกท่านที่ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
2. ใช้เอกสารแนะนำอาสาสมัคร ใบยินยอม (และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัยหรือใบโฆษณาถ้ามี) แบบสัมภาษณ์ และหรือแบบสอบถาม เฉพาะที่มีตราประทับของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์เท่านั้น
3. รายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นหรือการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมวิจัยใด ๆ ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ภายในระยะเวลาที่กำหนดในวิธีดำเนินการมาตรฐาน (SOPs)
4. ส่งรายงานความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ตามเวลาที่กำหนดหรือเมื่อได้รับการร้องขอ
5. ในกรณีขออายุใบรับรอง ให้ส่งรายงานความก้าวหน้า (AF 01-14) 45 วัน (6 สัปดาห์) ก่อนใบรับรองหมดอายุ
6. หากการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ผู้วิจัยต้องแจ้งปิดโครงการตามแบบฟอร์มของคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

* รายชื่อของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ (ชื่อและตำแหน่ง) ที่เข้าร่วมประชุม ณ วันที่พิจารณารับรองโครงการวิจัย (หากร้องขอล่วงหน้า)

ประวัติผู้วิจัยหลัก (Principal Investigator's CV)

1. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองขวัญ สร้างทุกข์

2. ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

3. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญาเอก

วุฒิ/วิชาเอก	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยบูรพา
ปีที่สำเร็จ	2559

ระดับปริญญาโท

วุฒิ/วิชาเอก	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท)
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ปีที่สำเร็จ	2551

ระดับปริญญาตรี

วุฒิ/วิชาเอก	ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ)
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ปีที่สำเร็จ	2548

5. ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

4. ผลงานวิชาการ

การเผยแพร่บทความวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการชำระภาษีให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. วารสารสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเฉลิมฉลอง ปี 80 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. วันที่ 1-2 สิงหาคม 2559. 581-592.

บทความเรื่อง การศึกษาติดตามการนํานโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สู่การปฏิบัติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2559. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ : ราชภัฏวิชาการ 2560 “นวัตกรรม พันธกิจ สัมพันธ์และศาสตร์ของพระราชา”. วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2560 จังหวัดอุดรดิตถ์ ประเทศไทย.

บทความวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนของเทศบาลเมืองน่าน รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ นอร์ทเทิร์นวิจัย ครั้งที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2560 ณ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น. 25 พฤษภาคม 2561. 1-7.

บทความวิจัยเรื่อง โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน. วารสารชุมชนวิจัย TCI 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่16 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม -กันยายน พ.ศ. 2565) หน้า 97-110.

บทความวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ TCI 1 ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 (2025) (ตุลาคม -ธันวาคม พ.ศ. 2568).

☒ ผลงานประสบการณ์ด้านหลักสูตร ด้านมาตรฐานการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการศึกษา ด้านวิจัย และด้านการวัดประเมินผลการศึกษา

ปี 2566 – ปัจจุบัน ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

☒ ผลงานประสบการณ์ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน การวิจัยชุมชน หรือการประกอบอาชีพทั้งภาคเอกชนและประชาชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ลักษณะงาน	สถานที่ปฏิบัติงาน	ระยะเวลา
โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ	ตำบลน้ำแก่น อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน	1 ปี
โครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบล U2T for BCG	ตำบลน้ำแก่น อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน	1 ปี